

T.C.
ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ
BÖLGE ÇALIŞMALARI ENSTİTÜSÜ

GÜNEY KORE'DE KİMLİK İNŞASININ TARİHSEL DİNAMİKLERİ:
KOOKMİN ALGISI

Yüksek Lisans Tezi

Hatice Çiftçioğlu

Asya Çalışmaları

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Seda Erkoç Yeni

August 2024

**THE REPUBLIC OF TÜRKİYE
SOCIAL SCIENCES UNIVERSITY OF ANKARA
INSTITUTE OF AREA STUDIES**

**HISTORICAL DYNAMICS OF THE CONSTRUCTION OF SOUTH KOREAN
IDENTITY: *KOOKMIN***

Master's Thesis

Hatice Çiftçioğlu

Asian Studies

Primary Advisor's Name Surname

Assist. Prof. Öğr. Seda Erkoç Yeni

Ağustos 2024

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasında kullanılan bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı beyan ederim.

Tarih .../.../....

İmza

Hatice Çiftçioğlu

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
KISALTMALAR	iii
ŞEKİL LİSTESİ.....	iv
TABLO LİSTESİ.....	v
1. BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırma Metodu	4
1.2. Literatür Taraması.....	5
1.3 Terminoloji	8
2. BÖLÜM: KORE YARIMADASINDA MİLLİYETÇİLİĞİN OLUŞUMU	12
2.1. 19. Yüzyılın Sonu ve 20. Yüzyılın Başında Joseon Halkı	14
2.2. Japon Yönetimi Altında Milliyetçilik Duygularının Ortaya Çıkışı.....	18
2.3. Soğuk Savaş Döneminde Biz ve Öteki Algısı	23
2.4. Sivil Demokrasi İle Değişen Sosyal Kimlik	27
3. BÖLÜM: KORE KİMLİĞİNDE <i>KOOKMIN</i> (국민)’İN KONUMU	32
3.1. Kore Kimliğine Toplumsal Yaklaşım	35
3.2. Basında Etkili Öteki (Significant Other).....	44
3.3. Eğitimde “Biz” ve “Onlar”ın Yeri	53
3.4. Ötekileştirilmiş Koreliler	58
4. BÖLÜM: KUZEY KORE’YE KARŞI TUTUM: İLAN EDİLEN MİLLİ	63
ÖTEKİ (PROCLAIMED NATIONAL OTHER).....	63
4.1. Güney Kore Devlet Politikaları.....	66
4.2 Kuzey Kore Hükümet Politikaları.....	74
4.3 Güney Kore’de Toplumsal Kabul ve Ötekileştirme.....	78
5. BÖLÜM: SONUÇ	85
KAYNAKÇA	88

ÖZET

Bu tez, Kore Yarımadası'nda ve özellikle Güney Kore'de milli kimlik inşasını inceleyerek, bu süreci şekillendiren tarihsel ve sosyal dinamiklere odaklanmıştır. Kore'nin etnik homojenliğinin korunması ile bunun milliyetçilik ve sivil kimlikle korelasyonu araştırılmaktadır. Çalışma üç ana bölümde yapılandırılmıştır. İlk bölüm, kimliğin rolünü ve tarih boyunca ve günümüzde bireyler ve toplumlar üzerindeki etkisini tartışarak, kimliğin farklılık ve dışlama siyasetini içeren politik bir kavram olduğunu savunmaktadır. Etnik kimlik, ortak kültür ve dilin milli kimlik oluşumundaki rolü incelenmektedir. Sonrasında, Kore'nin etnik homojenliğinin tarihsel kökenleri ve bu yapının nasıl korunduğu araştırılarak, milli kimliğin inşası detaylandırılmaktadır. Özellikle Japon emperyalizminin Kore milliyetçiliği üzerindeki etkisi, Kore milli hareketleri ve ideolojileri üzerinde durularak incelenmektedir.

Üçüncü bölümde, Kore Yarımadası'nın 38. paralel boyunca Kuzey ve Güney olarak yapay bir şekilde bölünmesi ve bu bölünmenin milli kimlik üzerindeki etkileri üzerinde durulmaktadır. Bilhassa beş bin yıllık ortak tarihe rağmen iki Kore arasında "biz" tanımlarındaki farklılıklar vurgulanmaktadır. Ayrıca, çalışmada Güney Kore'de *kookmin* (milli kimlik) ve *minjong* (etnik kimlik) kavramlarının değişen önemi araştırılmaktadır. Bunun için de etnik ve sivil faktörlerin modern Güney Kore milli kimliği şekillendirmedeki rolü üzerine önceden gerçekleştirilmiş yararlanılmıştır. Öteki algısını anlamak içinse Kuzey Korelilere ve deniz aşırı Korelilere yönelik algıların son yüzyıldaki değişimi üzerine yapılmış anket çalışmalarının değerlendirilmesine yer verilecektir. Son bölümde iki Kore hükümetinin de "diğer Kore"ye yönelik politikalarına ve *kookmin*'in Kuzey Kore rejimi ve halkına ilişkin algısının son yirmi yıl içerisindeki değişimine odaklanılacaktır. Çalışmamda yerel ve uluslararası anketler, başkanlık söylevleri, hükümet ve özel sektör istatistikler değerlendirilerek Güney Kore'deki milli kimliğin tarihsel ve sosyal dinamiklerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Kore'de milli kimliğin nasıl inşa edildiğini, etnik ve sivil kimliklerin etkileşimini ve devlet politikalarının son 75 yılda toplumsal birliği nasıl şekillendirdiği sorularını bu tez ile cevaplanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Güney Kore, Milli Kimlik, *Kookmin*, *Minjong*, Kimlik İnşası

ABSTRACT

This thesis explores the construction of national identity in the Korean Peninsula and particularly in South Korea, focusing on the historical and social dynamics that have shaped this process. It examines the preservation of Korea's ethnic homogeneity and its relationship with nationalism and civic identity. The study is structured into several key sections. First chapter will discuss role of identity and its impact on individuals and societies, arguing that identity is a political concept encompassing the politics of difference and exclusion. Therefore, the role of ethnic identity, common culture, and language in the formation of national identity will be analyzed in first chapter. Herewith, the historical origins of Korea's ethnic homogeneity and how it has been maintained will be explored, detailing the construction of national identity in the second chapter. Particularly, the impact of Japanese imperialism on Korean nationalism will be emphasized with the focus on Korean national movements and ideologies in order to discuss the nationalization of the Korean people as a response to Japanese colonial efforts to assimilate Korean identity under the imperial concept.

Third chapter will be on the afterwards' effects on Korean national identity of artificial division of the Korean Peninsula via highlighting the divergence in the definitions of "we" and "national other" among two Koreas despite a shared five-thousand-year history. Furthermore, the study investigates the evolving importance of the concepts of *kookmin* (national identity) and *minjong* (ethnic identity) in South Korea, assessing the role of ethnic and civic factors in shaping contemporary national identity and the shifting perceptions of North Koreans and overseas Koreans. Last chapter will be focused on the Korean governmental policies towards "other Korea" and *kookmin* perception of North Korean regime and its people within last twenty years. This thesis employs qualitative and quantitative methods, utilizing local and international surveys, presidential speeches, governmental and private sector statistics, and historical and theoretical approaches to provide a comprehensive analysis. The findings reveal how national identity in Korea has been constructed, the interplay between ethnic and civic identities, and how state policies have shaped societal unity over the past 75 years.

Keywords: South Korea, National Identity, Kookmin, Minjong, Identity Construction

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AKSE: Association for Korean Studies in Europe (Avrupa'da Kore Çalışmaları Derneği)

BBC: British Broadcasting Corporation (İngiliz Yayın Kurumu)

BM: Birleşmiş Milletler

COVID-19: Coronavirus Disease 2019 (Koronavirus Hastalığı 2019)

ÇHC: Çin Halk Cumhuriyeti

EAI: East Asia Institute (Doğu Asya Enstitüsü)

IO: International Organizations (Uluslararası Kuruluşlar)

ISSP: The International Social Survey Programme (Uluslararası Sosyal Araştırma Programı)

KCNA: Korean Central News Agency (Kore Merkezi Haber Ajansı)

KGSS: Korea General Social Survey (Kore Genel Sosyal Araştırması)

NIU: The National Institute for Unification Education (Ulusal Birleşme Eğitimi Enstitüsü)

NGO: Non-Governmental Organization (Sivil Toplum Kuruluşları)

OECD: Organization for Economic Cooperation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)

OKA: Overseas Koreans Act (Denizaşırı Koreliler Yasası)

OLS: Ordinary Least Squares Regression Analysis (Sıradan En Küçük Kareler Regresyon Analizi)

PRC: People's Republic of China (Çin Halk Cumhuriyeti)

SBS: Seoul Broadcasting System (Seul Yayın Sistemi)

STK: Sivil Toplum Kuruluşları

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: İlerici ve Muhafazakâr Yönetimler Arası Politika Farkları

Şekil 2: Güney Koreli Halkın Sıcak Karşıladığı Yabancılar

Şekil 3: 2003 ve 2010 Yılları Arasında Milli Kimliğin Yedi Ölçütündeki Değişim

Şekil 4: Milli Kimliğin Etnik ve Sivil Boyutundaki Değişim

Şekil 5: Kategorilere Göre Kuzey Kore ile İlgili Haber Konuları

Şekil 6: Zamanla Değişen Güvenlik ve İktisat Haber Sayıları

Şekil 7: Yıllara Göre Kuzey Kore Haber Sayıları

Şekil 8: Güney Kore’de Haber Sayısının Konulara Göre Dağılımı (1997-2012)

Şekil 9: Kuzey Kore’de Haber Sayısının Konulara Göre Dağılımı(1997-2012)

Şekil 10: Milli Kimliğin Takibi

Şekil 11: Etnik Kimliğin (*Minjok*) Kullanıldığı Noktalar

Şekil 12: *Keumgangsán* Turu ve *Kaesŏng* Ortak Endüstriyel Üretim Kompleksi

Şekil 13: Kuzey Kore Algısı

Şekil 14: Yaş Gruplarına Göre Kuzey Kore Algısı

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Milli Kimliğin Ana Bileşen Faktörleri Üzerine Analiz

Tablo 2: Gerçek Koreli Olma Şartları

Tablo 3: Yaş Gruplarına Göre Toprak Aidiyet Bilinci

Tablo 4: Yurtdışında Yaşayan Etnik Korelilerin Güney Kore Milli Kimliği İle Yakınlığı

Tablo 5: Siyasi Kimliği Farklı Olan Yurtdışındaki Korelilerle İlgili Milli Kimlik Aidiyetine Yakınlık ve Mesafesi

Tablo 6: Milli Gurur ve Değişkenlerinin Standardı ve Anlamı

Tablo 7: Yabancı Göçmen Gruplarına Karşı Sosyal Mesafe ve Tercih

Tablo 8: Yabancı Vatandaşların Güney Kore Toplumunda Yeri

Tablo 9: 1990’dan Beri Güney Kore’deki *Joseonjok* Sayısı

Tablo 10: Kategori Bazlı Kuzey-Güney Konuşmaları

Tablo 11: Kuzey Kore’ye Yapılan İnsani Yardımlar

Tablo 12: 1970 Öncesi ve Sonrası Birleşme Planındaki Değişim

Tablo 13: Yıllara Göre Kuzey Koreli Sığınmacı Girişi

Tablo 14: Güney Kore’de Yaşayan Kuzey Korelilere Duyulan İlgi ve Yakınlık

Tablo 15: “Kore’de yaşayan Kuzey Koreli sığınmacıların nasıl insanlar olduğunu düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verilen Cevaplar

Tablo 16: Yaş Gruplarına Göre Güney Kore’de Yaşayan Ayrılmış Aile Üyelerinin Sayısı (2022)

Tablo 17: “Kuzey Kore hakkında iki düşüncenizi seçin” Sorusu ve Cevapları

1. BÖLÜM: GİRİŞ

Kore yarımadası, aynı etnisiteye dayanan iki farklı ideolojik rejimin oluşması açısından ve bu yönetimlere bağlı ortak Kore kimliğinin değişik gösterdiği bir yer olarak dünya tarihinde önemli bir vakadır. Son yüzyıldaki gelişmeler dünyanın pek çok farklı bölgesiyle birlikte Kore’de de milli bilincin gelişmesiyle sonuçlanmıştır. 20. yüzyıl başında pek çok farklı etnisite ve dini barındıran eski imparatorluk topraklarında kurulmuş ulus devletlerin aksine bir durum Kore’de yaşanmıştır. Monoetnik ulus bilincinin gelişmesine oldukça müsait bir alan olan Kore’de yarımada’nın bölünmesi ile iki farklı Kore milli kimliği inşa edilmiştir. Bu durumu anlamak için Kore’nin bölünmesinin tarihte tam olarak ne zaman ve ne şekilde ortaya çıktığının bilinmesi gerekmektedir.

İkinci Dünya Savaşı’nın ardından 1945 yılı Ağustos ayında Sovyetler Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) arasında varılan anlaşma sonucu, Kore Yarımadası 38. paralel boyunca ikiye bölündü. Bunun sonucunda yarımada’nın yönetimi kuzeyde Sovyetler Birliği, güneyde ise ABD askeri güçlerinin kontrolüne bırakıldı. Şöyle ki Güney Kore’de 15 Ağustos 1948 tarihinde ABD’nin desteğiyle Rhee Syngman liderliğinde Kore Cumhuriyeti (Republic of Korea) kurulurken Kore Yarımadası’nın diğer tarafında 9 Eylül 1948’de Sovyetler Birliği’nin desteğiyle ve Kim Il-sung liderliğinde Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti (Democratic People’s Republic of Korea) ilan edildi.

Büyük güçlerin kararıyla başlayan ve ideolojik çatışmalar ile devam eden Kore yarımadasındaki bölünme, her iki Kore rejiminin Kore halkının tek meşru temsilcisi olma konusunda çatışmasını da beraberinde getirdi oldu. Bu yüzdendir ki hem Kuzey hem de Güney Kore hükümeti tarihlerini ve Kore milleti kavramını yeniden değerlendirerek kimlik inşası sürecinde bulunmuşlardır (Berg, 2018). Örneğin, Güney Kore’de devletin kuruluşundan başlayarak Soğuk Savaş Dönemi boyunca milliyetçilik ve milli kimlik algısının yeniden inşasında devlet ideolojisinin ve Kuzey Kore karşıtlığının etkisi vardır (Shin ve Burke, 2008, s.289). Sivil demokrasiye geçiş süreciyle birlikte bu devlet eliyle inşa edilen ve öğretilen Güney Kore kimliğinin (*kookmin*) işlenmesine artık halkın kendisi de katılmıştır. P. Kim’e göre, bunun

sebebi bölünmüş Kore durumunun süresi uzadıkça Güney ve Kuzey arasındaki sosyal anlamda farklılaşma artmakta ve Güney'deki *kookmin*¹'in birleşme konusundaki farkındalığı da buna bağlı olarak hızla değişmesidir (2020).

Soğuk Savaş Dönemi boyunca iki ayrı siyasi kutbu temsil eden Kuzey ve Güney Kore rejimleri ideolojik çatışma bitmiş olsa da Kore yarımadasında “tek ulus iki devlet” olarak tarif edilen durumunu korumaktadır. Ancak bu iki rejimin iki farklı ulus devlet olarak uluslararası camiada kabul görmeye başlaması Güney Kore'nin Sovyetler ve Çin ile ilişkilerini normalleştirmesinin ardından 1991 yılında Birleşmiş Milletler (BM)'e Kuzey Kore ile birlikte ayrı iki ülkenin temsilcisi olarak katılmasıyla olduğunun altını çizmek gerekir (Jun, 2024). Bu sayede, BM tüzüğü kapsamında Kore Yarımadası'nın iki farklı egemen devlet altında bölünmesi uluslararası camiada tanınmış oldu. Sonrasında ise bu iki Kore'nin “barış içinde bir arada yaşaması (peaceful coexistence)” konusunda beklentiler gelişti (Jun, 2024). Bu durumun mümkün olup olmadığını anlamak için Kore kimliğinin devlet politikasına nasıl işlendiği ve Kore'de kimliğin yapısını nasıl inşa edildiğini bilmek gerekir.

Güney Kore'de etnik kimlikle birlikte milli kimliğin ve vatandaşlığın iç içe geçmiş yönleri, sürekli değişen benlik ve öteki/düşman algısı Kore'yi kimlik çalışmalarında ilginç bir bölge olarak öne çıkarmıştır. Tezimde Güney Kore'deki kolektif kimliğe tehdit oluşturan öteki algısı, ulusal ve etnik olmak üzere iki kimlikten hangisinin vurgulandığına bağlı olarak değişip değişmediğinin incelenmesi hedeflenmektedir. Bu sayede son 30 yılda gerçekleştirilen ulusal ve uluslararası çalışmalar ışığında Güney Kore'de milli kimlik inşasının siyasal ve sosyal yönlerin kapsamlı bir tartışmasını sunmaktadır. Türkçe literatürde bu alanda kapsamlı bir değerlendirmenin bulunmaması durumu bu tezin var olan literatüre yapacağı katkıyı açıklamaktadır. Bunun içinde tezimde aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

- Güney Kore'de *kookmin* ve *minjong* terimlerinin kullanımı zamanla nasıl değişmiştir?

¹ Korece bir terim olan *kookmin* (국민), milli kimlik (nationality) ile birlikte Güney Kore vatandaşlığını (citizenship) kapsayan bir kavramdır. Güney Kore bağlamında *kookmin*, genellikle Güney Kore vatandaşlarını, yani Kore Cumhuriyeti vatandaşlarını ifade eder. Bu terim, günümüzde Güney Kore'de ulusal kimlik, vatandaşlık ve halkın birliği gibi konularla ilgili bağlamda değerlendirilebilir. Genel olarak bakıldığında *kookmin* kavramı Güney Kore'de kimlik inşasında hem etnik Koreli kimliğini hem de modern Güney Kore vatandaşlık kimliğini içerir. Bu kimlik tanımının içi ülkenin tarihsel, sosyal ve politik süreçleriyle şekillenmiş ve zamanla değişiklikler göstermiştir.

- Kore halkının ortak tarihinin yorumlanması nerede ve ne şekilde farklılaşmaktadır?
- Tarihsel dinamiklere bakıldığında hükümetin ve toplumun biz ve “diğerleri” algısı nasıl değişmiştir?

Çalışmada, Hobsbawm’ın (1992/1995) ulusun yukarıdan aşağıya doğru inşa edildiği ancak aşağıdan yukarıya bakılmadan da anlaşılmayacağı görüşüne dayanarak Güney Kore’deki bir milletleşme retoriği ile milli kimlik ve devlet ilişkisini ortaya konması planlanmaktadır. Yapılan araştırmalar ışığında, önce Kore Yarımadası’nda millet bilincinin ortaya çıkışı ve Kore Cumhuriyeti’nin ilanı ile milliyetçilik anlayışındaki gelişmeler açıklanacaktır. Devamında ise Güney Kore kimliğinin basındaki, eğitimdeki ve de kamuoyundaki algılanışı değerlendirilerek milli kimliğin kapsamı analiz edilecektir. Son bölümde ise, tek ulus iken iki farklı devlet olan Kuzey ve Güney Kore’nin dönemsel devlet politikaları incelenip *kookmin* bağlamında Güney Kore toplumunun Kuzey Koreli sığınmacılar (*talbukja*) ve genel anlamda Kuzey Kore’ye yaklaşımındaki değişim açıklanmaya çalışılacaktır. Böylelikle, Güney Kore’deki *kookmin* yapısının sınırları ve kapsamı geniş ölçekte gösterilecektir.

Bu tezde kullanılan verilerin çoğunluğu kitaplar, makaleler, gazeteler ve resmî belgeler gibi kaynakların yanı sıra istatistiksel veriler, tablolar, devlet başkanı konuşmalarından, okul tarih kitapları incelemelerinden, basın, sivil kamuoyu anketlerinden ve önceden yapılan katılımcı gözlem röportajlarından elde edilen ikincil verilerle yapılmıştır. Devletlerin milliyetçilik politikalarının halka etkisi ve gelecek nesilleri şekillendirmesi üzerine yapılan bu araştırma genellikle soyut bir yapıya sahip olsa sayısal verilerle desteklenmiştir. Bunun için de farklı görüş ve değerlendirmeleri içeren kaynaklara ulaşmak çalışmanın nesnelliği açısından kritiktir. Çalışmada ağırlıklı olarak İngilizce kaynaklardan faydalanılmış olup, bu kaynakların büyük bir kısmı Güney Kore ve uluslararası literatürden temin edilmiştir. Kalan Korece ve Türkçe kaynaklara ise internet aracılığıyla ulaşılmıştır. Ayrıca yazarın bireysel deneyimleri ve Güney Kore’deki gözlemlerinden de faydalanmıştır. Şimdiki kısımda tezimin araştırma kapsamı ve sınırlarını daha detaylı olarak açıklayacağım.

1.1. Araştırma Metodu

Bu tezin amacı, Kore’de milli kimliğin nasıl inşa edildiği ve bunun günümüzde Güney Kore’de kookmin algısının nasıl etkilendiğini tartışmak yoluyla Güney Kore’de etnik kimlik ve milli (national) kimlik ayrımının günümüzde devam edip etmediğini ölçmektir. Teorik olarak kan bağı gibi biyolojik ve dil, gelenek gibi kültürel yapıların ortak etnik kimliği; vatandaşlık ve siyasi düzenin ortaklığının milleti/milli kimliği işaret ettiği düşünülmektedir. Ancak Kore’de milli kimlik (국가정체) ve etnik kimlik (민족정체성) ayrımı “tek millet iki devlet” durumunun oluşmasıyla karmaşıklaşmıştır (Baek ve Yun, 2022). Kore yarımadasında tek millet kavramı, milletin coğrafi sınırlarını kapsayamaz hale geldiğinden ve bir Koreli etnik grubundan iki ulus devlet oluştuğundan, etnik kimlik (*minjok*) ve milli (*kukga*) kimlik çatışmıştır. Bu rekabet ilişkisi sürekli bir değişim süreci içerisinde. Japon sömürge yönetiminden kurtuluşun ardından, Kore Yarımadası’nın Kuzey ve Güney’inde ayrı hükümetlerin kurulmasıyla birlikte Kore Yarımadası’nın aslında ‘tek halk, iki ülke’ durumu oluşmuştur (Baek ve Yun, 2022, s.14).

Tezimde *Kookmin* terimini yani Güney Kore milli kimliğinin toplumsal algısına etkisini anlamak için önceden gerçekleştirilmiş devlet başkanlığı söylem analizleri, okul tarih kitapları üzerine incelemeleri, kamuoyu anket çalışmaları ve bunlara bağlı yapılmış istatistiklerden faydalanılacaktır. Böylece Güney Kore’de toplumun milli kimliğin (*kookmin*) kapsamı ve değişimini sadece devlet politikaları açısından değil Kore toplumu gözünden yansıtmayı da hedeflemektedir. Bunun için Güney Kore’de ve uluslararası kuruluşlar tarafından önceden gerçekleştirilen araştırma verileri değerlendirilecektir. Özellikle tarihi bilgilerin yanı sıra *kookmin* üzerinde önceden gerçekleştirilmiş çeşitli anket verileri ve istatistiklerden de yararlanılması bu tezin başlıca özgün yönüdür. Türkçe literatürde konuyla ilgili araştırmaların var olmadığından bu tez aracılığı ile yabancı kaynaklardan faydalanarak Türkiye’deki Kore Çalışmalarına katkı sağlanması da amaçlanmaktadır.

Kullanılan temel veriler farklı yaklaşımları tarafsız bir şekilde ele alabilmek için Türkiye, Güney Kore ve uluslararası literatürde bulunan nitel ve nicel araştırmalardan derlenmiştir. Tezde Güney Kore 'de kimlikle ilgili gerçekleştirilen anket sonuçları ve istatistiklerden 15'i Koreli akademisyen ve kuruluşlar tarafından; ve 12'si çoğunluğu ABD ve Avrupalı araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiştir. Ek olarak Korece ve İngilizce yapılmış

basın ve ders kitabı incelemelerinden; ve de Kore'de yaşayan yabancılarla önceden gerçekleştirilmiş röportajlardan faydalanılmıştır. Bu yüzden de tezim nicel araştırmaların çoğu retrospektif bilgi içermediği için önceki dönemler hakkında bilgiler nitel araştırmalarla sınırlı kalır. Özellikle askeri yönetim dönemindeki milli kimlik algısı yalnızca hükümet politikaları ve tarihi kitabı incelemeleri yoluyla değerlendirilir.

1.2. Literatür Taraması

Kore çalışmalarının ayrı bir alan disiplini olarak gelişmesi, ABD’de bölge çalışmalarının ayrı bir disiplin olarak kurulmasıyla denk düşer. 1950’lerin sonlarından itibaren, Kore çalışmaları akademik bir disiplin olarak ABD ve Avrupa’daki üniversitelerde Kore çalışmaları programları kurulmaya başlanmasıyla ve özellikle de Kore'nin modernleşme süreci, ekonomik gelişmeleri ve politik yapıları meselelerine odaklanarak ilerlemiştir (Howard, 1994). ABD’de Kore ile ilgili yapılan çalışmalar, Japonya ve Çin odaklı araştırmalara göre daha geç gelişmiştir. Amerika'nın Asya'ya olan ilgisi, özellikle Çin ve Japonya ile olan ilişkiler üzerinden şekillenmiş ve bu sebeple Çin ve Japonya'nın tarihi ve kültürüne dair çalışmalar Amerika'nın Asya'ya yönelik ilgisinin ön plandaki unsurları olmuştur. Bunun yanı sıra Korece, Japonca ve Çince'ye kıyasla, Amerikalı akademisyenler arasında daha az yaygın olan bir dildir. Bu da Kore çalışmalarının daha geç bir gelişim göstermesine neden olmuş olabilir. Dahası 90’lı yıllara kadar ABD’de Kore çalışanların çoğunu, ana dili Korece olan kişiler oluşturmaktaydı (Howard, 1994, s.83). Ayrıca, Güney Kore Japan Foundation aracılığıyla Japonya’nın yurtdışındaki akademik araştırmalar için sağladığı fonun %5’i kadarını sağlayabilmekteydi (Howard, 1994, s.88). Bu yüzden, Kore çalışanlar (Koreanist) sayı bakımından diğer Uzak Doğu ülkelerine karşı daha az olduğu bir durum ortaya çıkmıştır.

Avrupa'da Kore Çalışmaları’nın kökleri 19. yüzyılın derinliklerine uzansa da gelişmesi ancak bir sonraki yüzyılda görünür hale gelmiştir (Eggert, 2020). Kore Savaşı'ndan sonra Doğu Asya'ya artan ilginin etkisiyle 20. yüzyılın ortalarında Avrupa'da Kore Çalışmaları şekillenmeye başladı. Bu durum, 1977 yılında Avrupa'da Kore Çalışmaları Derneğinin (AKSE) kurulması, Avrupa'da Kore Çalışmalarının kurumsallaşmasında önemli bir adım olmuş, böylece bölgede Kore çalışmaları hız kazanmıştır. Nitekim AKSE, Kore tarihi, kültürü ve kimliğine odaklanan araştırmaları teşvik etmede ve düzenli konferanslar düzenlemiştir. Ancak

bu alan, birçok Avrupa kurumunun Kore tarihi, dili ve kültürüne odaklanan akademik programları resmileştirmeye başladığı 20. yüzyılın sonlarına kadar nispeten küçük kaldı. Alan olarak çoğu Avrupa ülkesindeki bazı büyük üniversitelerin müfredatlarında bir dereceye kadar yerleşmiştir ama yine akademideki yeri diğer bölge ülkelerine kıyasla zayıf kalmıştır (Eggert, 2020).

Kore üzerine ilk Rus araştırmaları ise 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında ortaya çıktı. Rus araştırmacılar daha geniş Oryantalist çalışmaların bir parçası olarak Kore tarihini, kültürünü ve siyasetini belgelemeye başladılar (Tolstokulakov, 2018). Bu ilk aşama, Rus kamuoyunda pratik (yani her şeyden önce siyasi, askeri ve ticari) gereklilik ile entelektüel merakın sonucunda Kore konularına büyük bir ilgi uyanmış ve ülkede Kore Çalışmalarının ortaya çıkmasına yol açmıştır (Lankov, 2014, s.50). Korece öğretmeye yönelik ilk girişim, 1897 yılındaki Koreli bir diplomatın temel dil kursu vermesi için davet edilmesiyle o zamanlar ülkenin başkenti olan Petersburg'da gerçekleşti (Lankov, 2014, s.51). Rusya'da Kore Araştırmaları tarihinin ikinci aşaması Kasım 1917'deki Bolşevik Devrimi'nden sonra başlamış, 1920'lerin sonlarından itibaren ise Kore dili, kültürü ve tarihi Vladivostok'ta öğretilmeye başlanmıştı (Lankov, 2014). Kore'nin incelenmesi o zamanlar Komünist Enternasyonal'in (Komintern) ve kadrolarının faaliyetleriyle yakından bağlantılıydı. Daha sonra Stalin'in tasfiyeleri, Kore Çalışmalarını İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra sıfırdan yeniden yaratılmaya zorladı.

Sovyet döneminde, Rusya'daki Kore Araştırmaları, Sovyetlerin Asya'daki sosyalist ve komünist hareketlere olan geniş ilgisini yansıtacak şekilde resmileştirildi ve genişletildi. Bu dönemde ilgi çekici husus ise 1960'ların başlarından itibaren Moskova ile Pyongyang arasında büyüyen siyasi ve ideolojik ayrım, akademik iş birliği ve ortak projelerin büyük ölçüde durmasına neden olmasıdır. Sovyet yayınları, Kuzey Kore'yi doğrudan ele alan eserlerin sayısının azalmasıyla, hem olumlu hem de eleştirel yorumların siyasi olarak hassas hale gelmesiyle karşı karşıya kalmıştı (Lankov, 2014). Sovyetlerin çöküşü ile ülke çapında çeşitli yeni Kore programı ortaya çıkmış ve araştırmacı sayısı önemli ölçüde artmıştır (Lankov, 2014, s.72). Günümüzde Rusya'daki geleneksel araştırma yerlerinin (Moskova, St. Petersburg, Vladivostok) Kore Çalışmalarında lider konumlarını korurken, Kore dili bilgisine sahip uzman yetiştirme ihtiyacında artmıştır (Tolstokulakov, 2018). Bu durum, Sibirya ve Rusya'nın Uzak Doğusunda Kore Çalışmaları'na yönelik birçok yeni yüksekokulun açılmasıyla kendini göstererek genç Rus Kore uzmanları yetiştirilmesine imkân sağlar. Bu uzmanlar iyi dil ve

profesyonel yetkinliklere sahip olmalarına rağmen, çoğu mezun olduktan sonra akademik alanda çalışmayı tercih etmeyip, pratik alanlara yönelmektedir (Tolstokulakov, 2018).

Türkiye’de Kore ile ilgili araştırmalar 1957 yılında diplomatik ilişkiler kurulması ve ardından 1972 yılında iki ülke arasındaki kültürel iş birliğini ve ilişkileri geliştirmeyi amaçlayan Kültür Antlaşmasının imzalanmasıyla başlar. Antlaşma ile birlikte iki ülke arasında akademik araştırmaların artırılması teşvik edilmiştir (Cho, 2013). Bu antlaşma 2013 yılında yenilenmiş olsa da her iki tarafta da yürütülen akademik çalışmalar açısından belirleyici bir etkiye sebep olmamıştır (Ferendeci, 2013). Türkiye’de Orta Asya ya da Orta Doğu gibi bölgelerle kıyaslandığında Asya ve özellikle Uzak Doğu araştırmalarına büyük bir ilgi olduğundan bahsedilemez. Dahası, Kore ile ilgili araştırmalarda Korece eğitimi üzerine odaklanılmıştır (Cho, 2013). Bu yüzden, Cho (2013, s.12) 21. yüzyılın Asya Çağı olması öngörüsüyle Türkiye’de Asya bölgesine ve bilhassa Kore çalışmalarına yönelik ilginin artması gerekliliğini vurgulamıştır. Genel olarak bakıldığında, son yıllara kadar Kore’nin iktisadi başarısı üzerine akademik araştırmalar yürütülmüştür. Ancak son dönemde Güney Kore popüler kültürü, ulus markalaşması ve yumuşak güce yansması da ilgi çekmeye başlamıştır (Gökçe, 2021). Kore’de kimlik ve milliyetçilik üzerine çalışmalara bulunan Eun Kyung Jeong Türk literatürüne katkıda bulunmuştur. Türkiye ve Kore’de milliyetçilik anlayışlarının gelişme süreçlerinin mukayesesi (2010) ve Kore Kadınının Moderleşme Süreci ve Ulusal Hareketinin Tarihi (2020) adlı yayınları bu manadan faydalı olmuştur. Genel anlamda Türkiye’de Kore kimliği, Kuzey ve Güney Kore üzerine önemli çalışmalar 21. yüzyılda yayınlanmıştır.²

Siyasal bilimler alanında Kore çalışmalarına ilginin arttığı dönem Berlin Duvarı’nın yıkılması ile başlamıştır. Almanya’nın liberal demokrasi altında birleşmesi, Kore Yarımadası’nda da umutları yeşertmiştir. Bu durum Güney Kore başkanlarının politikalarına yansımış ve özellikle Güney Kore’de Kuzey Kore ile birleşme planları artmıştır. Fakat birleşmenin hemen gerçekleşmesinin mümkün olmadığı anlaşılmış üzerine diyalog kurularak Kuzey ile iş birliği yoluna gidilmiştir. Bu durum akademiye yansması Kore kimliği üzerine çalışmaların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu süreçte özellikle birleşme fikri etrafında ele alınan etnik Kore milliyetçiliğin inşası üzerine çalışmalar dikkat çekmektedir. 20. yüzyılın son dönemiyle birlikte Kore’de kimlik inşası üzerine olan araştırmalar hız kazanmıştır.³

²(Çolakoglu, 2003; Gökmen, 2006; Jeong, 2010; Sevinir, 2016, Gökmen vd., 2017; Üçüncü, 2017, İstikbal, 2018; Jeong, 2020)

³ (Saha & Tay, 1992; Em, 1999; Yoon, 1997; Hart, 2000; Ji, 2002; Shin, 2006; Oppenheim, 2007; Lee, 2009).

Bir erken dönem incelemesi olarak C. S. Lee (1963)'ye göre milli bilinç ve Kore milli kimliği 1894 ile 1919 arası dönemde oluşmuş, Kore'nin modern milliyetçilik anlayışı 1919 tarihindeki ulusal bağımsızlık mücadelesi ile yükselişe geçmiştir. *Kore Milliyetçiliği Politikası* adlı eserinde Japon yönetimi sırasındaki bağımsızlık hareketini inceleyerek Kore milliyetçilik akımını liderliklerine odaklanmıştır (C. S. Lee, 1963). Yirmi birinci yüzyılın başında yapılan ve alanda etkili olan araştırmalar arasında Gi-wook Shin'in *Kore'de Etnik Milliyetçilik* (2006a) adlı eseri sayılabilir. G. Shin Kore'de etno-milliyetçilik ve emperyalist Japon yönetimi dönemindeki bağımsızlık mücadelesi üzerinde durmuştur (G. Shin, 2006a). Öte yandan, Pai (2000) ise "Koreli" etnik kökenin oluşum süreci Kore devlet inşası teorileri ile nasıl tarihçilerin Koreli kimliğini yarattıklarını açıklamaya çalışmıştır. Ek olarak, Kore'nin bölünmesi ile değişen Kore kimliğinin incelemesini P. Kim (2020) Güney Kore'de etnik kimlik ve Kuzey Kore'nin genç nesillere öğretilme şekli üzerine yaptığı sosyal çalışmadan faydalanılabilir. Özetle, tüm bu çalışmalar Kore'deki kimlik inşası sürecini farklı açılardan ele alır ve 21. yüzyılda Kore'nin sosyal ve kültürel dinamiklerini anlamak isteyenler için önemli kaynaklardır.

1.3 Terminoloji

Kimlik, sosyal bazda kişinin sahip olduğu kültüre bağlı olarak bir var oluş ve ifade biçimin en yalın halini oluşturur. Kişinin "ben"i tanımlarken kullandığı özellikler, bireysel ve kolektif kimliğini ortaya koyar (Yıldız, 2007). Bireysel kimlik, kişiden kişiye farklılık gösteren öznel bir yapıya sahip iken kolektif kimlik bir grup mensubiyeti ve ait olma durumuna dayanan daha geniş ve çok katmanlı bir olgudur. Kişilerin bir ve birkaç gruba doğal olarak duyduğu aidiyet hissi, etnik grup ya da milletle ilişkilenebildiği gibi meslek veya hemşeri topluluğu şeklinde de olabilir (Vatandaş, 2021). Bu tür kimlikler içerisinde milli kimlik, en temelli ve kapsamlı olanı olarak sayılabilir (Smith, 1991/1994). Dünyanın her yerinde karşılaşılabilecek milli kimlikler her toplumda farklı şartları taşımakla beraber ortak noktaları da bulunur. Toplumların millet olabilmesi için gereken ortak kriterler; belirli topluluklar "milletleştirme" çabası sayılan dil, etnik köken gibi bir kritere ve/veya ortak toprak, tarih, kültürel özellikler gibi ön koşullar kümesine dayandırılabilir (Hobsbawm, 1992/1995, s.19). Bunların yanı sıra bir milletin özellikleri arasında ortak mitleri, tarihi belleği (collective memory), toplumun ortak olarak bulundurduğu sosyal kültürel yapı, yasal hak ve görevleri paylaşan kişilerden oluşması

da sıralanabilir. Ayrıca, diğer sınıf, cins, ırk, din gibi kolektif kimlik türleri millî kimlikle örtüşebilir veya ayrılabilir olmasına rağmen yönünü etkileşimler de milli kimliğin altını oymakta nadiren başarılı olmuşlardır (Smith, 1991/1994, s.221). Dahası, milleti oluşturmak adına bireyler kendi özgürlüklerinden vazgeçip başkalarınınkileri de kısıtlayarak belli bir ülkede aynı kurum ve yasalara boyun eğen bir halk topluluğu haline gelir (Smith, 1991/1994). Kişilerin milli kimliğe duyduğu aidiyet bilinci; marşlar, bayrak, anıtlar ve kutlamalar gibi semboller ile toplumun fertlerine grup içerisindeki yakınlık ve ortak miraslarla hatırlatılır.

Etnik bir kimliğe sahip olmak için “soya” ait mitlerden ve tarihi anılardan bahsetmek ile birlikte dil, din, gelenek gibi kültürel farklılığa göre ayırt edilebilen kolektif bir kimliğin bulunması gerekir (Smith, 1991/1994). Grup bilinci içerisinde etnik köken, bir grup üyelerini birbirine bağlar, yabancıları dışlayarak “akrabalık” ile “kan”ın açık üstünlüklerini vurgulayıp etnik milliyetçilik temelini oluşturur (Hobsbawm, 1992/1995, s.83). Örneğin, Güney Kore’de siyasetçiler halen mono-etnik yapının sürdürmesinden gururlanarak bahsederler ve de istatistiksel veriler incelendiğinde toplumda “biz kookmin” ve “diğerleri” ayrımının devam ettirirler. Bu özellikler millet olmak için de gereklidir ancak milli kimliğin içerisinde teritoryal bir topluluk olma durumu ek olarak bulunmaktadır. Yani, etnik kimlikte bir ülke ile kurulan bağ yalnızca sembolik ve/veya tarihi kalabilirken, millette bu bağın fiili ve de fiziki olması gereklidir. (Smith, 1991/1994). Ancak etnik unsurlar, milletlerin içerisinde hep bir gereksinim oluşturmakla beraber bu unsurların hep bir yeniden inşa edilebilme durumu vardır. Bu yüzden ki, ortak etnik kimliğin ön plana çıkarıldığı bir millette bireyler yer değiştirse de doğal olarak hep aynı topluluğa mensup oldukları için sonsuza dek o şekilde “tanımlanacaklardır”. Bir kolektif kimlik çeşidi olarak milletin doğasının ve yapısının incelenmesinde çeşitli yaklaşımlar kullanılmıştır.

Geleneksel düşünceye göre milletler çok eski zamanlardan beri var olan olgulardır; 19. yüzyılla birlikte değişen yalnızca kişilerin bunun farkına vararak harekete geçmesi durumudur (Smith, 1991/1994). Ancak bu tarz yaklaşımların sorunu ise Grotenhuis’e (2016) göre kimliği özcü, ilkel anlamda, dışarıdan müdahalelere karşı korunması gereken bir şey olarak görme eğiliminde olmalarıdır. Çünkü esasında kimlikler hiçbir zaman sabit ve istikrarlı değildir, ve de dış müdahalelere karşı bağışık olan bir kültür ya da kimlik yoktur. Kısacası geleneksel millet anlayışı, milletler asli ve de değişmez toplumsal bir birim olamayacağı konusunda eleştirilir (Hobsbawm, 1992/1995, s.24). Özellikle Hobsbawm, milletler icat edilmiş gerçekliklerdir ve de doğuştan gelen kader ortaklığı iddiasında bir mit olduğunu savunur (1992/1995). Aynı

düzlemde Balibar ve Wallerstein'e göre de hiçbir milletin organik olarak etnik temeli bulunmaz ancak toplumsal oluşumlar ile "millileştikçe", içinde bulunan topluluk da "etnikleşir" (1990/2007). Bunun için bireylerin yalnızca tek bir etnik kimliğe sahip olan ulusal ideolojinin, aidiyet duygusu adına devletin kontrol etme isteğinin bir ürünü olduğu görüşü de mevcuttur (Balibar ve Wallerstein, 1990/2007).

Gellner (1983/1992), bir ulusun sürdürülmesi ve korunmasını sağlayan milliyetçilik bilincine eleştirel bir şekilde yaklaşarak milliyetçiliğin toplumlarda olan millet bilincinin uyandırılması değil de tamamen toplumun modern dönemde milliyetçilik fikrini icat ettiğini savunur. Ona göre, milletler ancak ulusçuluk çağı bağlamında değerlendirilebilir (Gellner, 1983/1992). Bu düşünce yapısına katılan Hobsbawm (1992/1995) da milliyetçiliğin milletlerden daha önce geldiği ve de devletlerin ve milliyetçiliğin milletleri oluşturduğunu vurgular. Milli kimliğin tamamen yoktan var edildiği fikrini savunan Benedict Anderson'a (1993) göre millet hayali bir siyasi topluluktur ve doğası gereği hem sınırlı hem de egemen olarak hayal edilir. Hayal edilir çünkü en küçük ulusun üyeleri bile diğer üyelerin çoğunu asla tanımayacak, onlarla tanışmayacak ve hatta onlardan haber bile almayacak, yine de her birinin zihninde kendi cemaatlerinin imajı yaşamaya devam edecektir.

Anderson'un "hayali cemaatler" argümanına karşı olarak Smith etnik topluluğun çoğu ulus için önceden var olan bir çerçeve sağladığını savunmaktadır. Bu pre-modern etnik kökler, milliyetçiliğin gelişimini ve ulusların oluşumunu belirleyen ve kısıtlayan unsurlardır. Ona göre etnik jenealojik millet modeli ve sivil teritoryal millet modeli milliyetçi hareketlerin temelini oluşturmaktadır (Smith, 1991/1994). Teritoryal milliyetçiler, bireylerin bulundukları toprak parçasına bağlılık sağlar ve içinde yaşadıkları halkı farklı etnik kökenden olmalarını sorun etmez. Diğer taraftan etno-milliyetçiler ise, kendi soydaşlarının yaşadığı bütün toprak parçaları üzerinde hak iddia eder. Ortak etnik kökene sahip oldukları ile kurdukları bu bağ ile daha yayılcı bir politika izleyebilirler. Bağımsızlık öncesi dönemde, teritoryal milliyetçiler bulundukları topraklarının korunması için sömürgecilik karşıtı bir yapıya sahip iken soydaşlarını ile devlet kurmak isteyen etnik milliyetçiler "etno-millet"ten bir ülke kurmayı istemektedir. Milli bağımsızlık kazanılmasının ardından teritoryal milliyetçiler, aynı toprak parçası üzerinde yaşayan tüm halkı kapsayacak şekilde bütünleştirici bir tutum sergilerken etnik milliyetçiler kendi soyunun bir arada tutacağı pan-milliyetçilik akımına dönüşür (Smith, 1991/1994). Tabi her iki millet modelinin özellikleri, her ulusta bir arada ancak farklı önem düzeylerinde bulunurlar.

Bir milleti oluşturan etnik- jenealojik faktörler; soydaş olma, ortak gelenek, kültür ve birlikte paylaşılan kolektif hafıza ile birlikte siyasi kaderin ortak paylaşılmasını içermektedir. Öte yandan, sivil teritoryal faktör ise bir bireyin vatandaş olarak hak ve sorumluluklarını kullanmasını içerir ve de kazanımsal ve gönüllüdür (Kim, Yang ve Noh, 2015). Bu özellikler aslında tüm milletlerde farklı düzeylerde bulunmaktadır. Nitekim Anthony Smith'ın önerdiği ulusal kimlik modelleri gerçek hayatta karşılıklı olarak dışlanmaz, bu yüzden her iki millet modeli de kapsayan bir ulusal kimlik modeli geliştirmek daha gerçekçi görünmektedir. Bu konuda Güney Kore'de milli kimlik incelemesi iyi bir örnek teşkil eder.

On dokuzuncu yüzyılın sonlarında başlayan Kore'de milli benlik inancı, “*dangun*” mitolojisi ile desteklenmiş, dış güçlerin artan baskısı karşısında emperyalizm karşıtı görüşler benimsenmiştir. Japon kolonisi olarak geçirilen döneme gelindiğinde “Kore ulusal egemenliği” için başlatılan *Dongrib* (Bağımsızlık) Hareketi ile farklı ideolojik görüşler bir araya gelerek Kore'nin “yabancı” yönetiminden kurtulması için uğraşılır (M. Y. Kim, 2000). Yirminci yüzyılın ortalarında Kore Yarımadasının ikiye ayrılınca hem Kuzey hem de Güney Kore yönetimi Kore topraklarının tek meşru yöneticisi olma fikrini savunmuşlardır. Meşruluklarını kabul ettirmek adına her iki taraf da beş bin yıllık danilminjok (monoetnik Kore halkı) söylevi ile ortak etnik kökene dayanan milli kimlik yapısı desteklerken “milli benliğe düşman” sayıp ötekileştirdiği unsurlar konusunda ayrışırılar.

Günümüzde halen bölünmüş olan Kore Yarımadası'nda Kore kimliği için gerekli etnik faktörlerin yanı sıra sivil unsurların önemi de giderek artmaktadır. Güney Kore'de her ne kadar halen Kuzey ile “birleşme” politikaları oluşturulsa da kamuoyu anketlerinde Kuzey'le olan kolektif “bağ” yerini “ötekileştirmeye” bırakmıştır. Kore'nin bölünmesi ile suni bir şekilde değişen Kore kimliği, bir asırdan az bir süre zarfında kolektif bellek ve perspektif farklılıklarının oluşmasıyla Güney Kore'de milli kimlik açısından yeniden şekillendirmiştir. Smith'ın milli kimlik unsurları hakkındaki görüşü dikkate alınarak tez konusu incelendiğinde Güney Kore'de kimlik unsurlarının her dönemde farklı unsurların öneminin artış ve azalışıyla yeniden şekillendiğini anlamak mümkün olacaktır. Bir sonraki bölümde, Kore Yarımadası'nda milli kimlik oluşumunun Joseon Hanedanlığı'nın son döneminden başlayarak günümüzdeki Güney Kore'ye kadar olan bir asrı geçen dönemde nasıl işlendiği incelenecektir. On dokuzuncu yüzyıl sonundan itibaren yabancı güçlerin karşısında Kore toplumunda ortaya çıkan görüşler ve hareketlere yer verilecektir. Böylece, Kore'de milliyetçilik anlayışında ön plana çıkan tarihi olaylar ışığında Kore'de kimlik inşasının oluşum süreci incelenmiş olacaktır.

2. BÖLÜM: KORE YARIMADASINDA MİLLİYETÇİLİĞİN OLUŞUMU

Yapılan arkeolojik araştırmalara göre Koreliler milattan önce 3000 yılı civarında Tunguz kökenli grupların Kore Yarımadası'na göç etmesiyle ortaya çıkan dünyanın en eski uygarlıklarından biridir (Kim, 1987). “*Dangun* (단군)” efsanesine göre ise Kore halkının ilk krallıkları kabul edilen *Gojoseon* Krallığı, Göktanrı (Celestial Emperor/) *Hwanin* (환인)'in oğlu olan *Hwanung* (/환웅) ile ayı totem kabilesinden insana dönüşen bir kadının (*Eung-nyo*/웅녀) çocuğu olarak dünyaya gelen *Dangun* tarafından kurulduğu kabul edilir (Yin ve Institute of Strategic and International Studies, 2013). Bu mitoloji sayesinde, Koreliler ejderha soyundan gelen Çinlilerden farklı olarak ayı soyundan geldiği savunulmuştur ve de ben bin yıllık Kore tarihi baz alınarak her 3 Ekim günü Ulusal Kuruluş Günü olarak kutlanmaktadır (Yin ve Institute of Strategic and International Studies, 2013).

Koreli kimliği ortak kan bağına ve soya dayalıdır. Beş bin yıllık tarihin geçmesi ve de sürekli alışveriş içinde olduğu komşusu Çin'le yakın ilişkilerine rağmen Kore soyunun korunmuş ve *tanilminjok* (monoethnicity/단일민족) yapısının devam ettirilebilmiş olması bu durumun bir göstergesidir. Erken dönem milliyetçilerinden Yi Kwang-su, bir milletin temelini *hyeoltong* (kan bağı/혈통), *seonggyeok* (karakter) ve *munhwa* (kültür) elementlerinin oluşturduğunu ve Kore'de toplumun bu özellikleri taşıyan Kore milletinden (*danil han minjok*) oluştuğunu iddia etmiştir (G. Shin, 2006b). Sosyal Darwinistçi fikirlerin 19. yüzyılın sonlarına doğru Doğu Asya'da ulus kavramının biyolojik olarak yorumlanmasına yol açmasıyla ve yaşanan tarihi olayların bir sonucu olarak Kore'de milli kimlik bilinci artmıştır (Mirkelam, 2018). Tarihsel olarak ortak kan bağı etnik kimliği güçlendiren bir gösterge görevi görmüş ve Kore'de tek soydan gelen homojen bir ulus bilincini etkilemiştir (G. Shin, 2006b). Hatta soy ilkesi veya "jus sanguinis", Korelilerin zihninde genellikle birbirinden ayrılamaz olan Kore ulusundan olmak ve vatandaşlığa sahip olmanın koşulları arasında vardır (G. Shin, 2006b). Bu konuyla ilgili G. Shin, Korelileri ortak dil ve tarihe dayanan kültürel bir olgu olarak gördüğü

etnik yapıyla doğuştan gelen ve değişmez kolektif genetik özelliklerle tanımlanan ırkı ayırtıramadığı konusunda eleştirmiştir (2006b).

Danilminjok görüşüyle Koreliler Japonların asimilasyon politikalarına karşın kendi milletini bir arada tutmuşlardır. Aslında, Korelilerin tek bir ulus olduklarını belirten *minjok* kelimesi, Meiji Japonyası'nda kullanılan *minzoku* kelimesinden türetilmişti (Em, 1999). Sömürge döneminde Japonların Kore'den faydalanmak ve Korelileri asimile ederek kendileri için çalışmalarını sağlamak amacıyla uyguladıkları politikalar, Kore toplumunda milli bilinci (national consciousness) körüklemiştir (Em, 1999). Japon asimilasyon politikası, Korelilerin ve Japonların ortak kökene sahip olduğunu, ancak Korelilerin her zaman ikincil olduğunu iddia eden sömürgeci ırkçılığa dayanıyordu (G. Shin, 2006b). Öyle ki, sömürgeci asimilasyon politikası Korece isimlerin Japoncaya değiştirilmesini, Japonca dilinin özel olarak kullanılmasını, Japon etik sistemine göre okul eğitimini ve Şinto ibadetini içeriyordu (G. Shin, 2006b). Bir diğer deyişle, Kore ulusunun farklılığını ve saflığının sürdürülmesi ihtiyacı, özellikle Japonya'nın Korelileri "imparatorluk tebaası" olarak kendi imparatorluklarına asimile etmeye çalışmasıyla, sömürge yönetimi altında daha da önemli hale gelmişti (G. Shin, 2006b).

Aslında Kore'de milliyetçi duyguların gelişmesi dış baskıların arttığı 19. yüzyılın son dönemine dayanmaktadır. Bu dönemde artan misyonerlik faaliyetleri, Çin'e duyulan siyasi vesayetin eleştirilmesi ve bölgedeki diğer güçlerden gelen baskılar agrasif bir tavırla karşı çıkmış ve devamında da güçlü bir ulusal bilinç oluşmaya başlamıştı. Japon işgaliyle geçen otuz beş yıllık süre zarfında (1910–1945) ulusal egemenliği korumak amacıyla ortaya çıkan bağımsızlık hareketi ile Kore milliyetçiliğinde kendi soyunun ayırt edici özelliklerine dayalı “biz” ve “onlar (düşman)” algısını arttırdı. Böylece, Kore toplumunun içinde bulunan sınıf çatışmaları yerini tek Kore milletinin “yabancı” sömürgeci devletlerden korunması gerektiği fikrine bıraktı. Kısacası, Kore'de milliyetçilik, Joseon Devleti'nin çöküş döneminde ulusal egemenliği korumak amacıyla ortaya çıkan bağımsızlık hareketinin devamı olarak gelişti. Ayrıca, Kore Bağımsızlık Hareketi, modern Batılı düşünce akımlarını benimseyip bu düşünceleri sistemleştirme süreci olarak da tanımlandı. Aynı zamanda, hareketin amacı Kore'nin bağımsızlık kazandığı zaman nasıl bir devlet yapısına sahip olacağı konusunda bir arayıştı.

Bu bölümde Geç Joseon döneminde etnik kimliğin siyasi olaylar ışığında Kore halkında milli bilinci nasıl güçlendirdiğine ve de bağımsızlık hareketinin bu dönemde öne çıkan yönlerine odaklanacak. Qing Hanedanlığına biat etmiş Joseon Hanedanlığının yıkılışa doğru

toplumda yarattığı baskı ve bu baskı karşısında gelişen siyasi ve sosyal olaylar; Japonya tarafından tamamen koloni hâline getirildikten sonra tam bağımsızlık fikriyle beraber doğan milli egemenlik fikrinin gelişimi ve bu konuda ortaya çıkan farklı yaklaşımlar bu bölümün ana konularını oluşturacak. Bu tarihsel süreç, Kore milli kimliğinin yabancı baskılar arttıkça tepki olarak nasıl daha da pekiştiğini anlamak ve ardından Kore Yarımadası'nın ikiye ayrılmasıyla Güney Kore'de milli egemenliğin meşrulaştırılması için yürütülen hükümet politikalarını değerlendirebilmek için bir temel oluşturacaktır.

2.1. 19. Yüzyılın Sonu ve 20. Yüzyılın Başında Joseon Halkı

Geç Joseon dönemi, Kore'nin siyasi ve sosyal yapısında önemli değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde hem iç hem de dış dinamikler milliyetçi hareketlerin doğuşuna zemin hazırlamıştır. Kore'de 1860lar ve 1870ler, Taewongun⁴un ülkenin siyasi özerkliğini korumak amacıyla geleneksel siyasi sistemi canlandırma ve değiştirme çabalarına tanıklık etmiştir (F. Robinson ve E. Robinson, 1986). Önceki dönemlerde Neo-Konfüçyüsçü düşünce ve Çin ile olan geleneksel devletlerarası ilişkileri desteklemeyi ifade eden "*wijongchoksa*" karakteri *sadaejui* geleneksel yapısını desteklemekteydi (F. Robinson ve E. Robinson, 1986). Fakat bu dönemde *sadaejui*⁵ fikri eleştirilmeye başlanmıştır. Taewongun, Kore toplumunun geleneksel entelektüel düşünce içindeki Çin'e boyun eğme ve vesayeti kabul edilmiş durumunu bozulma olarak görüp bunun düzeltilerek kendi özerkliklerinin güçlendirilmesini amaçladı (F. Robinson ve E. Robinson, 1986, s.37).

1880'lerde yukarıdan aşağı gerçekleştirilmeye çalışılan reformlar yabancı fikir ve kuruluşlardan etkilenmişti. Örneğin 4-6 Aralık 1884 tarihleri arasında gerçekleşen ve Kore'deki

⁴ Kore'de Yi Myeong-bok namı-diğer Kral Kjong 1863 yılında tahta geçtiğinde daha 11 yaşındaydı. Bu yüzden Kjong'un babası Prens Vekili Yi Ha-eung (bir diğer ismiyle Taewongun) oğlu yerine 1864'ten 1873'e kadar oğluna vekillik yaptı ve ülke yönetiminde söz sahibi oldu. On dokuzuncu yüzyılında Kore dış politikasındaki önemli kararlar Taewongun tarafından verilmiş ve daha çok tecrit yanlısı (isolationist) bir politika izlemiştir (Podgorski, 2020).

⁵ *Sadaejui* (사 대 주 의): Çin – Kore ilişkilerinin geleneksel doğasını gösteren ve bağımsızlık fikri olmadan etkisi daha güçlü olan ülkeye hizmet etmek ve boyun eğme anlamına gelir. Kore'nin, Çin'in vasal devleti olmasında etkili olan bir düşünce yapısıdır.

muhafazakar güçlere ve Çin'in etkisine karşı bir direniş olan Kapsin Devrimi ile Koreli entelektüeller ve politikacılar Meiji benzeri bir reform hareketi gerçekleştirilmeye çalışmıştı. Buna karşılık 1894-1896 yılları arasında Kore yönetimi Japonya etkisiyle kapsamlı bir reform programı olan “Kabo Düzenlemesi”ni yürüttü (F. Robinson ve E. Robinson, 1986, s.38). On dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru, Japonya'nın Kore üzerindeki etkisi arttı ve Çin'in zayıflamasıyla birlikte Kore, bağımsızlığını koruma mücadelesine girmişti. Dönemin geleneksel Kore kültürünün ve siyasetinin (“Çin'e itaat etmek” durumuna) karşı görüşler, sonraları Kore’de milliyetçilik açısından güçlü ulusal kimliğinin gelişimi için önemlidir.

Yirminci yüzyılın başında Japonya'nın artan etkisi ve 1910'daki ilhakına karşı Kore hükümeti iç reformlarla güçlenmeye çalışmış olsa da yozlaşma ve iç çekişmeler nedeniyle bu çabalar başarılı olamadı. Ülkede artan Japon baskısına karşı koyamayan yönetimin geleneksel devlet anlayışının başarısızlığını gösterdiğini savunan Koreli reformist düşünürlerin yayınlarında sistemi eleştiren ikonoklastik⁶ ton bu dönemde arttı (F. Robinson ve E. Robinson, 1986, s.38). 1900 yılından sonra Çin'in vasal devleti olma durumundan kurtulmanın ardından çoğalan gazete ve dergiler, sürekli olarak güçlü, özerk bir ulusal kimlik yaratma temasının üzerinde durmuşlardır (F. Robinson ve E. Robinson, 1986). Koreli reformistlere arasında Yi Hanedanı'nın dogmatizmi ve biçimciliğinin uzun tarihinin yaratıcı düşüncüyü bastırdığı ve dolayısıyla *sadaejui* kültürünün Kore'nin yenilik yapma konusundaki başarısızlığının bir nedeni olduğu görüşü hâkimdi (F. Robinson ve E. Robinson, 1986).

Yaşanan siyasi kayıpların yankıları sosyal hayatta da görüldü. Bu dönemde halk arasında sınıfsal farklılıklar ve ekonomik zorluklar belirgin hâle gelmiş, köylüler, ağır vergiler ve zorunlu çalıştırma nedeniyle büyük sıkıntılar çekmişti (Jeong, 2010). Toplumun alt kesimlerinde artan hoşnutsuzluk, milliyetçi duyguların ve bağımsızlık arayışlarının güçlenmesine yol açtı. Bir taraftan da batılı fikirlerin ve modernleşme hareketlerinin etkisiyle, eğitimli kesimler arasında milliyetçi düşünceler yayılmaya başladı. Dağılmayı önlemek amacıyla Joseon Devleti'nin son dönemin de iki önemli düşünce akımı (*Yicongchiksa* / 衛正斥

⁶ İkon, tasvir (imge) demektir ve ikonoklazma ise Yunanca kökenden gelerek “tasvir kırmak” anlamına gelmektedir. 726-843 yılları arasında Ortaçağ Bizans'ta ikonun kullanılmasının gerekliliği konusundaki tartışmaların olduğu döneme ikonoklazma dönemi denir (Lee, 2004, s. 5). Sözlükte ise ikonoklastik terimi popüler inançları veya yerleşik gelenek ve fikirleri eleştirmek anlamına gelmektedir (Oxford Learner's Dictionaries, t.y., para. 1). Yazında geçen ikonoklastik ton ise kelimenin sözlük tanımını bağlamında kullanıldı. Koreli düşünürlerin eleştirdiği gelenekler üç noktadır. Bunlar, bireyin gelişiminin önünde bir engel olarak Konfüçyüsçü toplumsal sistemin eleştirisi; atavistik, bilimsel olmayan batıl inanç (dolayısıyla kötü olarak) ve benzersiz Kore ulusal sembollerinin deposu olarak halk geleneği (iyi olarak) değerlendirmesi; ve de Kore'nin Çin'e kültürel ve politik bağlılık geleneğinin eleştirilmesidir (F. Robinson ve E. Robinson, 1986, s. 38).

邪 ve *Donhak*/동학 Hareketleri) etkili olmuştur (Jeong, 2010). İlk olarak, *Yicongcıkksa* fikir hareketi, Joseon'un son dönemlerinde “milli kimliği ve milli kültürü savunmak” amacıyla ortaya çıkan ve Çince’de “doğru olanı savunup, yanlış olanı reddetmek” anlamına gelir. mektedir (Jeong, 2010). Bu hareket, Çin'i Batılı ülkelerden üstün sayarak Çin dışındaki ülkelere kapıyı kapatmak bir yaklaşımı benimsemiştir (Jeong, 2010). Böylece anti-emperyalist ve dışa kapalı politikaları daha da güçlendiren milliyetçi bir görüşün temeli oluşturulmuştur.

Öte yandan “*Donghak*”, yani ‘Doğu bilimi’ hareketi ise özünde 1860 yılında Choe Jeu tarafından başlatılan yerel ve modern bir dini harekettir (Jeong, 2010, s.139). O dönemde Joseon'da yayılmakta olan Batı dinlerine karşı bir tepki olarak milli bir din niteliğinde ortaya çıkmıştır (Jeong, 2010). Japonya'nın Joseon'u istila girişimleri arttıkça, kırsalda yaşayan ve *Donghak* inananları bu saldırılara tepki göstermeye başlamıştır (Jeong, 2010). Bu şekilde, Joseon'un dış cephesinde istilaya direnen; iç cephesinde ise feodal düzene karşı sosyo-ekonomik reform talep eden ikinci bir hareket ortaya çıkmıştır. *Donghak* hareketi, 1860'larda yaygınlık kazanmaya başladıktan sonra sadece milli bir düşünce ya da din olarak kalmamıştır. Bu akım, başlangıcından itibaren güçlü bir siyasi ideoloji olarak 'milliyetçi' bir karaktere sahipti ve 1894 yılında başlayan 'Gabo Çiftçi Ayaklanması'na temel oluşturmuştu (Jeong, 2010, s.300).

Joseon yönetiminin otoritesini yavaş yavaş Japonlara kaptırmaya başlamasıyla halkta buna karşı tam bağımsızlığın yeniden Korelilere geçmesi umuduyla çeşitli hareketler başlatmışlardır. Jeong'a (2010) göre, Kore'nin yeni ulusalcı örgütleri arasında en etkili olanı *Dokrip Hyup-hwe* (Bağımsızlık Derneği) idi. 19. yüzyılın büyük devletlerinin istilaları nedeniyle Kore'nin egemenliği ciddi şekilde sarsılmıştı. Bu dernek, Korelilerin kendi güçleriyle bağımsızlıklarını elde etmeleri için kurulmuştu. Dernek 1895 yılına gelindiğinde Seul'de bulunan ve Çin'e bağımlılığı simgeleyen '*Yung-eun Mun*' adlı kapıyı yıktı ve yerine bağımsızlık iradesini simgeleyen taş bir kemer dikerek *Dokrip Mun* (Bağımsızlık Kapısı) adını verdiler (Jeong, 2010). Bu durum Kore halkının Çin, Japonya, Rusya ve diğer büyük devletlerin Kore'nin ilerlemesine müdahale etmesinin bir engel olduğunun farkına varmasını sağladı. Kore milleti artık herhangi bir yabancı güce boyun eğmek istemiyor ve milli egemenliğin sağlanmasını sadece kendi elleriyle sağlanabileceği inancı güçleniyordu.

Bu zor dönemlerde orta sınıfını oluşturan tüccar kesimin geleneksel toplum yapısına karşı şikâyetleri artmış ve baskıların kaldırılarak özgürce gelişebilmek istiyorlardı. Bu sınıf, büyük güçlerin ve yabancı tüccarların menfaatçi girişimlerine karşı kendi haklarını savunmaya

başlayıp Bağımsızlık Derneği'nin destekçisi ve de etkinliğini sağlayan bir yürütme gücü olmuşlardır (Jeong, 2010, s.175). Bağımsızlık Derneği, reformist bir hükümet aracılığıyla aktif bir şekilde reform politikalarını sürdürerek büyük devletlerin istilalarına karşı bir direnç oluşturmayı amaçlayan bir toplantı düzenledi (Jeong, 2010). Ekim 1898'de Seul Congno meydanında gerçekleşen '*Gwan-min Gongdong hwe*' (sivil-bürokrat ortak toplantı) adlı büyük kitle toplantısı, siyasi otoritenin monarşi düzenini meşrutiyet hükümetine dönüştürerek halkın parlamento ile birlikte uyum içinde yaşamasını ve ulusal krizi sona erdirmeyi hedeflemişti (Jeong, 2010). Genel olarak, Bağımsızlık Derneği'nin yayınlarında, yeni bir ulusal kimlik duygusunun erken sentezini ve devlete desteği harekete geçirmek için geleneği hem eleştirme hem de kullanma girişimini görüyoruz (F. Robinson ve E. Robinson, 1986).

Yönetimde ise Joseon'da artan Japonya baskısına karşı devlet adamları arasında Rusya yandaşlığı oluşmaya başlamış ve bu kişiler arasında Kraliçe Min de bulunmuştur. Karısının aksine Kral Kojong, diğer devletlerden bağımsız olarak tarafsız veya kararsız kalmış, Kraliçe Min ise Ruslar aracılığıyla ülkedeki Japon etkisini kaldırma istemişti (Jeong, 2010, s.143). Ancak halkın içinde artan Japon karşıtlığını körüklediği için Kraliçe Min, 1895'te Japon elçi Miura Goro tarafından düzenlenen suikasta kurban gitti (Jeong, 2010). Kraliçenin ölümü ve Kore geleneklerinde kutsal sayılan saçın kesilmesi için çıkarılan ferman, o döneme kadar toplumda biriken Japonya karşıtı duyguları daha da artırdı ve ayaklanmalara yol açtı. Ancak Rus-Japon Savaşı'ndan galip çıkan Japonya, 5 Eylül 1905 Portsmouth barış hükümleriyle Joseon'daki nüfuzunu daha da sağlamlaştırdı (Jeong, 2010). Antlaşmaya göre Kore ve Port Arthur ile onu bölgenin geri kalanına bağlayan demiryolunun yanı sıra Sakhalin Adası'nın güney yarısı da dâhil olmak üzere Güney Mançurya'nın büyük kısmının kontrolü Japonya'ya verilmişti (The Treaty of Portsmouth and the Russo-Japanese War, 1904–1905, t.y.).

Aynı yılın Kasım ayında Joseon Kralı Kojong'a zorla bir himaye anlaşması kabul ettirilmiş, Kore takviminde bu yıl *Eul-sa* olarak adlandırılması ile anlaşma "Eul-sa Anlaşması" adıyla anılmıştır. Koreliler, bu anlaşmayı "Eul-sa Utanç Anlaşması" olarak nitelendirmişlerdir (Jeong, 2010). Çünkü Japonya bu anlaşma ile Kore'de "Genel İdare Dairesi"ni kurmuş, Ito Hironumi'nin idaresinde Joseon'un her yerinde Japon etkisi artırılmıştır. Bu olaylarla birlikte Kore'de yabancı düşmanlığı giderek artmış ve sonrasında Lahey'de düzenlenen Dünya Barış Konferansı'na katılamayan Joseon Heyeti temsilcisi Jun Lee, Batılı ülkelere karşı tepkisini intihar ederek dile getirmiştir (Jeong, 2010, s.149). Bu olayla birlikte Kore halkının milli

egemenliğini dışarıdan yardım beklemeden, kendi güçleriyle elde etmeleri gerektiğini fark etmelerine neden oldu.

Kore'deki ikonoklastik reform düşüncesinin evrimi genel olarak incelendiğinde, Joseon Hanedanlığı'nın son döneminde Koreli reformcuların özel eleştirilerle başlatığı savaş, daha sonra Kore geleneğinin geniş yelpazeli bir karşıtlığa dönüşmüştür. Japon işgali altında kaldıkları döneme girildiğinde ise gelenek, Kore'nin temel sorunlarından biri olarak görülmeye başlandı. Reformcuların kaleme aldığı yazımların bağlamı, 1896 ile kıyaslandığında 1920'lerde büyük ölçüde değişmişti (F. Robinson ve E. Robinson, 1986). Önceleri Bağımsızlık Kulübü, dış tehditlere karşı Kore'nin siyasi ve sosyal özerkliğini güçlendirmek için anlamlı değişiklikler umut edebiliyordu. Ancak sonraki sömürge döneminde milliyetçiler için durum değişmişti. 1920'lerde, gelenek görenekler, sömürge utancının bir nedeni olarak eleştirilmeye başlandı. Bu dönemin entelektüelleri, Kore toplumundaki köklü değerleri gözden geçirme görevini üstlendiler, kısacası geleneksel normların bütün entelektüel mirasını sorguladılar (F. Robinson ve E. Robinson, 1986, s.49).

2.2. Japon Yönetimi Altında Milliyetçilik Duygularının Ortaya Çıkışı

22 Ağustos 1910'da imzalanan Japon-Kore İlhak Antlaşması ile Kore, Japonya tarafından resmen ilhak edildi ve Kore, Japonya'nın bir kolonisi haline getirildi. Japon İmparatorluk Hükümeti tarafından atanan Genel Vali İto Hirobumi tarafından yönetilen Kore'de bu dönemde tüm önemli yönetim pozisyonları Japon yetkililere verildi. Bu yoğun baskı altında, 1910-1945 yılları arasındaki sömürge döneminde, Kore'de farklı ideolojik görüşler ortaya çıkmış olsa da ülkenin tam bağımsızlığı için hep birlikte çalışma bilinci daha güçlüydü. Gerek Kore'de gerekse yurtdışında yaşayan Koreliler tarafında Japon yönetiminden kurtulmak için çeşitli faaliyetlerde bulunuldu.⁷

⁷ Yurt dışında yaşayan Koreliler Japon yönetimine direnmek ve mümkünse devirmek için çeşitli faaliyetler yürüttüler. Bunlardan bieincisi bağımsızlık ve kurtuluş örgütlerinin oluşturulmasıdır. Uluslararası desteğin kazanılması ve Japon kontrolünden uzakta direniş hareketlerinin yürütülmesi için Çin'de Kore Cumhuriyeti Geçici Hükümeti ve ABD'de Kore Ulusal Birliği kuruluşları oluşturulmuştur. Dahası, Rhee Syngman gibi Koreli milliyetçiler, Kore'de artan Japon baskınlığı konusunda uluslararası farkındalığı arttırmak ve Kore'nin bağımsızlığına destek toplamak için uluslararası formlara katılmış ve yabancı hükümetlerde lobicilik faaliyetleri göstermişlerdir. Bunlara ek olarak yurtdışındaki Koreliler, Kore'deki durumu anlatan gazete, broşür ve kitaplar

Kore’de milli bilincin ortaya çıkışını değerlendirebilmek için öncesinde Japon yayılmacı milliyetçiliğinin özelliklerini sıralamak gerekir. Japon milliyetçiliği, sıkı idare (authoritarianism), anti-kapitalizm ve yayılmacılık gibi geleneksel milliyetçilik özelliklerini taşımaktadır (Jeong, 2010, s.150). Bu güçlü milliyetçilik akımı, uluslararası alanda ilk başarılarını 1894-1895 yıllarında Çin’e karşı, 1905 yılında ise Çarlık Rusya’sına karşı elde etti. 1910 yılında imzalanan Kore’nin İlhak Antlaşması ile Japonya’nın yayılmacı politikası bir kez daha teyit edilmiş oldu (Jeong, 2010). Kasım 1910’da kurulan "Geçici Toprak Araştırma Merkezi" ile Japon yönetimi, Toprak Araştırma Yasası’nı ilan ederek öncelikle Kore’nin tarıma elverişli topraklarını ele geçirme faaliyetlerine başladı (Jeong, 2010, s.152). Japon sömürge devleti için, Kore’yi sömürme ve onu stratejik amaçları için kullanma hedefi, köylüleri *Chosenjin*’e dönüştürme çalışmasıyla el ele gidiyordu (Em, 1999, s.353). *Chosenjin*, cinsiyet, bölgesel köken veya sınıf geçmişine bakılmaksızın tüm Korelilere uygulanan hem bürokratik hem de aşağılayıcı bir sınıflandırma haline gelmişti. Yani, Japon ırkçı sömürge politikasının mantığı, Kore kimlikleri farklı bir şekilde yeniden oluşturmak ve homojen bir *Chosenjin*’e dönüştürmekti. Japon yayılmacılığı İmparatorluk döneminde Pan-Asyacılık düşüncesiyle güç kazandı ve 1930’larda ülkenin neredeyse resmî ideolojisi hâline geldi. Öyle ki, Pan-Asyacılık okullarda öğretilmeye başlandı ve çeşitli yayınlar aracılığıyla propaganda amacıyla kullanıldı.

Japon asimilasyoncu politikaları, *naisen yuwa* (Japon ve Korelilerin kaynaşması) ve *naisen ittai* (Japon ve Korelilerin tek vücut olması) politikaları altında Korelileri “emperyal tebaaya” dönüştürmeyi içeriyordu (Mirkelam, 2018). Japonların asimilasyoncu politikaları, Korelilerin ve Japonların ortak bir kökenden geldiğini ancak Korelilerin antik çağlardan itibaren Japonlara göre ikincil konumda olduğunu savunan *nissen dosoron*’a dayanıyordu (Mirkelam, 2018, s.41). Japonya ayrıca Korelileri isimlerini Japonca isimlerle değiştirmeye, sadece Japonca dilini kullanmaya ve Şinto’ya ibadet etmeye zorlayan imparatorluk tebaası hareketini (*kominka*) başlattı (Mirkelam, 2018). Japonya’nın Korelilere yönelik asimile etme politikaları, Kore ulus kavramının daha da “milletleştirilmesi” ile sonuçlandı (Shin, 2013). Böylece, Japonya’nın sömürgeci yönetimi altında geçen 1910-45 yılları Koreliler arasında milliyetçiliğin daha da güçlenmesine neden oldu.

Kore milliyetçiliğinin yükselişinde etkili olan isimler Ahn Chang Ho, Ku Kim, Shin Chae ho ve Choe Namson’dur. İlk olarak *Shin Min Hwe*’nin (Yeni Millet Teşkilatı) kurucusu

yayınlamış, Kore’deki direnişçiler için bağış topladılar. Bu etkinlikler aracılığı ile Kore’de milli egemenliğin kazanılmasına destek sağladılar.

olan Ahn Chang Ho, bu örgüt sayesinde eğitimle devletin kurtuluş hareketini gerçekleştirmeyi amaçlamıştır (Jeong, 2010, s.165). Yeni Millet Teşkilatı üyeleri, ıslahat hareketi çerçevesinde vatanseverlik ve milli egemenliği yeniden kazanma çabalarını desteklemek amacıyla halk arasında konuşma ve yayınlar yoluyla etkili bir kampanya yürüttüler. Bu çabalar, eski alışkanlıklardan kurtulma, zorunlu eğitim ve milli birlik bilincini güçlendirme amacını taşıyordu. *Daehan Meil Sinbo* (Daehan Günlük Gazetesi), teşkilatın resmi yayın organı olarak kullanıldı ve Kasım 1908'de yayımlanan *Sonyun* dergisi, Yeni Millet Teşkilatı'nın duruşunu savundu (Jeong, 2010, s.166). Ayrıca, milli egemenliği sağlamak için Doğruluk Ordusu'nun faaliyetlerini destekleyerek, bu örgütün modernize edilmesi için yurt dışında askeri eğitim ve ordu üsleri kurulması ve kurtuluş savaşı için planlamalar yapıldı. Bu amaçla, 1911 yılında Mançurya'da Yeni Millet Mahallesi kuruldu ve gençlere ve askerlere eğitim verildi (Jeong, 2010).

İkincisi, Shin Chae-ho, Japonya'nın Kore'nin eski tarihini en fazla çarpıttığı konunun Kore'nin eski tarihi olduğunu fark etti. Bu nedenle, 1931 yılında yayımladığı 'Joseon Eski Tarihi' adlı eserinde pozitif bilim yöntemlerine dayanarak Kore tarihini Dangun döneminden itibaren her hanedanı ele alarak anlatmıştır (Jeong, 2010, s.168). Öyle ki Kore'nin tarih ve geleneği üzerindeki güçlü gururuyla kendi milletin geleceğine umut bağlayarak milletin çağdaşlaşmasına katkıda bulunmuştur. Bu bağlamda, geleneğe olan bağlılığıyla Kore'nin modernizme ve krizlere karşı savaşıarak milliyetçi bir duruş sergiledi (Jeong, 2010, s.170). Korelilerin, diğer milletlerden geride kalmadan üstünlüğünü kanıtlayarak milli gurur ve vatanseverliklerini geliştirmeyi amaçladı. Shin, Ocak 1923'te 'Joseon Devrim Manifesto' adlı bildiriyle bağımsızlık hareketini destekleyen halkın merkezi gücünü oluşturmayı hedeflemiştir (Jeong, 2010).

Üçüncü olarak Kim Ku (1876-1949) ise, Koreli bir milliyetçi, eğitimci ve siyasetçi olarak, ömrü boyunca ülkesinin bağımsızlığı ve birliği için mücadele eden önemli bir figür olarak tanınmaktadır. Kim Ku, Kore'nin tarihinde sembolik bir öneme sahiptir. 1926-1927 ve 1940-1948 yılları arasında Kore Geçici Hükümeti'nin yönetim kuruluna başbakan olarak atanmış ve Kore'de "Bek-Bum Hoca" olarak da bilinmiştir (Jeong, 2010). Kim Ku, Joseon'un son dönemlerinde *Donghak* ve Doğruluk Ordusu hareketlerine katılmış, Japonya'nın egemenliği altındayken bile Kore'nin bağımsızlık mücadelesini sürdürmüştür. Kore Cumhuriyeti kurulduktan sonra da ülkenin dış güçlerden tam bağımsızlığını ve birliğini sağlamak için çalışmıştır. Kim'in milliyetçilik anlayışı, "Beşeriyetçi milliyetçilik" olarak

tanımlanır (Jeong, 2010). Bu anlayış hem kendi milletinin bağımsızlığını sürdürme hem de insanlık değerlerini en önemli unsur olarak görmeyi içermektedir.

Son olarak Choe Namson (1890-1957), Kore'nin sömürge döneminde önemli bir entelektüel olarak, Japonya ile karmaşık bir ilişki içinde Kore'nin kimliğini ve bağımsızlığını savunmuştu. Choe, Koreliler ve Japonlar arasında ortak bir etnik kimlik olduğuna dair iddiaları reddederek, Kore'nin özgün bir kimliğe sahip olduğunu vurguladı (Jeong, 2010). 1930 yılında yayımladığı “*Koreli ve Japon Efsanesi*” adlı eserinde, Koreliler ve Japonlar arasında ortak bir etnik kimliğin varlığına dair iddiaları reddederek, Batı kültürünün Japonlar ile Batılılar arasında ortak bir etnik kimlik anlamına gelmediğini öne sürdü (Jeong, 2010). Choe, Kore'nin komşuları ve Batı ülkeleri ile eşit bir şekilde güçlü bir kimlik inşa etmeye büyük önem verdi. 1919 yılındaki 1 Mart Hareketi Bağımsızlık Bildirisi'nde önemli bir rol oynadı, ancak sonrasında Japonlarla daha işbirlikçi bir yaklaşım benimsedi (Jeong, 2010, s.193). Fakat Japon akademik çevreleriyle olan ilişkileri, birçok Koreli tarafından politik bir adım olarak algılandı. Choe, 1925 yılında kaleme aldığı “*Purham Kültürü Üzerine İnceleme*” adlı otobiyografik eserinde, Kore'nin zayıf ve bağımlı olarak tasvir edilmesine karşı çıkarak, Kore'nin kültürel ve tarihî önemini vurgulamak için Japon akademik kaynaklarından yararlandı (Jeong, 2010). Bu süreçte Japon akademik tartışmalara katılımı, Kore'nin tarihî ve kültürel kimliğini bağımsız bir şekilde savunmasına olanak tanıdı.

Bu dönem zarfında Kore milliyetçiliğinin şüphesiz en önemli bağımsızlık hareketi 1 Mart Hareketi'dir. 1 Mart Hareketi, Korelilerin Japon sömürge yönetimine karşı 1 Mart 1919 civarında gerçekleştirdiği bir dizi yaygın ve barışçıl protestoydu (Jeong, 2010, s.192). 1 Mart 1919'da, Seul'de başlayıp kısa süre Kore geneline ve yurtdışındaki diasporasına da yayılan, ulusal kendi kaderini tayin etme ilkesinden ilham alan otuz üç ulusal temsilci, Ulusal Bağımsızlık Bildirgesi'ni yayınladı. Farklı entelektüel ve dini geçmişlere sahip olmalarına rağmen ulusal temsilciler, Kore'nin siyasi bağımsızlığının meşruluğuna dair ortak inançlarını açıkladılar (J. Y. Kang, 2016, s.384). 1919'daki bu sömürgecilik karşıtı (anti-imperialist) hareket, Japonların Kore'deki Genel İdare yönetimince halka zorlayıcı askeri yönetimden ise ılımlı bir tahakküm biçimine dönüştürmeye teşvik etti; bu da Koreli milliyetçi grupların siyasi görüşlerini yeni ortaya çıkan bir kamusal alanda ifşa etmelerine olanak tanıdı (Jeong, 2010).

1 Mart Hareketi'nin ardından Koreli milliyetçiler, liberalizmden sosyalizme kadar uzanan çok çeşitli ideolojik pozisyonlar sergilediler. Sömürge bağlamının karmaşıklığı, milliyetçilik vizyonlarını ve Japon sömürge hükümetiyle etkileşimlerini derinden etkiledi.

Genel olarak incelendiğinde Japon Sömürgesi dönemindeki milliyetçi düşünceleri üç ana gruba ayrılabilir (J. Y. Kang, 2016). Birincisi, 'ulusal reformistler' Korelilerin Japonya'dan siyasi bağımsızlığa kavuşmaları için iç güçlerini ve kendilerini güçlendirmelerini savundular (J. Y. Kang, 2016). İkinci olarak, Birinci Mart Hareketi'nin sömürgecilik karşıtlığına alternatif bir ideolojik temel sağlama konusundaki başarısızlığının ardından sosyalist ve komünist ideolojilere yönelen 'Sol milliyetçiler' de bir diğer önemli grup olarak ortaya çıktı (J. Y. Kang, 2016). Son olarak, radikal milliyetçiler olarak da bilinen 'uzlaşma karşıtı milliyetçiler', Japon yönetimine taviz vermeden kararlı bir şekilde karşı çıktılar (J. Y. Kang, 2016). Ancak milli mücadelenin birlikteliği için Şubat 1927'den Mayıs 1931 yılına kadar varlığını sürdüren *Shin Gan Hwe*, 'milli kurtuluş' sloganı altında milliyetçi ve sosyalistler bir araya gelip kurmuştur (Jeong, 2010). Bazı milliyetçiler ile *Shin Gan Hwe* tarafından temsil edilen Komünistler arasında ortak zemin olasılığı, milliyetçiliği faşizmle eşdeğer tutan uluslararası Marksistlerin milliyetçileri daha büyük bir birliğe itmesiyle kesin bir şekilde kırıldı (Oppenheim, 2007, s.109).

1930larda Kore'de ulusal reformcularla solcu milliyetçiler arasındaki siyasi ayrım önemli ölçüde derinleşmişti. Karşıt milliyetçi ideolojilerin gelişmesi ve Kore'nin geleceği için farklı siyasi hedeflere doğru harekete geçmeleri kutuplaşmayı arttırdı. Bu görüşlerin arasındaki temel ayrım, elitist ve popülist yaklaşımların ya da yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya seferberlik stratejilerinin ötesine geçiyordu. Tartışmalı ilişkilerinin merkezinde, sömürge yönetimi altında ulusal kimliğin yeniden tanımlanması ve siyasallaştırılması sorunu vardı. Ulusal reformcular, ulusal hayatta kalmak için sömürge otoriteleriyle iş birliğinin gerekli olduğunu savunurken, solcular Japon yönetimine karşı direnişin halkın kurtuluşu için hayati önem taşıdığını vurgulamıştı (J. Y. Kang, 2016). 1930'ların ortalarında, sömürge Kore'deki milliyetçi grupların Japon yönetimine tepkileri önemli ölçüde farklılaştı. Ulusal reformcular açıkça Japon politikalarını desteklediler ve iş birliğini savundular; solcular ise baskıyla karşı karşıya kaldılar ancak sömürgecilik karşıtı faaliyetlerini gözetim altında sürdürdüler.

Japon kolonisi olarak geçen 30 yıllık bu süreçte Japonların baskıcı politikaları karşısında halkta Kore milli kimliğinin savunulması gerektiği düşüncesi konusunda birleşirken milliyetçilerin milli egemenlik sağlanırsa nasıl bir devlet istendiği konusunda ideolojik görüş ayrılıkları olmuştur. Kore'de Japon kontrolünün ortadan kalkması ile birlikte devlet yönetiminde iki ana görüş olan liberal demokrasinin mi yoksa sosyal komünist bir düzenin mi daha iyi olacağı tartışması oldu. Kore'de ülkenin ikiye ayrılması ile bu durum gözle

görölür hâle gelmiştir. Hem Güney’de Hem de Kuzey Kore’de Kore milletinin gerçek liderinin ve tek temsilcisinin kendilerinin olduğu görüşü hâkim olmuştur. Şimdi, Güney Kore’de cumhuriyet ilan edilmesinden kısa bir süre sonra askeri yönetime geçişle devletin milli bilincin gelişmesi ve ideolojik farklılıkların önüne geçilmesi için uyguladığı politikalardan bahsedilecektir.

2.3. Soğuk Savaş Döneminde Biz ve Öteki Algısı

Japonya’nın II. Dünya Savaşından mağlup çıkmasının ardından Kore halkı tam bağımsız bir ulusal devlet kurulabilecekti. Ancak yarımada büyük güçler tarafından iki farklı yönetime ayrıştırıldı. Bu durum, her iki Kore hükümetinin kendi yönetim biçimlerini meşrulaştırma çabasına ve halkı ikna etmeye yönelik baskıcı politikalarına yol açtı. İki Kore de yalnızca hâlihazırda milliyetçi bir bütünleşmeye sahip olsa da Kore ulusunun lider unvanını talep ettikleri için bu milletin tek meşru devletini inşa ettiklerini savunuyordu. Kore kimliği ve ulus sevgisinin oluşumu öncedeki bölümde bahsedildiği gibi yeni bir durum değildir. Dolayısıyla Kuzey ve Güney Kore hükümetlerinin sorunu, milliyetçiliğin yoktan var olması değil “öteki” yönetimle ayrışma ihtiyacıydı (Hart, 1999). Her rejim yalnızca bir ulus-devlet yaratma göreviyle karşı karşıya değildi, aynı zamanda kendisini farklılaştırmak zorundaydı. Böylece, her iki Kore’de de ulusal temsil çekişmesi, vatanseverlik ve "gerçek" ulusa ihanet edenler arasındaki bir mücadele olarak çerçeveslendi (Hart, 1999). "Öteki", Soğuk Savaş dönemi boyunca yaygın bir şekilde "yabancı emperyalistlerin" (Amerika Birleşik Devletleri veya Sovyetler Birliği) çıkarlarına hizmet eden kişi olarak tasvir edildi. Kore yarımadasında ulusal ötekinin (*national other*) seçimi ve tanımında derin farklılıklar oluştu.

Seul’de Kore Cumhuriyeti 1948’de kurulduğunda, Kore Cumhuriyeti Anayasası; hükümetin tüm yarımadayı yönetme iddiasını "Kore Cumhuriyeti topraklarının Kore yarımadası ve ona bitişik adalardan oluştuğunu" şeklinde ifade etmekteydi (Kore Cumhuriyeti Anayasası, 1948: Madde 3). Bu maddeyle Kuzey Korelilerin de Kore Cumhuriyeti vatandaşlığına alınması amaçlanmaktaydı (J. S. E. Lee, 2009, s.13). Kore Cumhuriyeti hükümetinin ilk devlet başkanı ise bir dönem Çin’deki Daehan Geçici Hükümeti’nin başkanlığını yapmış olan Rhee Syng Man’dı (Jeong, 2010).

İstikrarı korumak ve muhalefeti bastırmak amacıyla Rhee, gücü merkezileştirmeye çalıştı. Hükümeti, sansür, siyasi muhaliflerin hapsedilmesi ve seçim süreçlerinin manipülasyonu gibi otoriter önlemler kullanıyordu (Son, 2021). Bu merkezileşme, ulusal güvenlik ve birliğin korunması ile gerekçelendiriliyordu. Rhee, ABD'nin desteği ile cumhurbaşkanı olarak atandığında halkı etrafında toplayabilmek için etnik köken merkezietçi milliyetçilik anlayışını devlet politikası olarak kullandı (Son, 2021). “Tek Halk Prensibi(일민주의/*Ilminizm*)” yaklaşımında milletin doğal ve kolektif bir yapıya sahip olduğu vurgulanır (Son, 2021). Bu da doğal olan ve de ortak kan bağı atalara dayanan millet şekli Kore’de mevcuttur. Ilminizm, Rhee'nin ideolojik rehberi olarak benimsediği ve Kore toplumunun birliğini ve dayanışmasını sağlamayı için bulunan (invented) bir düşünce sistemi olarak yorumlanabilir (Son, 2021). Bireylerin ulusal çıkarlar doğrultusunda hareket etmeleri gerektiğinde çokça vurgulanan bir ideoloji olmuştur (Son, 2021). Bu prensip, bireysel özgürlüklerden ziyade, ulusal hedeflerin ve kolektif refahın öncelikli olduğu bir toplum vizyonunu temsil etmekteydi.

Rhee'nin milliyetçi politikalarının temel unsurları anti-komünizm, otoritenin devlet elinde toparlanması ve milli kimliğin pekiştirilmesi olarak sayılabilir. Rhee hükümeti, Soğuk Savaş'ın geniş jeopolitik bağlamını yansıtan, sert bir anti-komünist duruşa sahip olmuştur. Dahası, Kore Savaşı (6.25 전쟁)’ndan sonra hem Kuzey hem de Güney Kore’de ortaya çıkan devlet milliyetçiliği, bu tür devletten farklı özerk tahayyül biçimlerini neredeyse tamamen bastırmış veya tamamen ortadan kaldırmıştır (Em, 1999, s.361). Öyle ki bu ideolojik görüşle sahip insanlar vatan hainliği ile suçlanmıştır. Kore Savaşı'nın sona ermesinin ardından, Rhee Syng Man yönetimi, ülke genelinde en iyi şekilde örgütlenmiş polis ve asker desteğiyle solculara karşı güçlü bir baskı politikası uygulamaya başladı. Rhee hükümeti, içerdeki solcuları Kuzey Kore'deki komünist rejimle iş birliği yapan casuslar olarak suçladı ve ülkedeki tüm solcu grupları yok etmeye çalıştı (Çolakoğlu, 2003).

İdeolojik çatışma, Güney Kore’de iç bölünmelere ve toplumsal bunalıma yol açma potansiyeline sahipti. Bu nedenle, bu ideolojik çatışmayı engellemek için solcu hareketlerin sıkı bir baskı altında tutulması zorunlu görüldü. Rhee hükümeti, asayışı ve kamu düzenini korumak amacıyla sürekli olarak polisle iş birliği yapmaktaydı (J. C. Kim, 1993, ss. 39-40). Yönetimde kaldığı süre zarfında Rhee, demokrasiden milliyetçi söylemlerde bulunarak ve de komünist işgalini bir tehdit unsuru olarak kullanarak karşıt görüşleri susturmayı yeğlemiştir.

Sonucunda ise öğrenci eylemlerinin yoğunlaşmasının ardından Rhee, 1960'ta istifa etmek zorunda bırakılmıştır (Çolakoğlu, 2003, s.10).

Demokrat Parti döneminde (15 Ağustos 1960 - 12 Mayıs 1961) bir ölçüde özgür bir siyaset ortamı oluştuğunda, solcu siyasetçiler de önceki gibi baskı görmeden kendi düşüncelerini ifade etmeye başladılar (J. C. Kim, 1993, s.43). Yine de Rhee iktidarı döneminde uygulanan anti-komünist politika sonucunda halk, solcu hareketlere pek destek vermedi. 16 Mayıs 1961 tarihinde askeri darbeyi gerçekleştiren Park Chung-hee, askeri yönetim sırasında sık sık "*Ben siyasetçi değilim*" veya "*Hiçbir zaman kendimi siyasetçi olarak düşünmedim*" gibi ifadeler kullanmıştır (J. C. Kim, 1993, s.48). Park Chung-hee, başkanlığı devraldıktan sonra, hızlı ekonomik büyümeyi teşvik etmeyi amaçlayan "Anavatan'ın Modernizasyonu" politikaları aracılığıyla iddialı bir ekonomik kalkınma programı başlatmıştır (J. C. Kim, 1993). 1970lerde Park Chung-hee hem ekonominin hem de Güney Kore'nin askeri kapasitesinin paralel gelişimini meşrulaştırmak için "zengin ulus, güçlü ordu (puguk kangbyöng)" kavramı altında "kendi kendine yeten ulusal savunma (chaju kukpang)" için baskı yapmıştır (Son, 2021).

Park Chung-hee'nin "Anavatanın Modernizasyonu" politikası ve 1972 *Yusin* (yenilenme) anayasası, muhalefeti sınırladı. *Yusin* reformlarının hayata geçirilmesi, halk arasında büyük bir şaşkınlık yarattı (Son, 2021). Kore'nin birleşme umuduyla hareket edenler büyük bir hayal kırıklığı yaşadılar. Ekim 1972'de Yuşin Anayasasıyla (Yeniden Diriliş Reformu) Başkan Park, sınırsız yetkilerini uzun vadede güvence altında almış ve otoriter başkanlık yönetimini kurumsallaştırmıştı (J. C. Kim, 1993). Yuşin Anayasası'nın yasal temeline dayanarak tüm devlet araçlarını ele geçirmiş ve sistemi bir başkanlık diktatörlüğü hâline getirmişti. Anayasa değişiklikleriyle ilgili yapılan vaatlerin Kore'nin birleşmesine önemli katkı sağlayacağı düşünülüyordu, ancak bu vaatler yerine getirilmedi ve aksine daha güçlü bir anti-komünist politika izlendi (J. C. Kim, 1993). Güney Kore, savunma kapasitesini artırarak Kuzey Kore'nin saldırganlığına karşı güçlü bir yanıt vermeyi hedefledi.

Ek olarak ekonomik programların beraberinde rejimi meşrulaştırmak için etno-milliyetçi söylemlerden yoğun bir şekilde yararlandığı söylenebilir. Gücünü otokratik bir şekilde kullanarak "İdeoloji değişir, ama millet kalır ve sürer" diyen Başkan Park, "büyük Han ırkı"nın sonsuzluğunu vurgulamıştı (G. Shin, 2006, ss. 99-100). 1960'lar ve 1970'lerdeki savaş sonrası dönemde, Başkan Park, sömürgecilik, emperyalizm ve istilaların kötü anılarını silmek için Kore milliyetçiliğini ve ırksal saflık fikirlerini önemsemiştir (Mirkelam, 2018). Bu

kampanyanın bir parçası olarak Park, müfredatı değiştirerek ve Çince karakterlere dayalı Kore dili sistemi olan Hanja'yı kaldırarak Kore dilini millileştirmiştir (Mirkelam, 2018, s. 38).

Sosyal alanda ise, Kore Savaşı sırasında birbirinden ayrı düşen yaklaşık 100 bin ailenin yeniden birleştirilmesi amacıyla, Kuzey ve Güney Kızılhaçları arasında doğrudan görüşmeler başlamıştı (Çolakoğlu, 2003). Seul ve Pyongyang arasında 1972 yılı başından itibaren sürdürülen gizli görüşmeler, 4 Temmuz 1972'de Korelerin yeniden birleşmesi için bir bildirinin yayınlanmasıyla sonuçlandı. Bu bildiride, iki hükümetin birleşmeyi barışçıl bir yöntemle ve herhangi bir dış müdahale olmaksızın gerçekleştirmek için siyasi müzakerelere başladıkları belirtilmişti (Çolakoğlu, 2003). Fakat 1973 yılında Kuzey-Güney Kore arasında başlayan diyalog süreci, birleşme konusunda ilerleme sağlayamadı ve 28 Ağustos 1973'te çıkmaza girmiştir (J. C. Kim, 1993).

26 Ekim 1979'da Park Chung-hee'nin rejimine karşı ülke genelinde büyük gösteriler düzenlendi ve Park, Güney Kore Merkezi Haber Alma Teşkilatı Başkanı tarafından öldürüldü. Bu olayın ardından ordu, iktidarın kontrolünü eline geçirdi (J. C. Kim, 1993). Seul'de sivil ve liberal güçler ile demokratikleşme ve sosyal adalet talep eden öğrenci gösterileri, General Chun Doo-hwan'ın birlikleri tarafından şiddetli bir şekilde bastırıldı (J. C. Kim, 1993, s.83). Chun Doo-hwan, 1979'daki askeri darbe ile Güney Kore'nin başına geçti. Bu darbe, siyasi istikrarsızlığın zirveye çıktığı bir dönemde gerçekleşti ve Chun, otoriter bir lider olarak hükümeti ele geçirdi (J. C. Kim, 1993).

Kwangju Katliamı, Chun dönemindeki en tartışmalı olaylardan biriydi ve hükümetin sert anti-komünist politikalarının bir sonucu olarak kabul edildi (J. C. Kim, 1993). 1980 yılında Güney Kore, demokratikleşme umutlarının yerine yeni bir askeri diktatörlük rejimine doğru önemli bir dönüşüm yaşadı. Park Chung-hee rejimi altında uzun süre tutuklu kalan ilerici lider Kim Dae-jung'un tutuklanması ardından Kwangju şehrinde protestolar patlak verdi (J. C. Kim, 1993). Bu protestoların askeri müdahalesi sonucunda yüzlerce insan hayatını kaybetti ve binlerce kişi yaralandı. General Chun Doo-hwan, bu olayları fırsat bilerek "Olağanüstü Ulusal Güvenlik Önlemleri Komitesi"ni kurarak askeri kontrolü pekiştirdi (J. C. Kim, 1993). Bu, Güney Kore'de ekonomik reformlardan ziyade geçmiş siyasi çalkantılara benzer bir otoriter yönetim modelinin devamını işaret etti. Rejimin eylemleri arasında, Kim Dae-jung'un 1981'de idam cezasının ömür boyu hapis cezasına çevrilmesi gibi tartışmalı kararlar, askeri yönetim altındaki demokratik haklar mücadelesini vurguladı (J. C. Kim, 1993).

Chun Doo-hwan'ın yönetimi süresince, Kuzey Kore'yi güçlü bir düşman ve saldırgan olarak tanımlayan agresif bir imaj çizdi (J. C. Kim, 1993). Bu, Güney Kore'de sıkıyönetim altında muhalif seslere karşı sert önlemler alınması toplumda komünizm karşıtı duyguların beslenmesini güçlendirdi. Başkan Chun, ülkenin iç politikalarında ve dış ilişkilerinde bu sert çizgisini korudu ve Kuzey Kore'nin potansiyel tehditlerine karşı hazırlıklı olunması gerektiğini vurguladı (J. C. Kim, 1993). Chun Doo-hwan'ın yönetimi, Güney Kore'nin tarihindeki bir dönüm noktasıydı ve ülkenin siyasi ve toplumsal yapısını derinden etkiledi. Sonrasında seçimle başa geçen Roh Tae-woo ile Kore halkın demokrasiye geçiş yaşayınca halkta farklı görüşler yavaş yavaş ifade özgürlüğü bulmaya başladı. Tabi bu konuda Başkan Roh'un "Nordpolitik" politikasının da etkisi olmuştur. Şimdi, Soğuk Savaşı'n sona ermesiyle birlikte başa geçen başkanların Kore kimliği, milliyetçilik ve Kuze Kore ile ilişkileri hakkında açıklamalar yapılacaktır. Bu sayede son 35 yılda Kore milli kimliği ve bunun devlet politikalarındaki yeri anlatılmaya çalışılacaktır.

2.4. Sivil Demokrasi İle Değişen Sosyal Kimlik

Roh Tae-woo, Güney Kore'nin demokratik olarak seçilmiş ilk başkanı olarak tarihe geçmiştir (Han, 1988). 1987'de seçilen ve önceden asker olan sağ görüşlü (muhafazakâr) Roh'un yönetimi altında Güney Kore, halefi olduğu Roh'un Nordpolitik politikasını devam ettirmiş. Bu kapsamda Kuzey Kore'nin yanı sıra Sovyetler Birliği ve Çin ile ilişkileri geliştirmeye yönelik adımları hızlandırmıştır (Son, 2021). Nordpolitik stratejisi çerçevesinde, Güney Kore'nin 1988 Seul Olimpiyatlarına ev sahipliği yaparak uluslararası alanda Güney Kore'nin tanınırlığını etkiledi. Kariyerinde hem siyasetçi hem de ordu generali olan Roh, 1989 yılında "Kore Halkının Birleşme İçin Topluluk Planı" olarak bilinen 7 Temmuz Deklarasyonu'nu hayata geçirerek hükümetin birleşme politikasının temelini oluşturdu (Shin ve Burke, 2008). Bu planın vizyonuysa Kore Yarımadası'ndaki gerilimi en aza indirmek ve Kuzey Kore ile dostane tanıtımların gerçekleştirilmesi amacıyla yeni bir birleşmeydi. Bu iş birliğiyle, "Kore Uluslar Topluluğu" kurularak birleşme sürecinde ara bir geçiş dönemi oluşturulmuştur (Çolakoğlu, 2003). Ayrıca Kuzey ve Güney Kore arasında erken bir zirve toplantısının düzenlenmesine de önayak olmuştur. Güney Kore'nin politikasında bu yakınlaşma isteği Pyongyang'ta Güney'in bir zayıflığı olarak görülse de Koreler arası ikili

ilişkilerde genel bir çerçevenin belirlenmesi için gerekliliğiydi (Nahm, 1998, s.225). 1990ların başında Kuzey Kore ile yapılan saldırmazlık anlaşması ve diyalog girişimleri, Kore Yarımadası'nda barışçıl ilişkilerin teşvik edilmesinde önemli bir rol oynadı. Roh Tae-woo'nun liderliğindeki Güney Kore, Kuzey Kore ile ilişkilerinde olumlu bir değişim yaşarken, Kore Yarımadası'nda barış ve istikrarı sağlama çabalarını tüm dünyaya göstermiş oldu (Priestley, 2002).

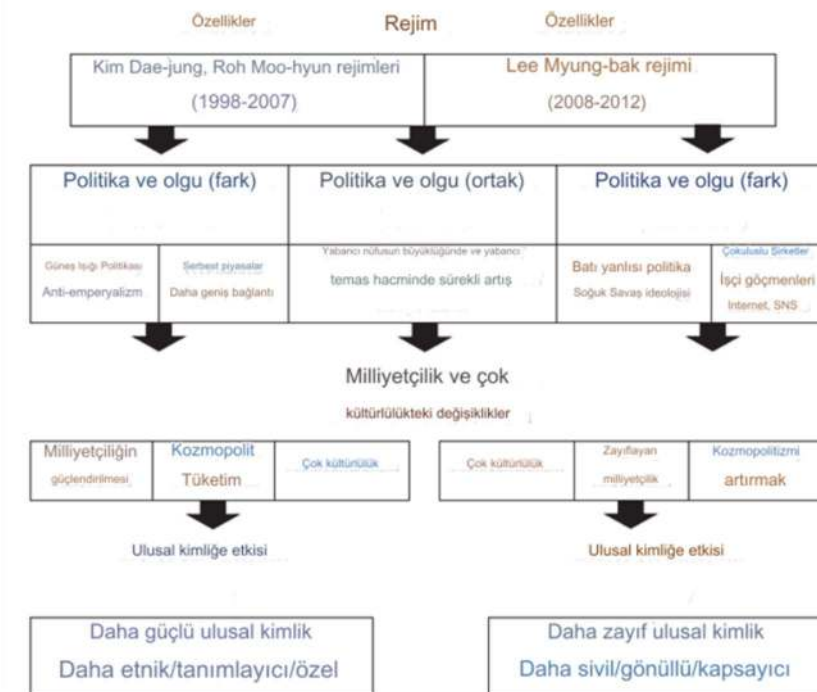
1990ların ortaları, Güney Kore'de küreselleşmenin yeni veya ikinci aşamasını işaret ediyordu. Roh Tae-woo'dan sonra yönetimi 1993 yılında devralan muhafazakâr partiden Kim Young-sam, Kore Cumhuriyeti'nin asker olmayan ilk sivil devlet başkanı olmuştur (Rozman, 2009). Dış politikada, Kim Young-sam hükümet neo-liberalizmi benimsemiş ve birçok uluslararası kuruluşa üye olmuştur. Örneğin, 1995'te Dünya Ticaret Örgütü'ne, 1996'da OECD'ye katılarak küreselleşme gücünün ilerletti. Fakat 1997 ekonomik krizi, ulusal gurura büyük ölçüde zarar verdi ve Güney Kore'de güçlü milliyetçilik duygularını kabartmıştır. Bu konuyla ilgili, Kore Devlet Başkanı Kim Young Sam, 'hiçbir müttefikin kendi milletimizden (yani Kuzey ve Güney Kore'den) daha değerli olmadığını' söyleyerek Kore arası sorunları öncelikli olarak ele alma konusundaki kararlılığının altını çizmiştir (Oh, 2012). Kore ulusunun yeniden birleşme şansının olduğunu düşünüyordu. Fakat bu durumun, Almanya'nın birleşmesinde olduğu gibi liberal Güney Kore'nin güçlü durarak sosyalist Kuzey'in çökeceği inancıyla etnik birliğin yeniden sağlanacağı yönündeydi. Devlet başkanın birleşme hakkındaki bu düşüncesi ABD'nin o dönemdeki başkanı Clinton'un diyalog ve uzlaşma politikası ile ters düştüğü için tam olarak istenilen sonuca ulaşamamıştır (An, 2014).

Tam tersine, sonrasında gelen Kim Dae-jung yönetimi ile ABD Başkanı Clinton'un dış politikası ise tamamen uyumuş ve Seul Kuzey Kore'ye daha yumuşak yaklaşımlar sergilemiştir (An, 2014). Kim Dae-jung'un o dönemdeki söylemi önceki hükümetler gibi yine etnik birliğin algılanan birleştirici gücünden yararlanarak insanları uzlaşma davasına yöneltmiştir ama bunu yaparken yumuşak güç ve diyalog kullanmayı tercih etmiştir. Soydaşlığın öneminden bahsederken Kim Dae-jung *"5.000 yıllık tarihimizin gölgesinde duruyoruz; atalarımızın ruhu bizi teşvik ediyor"* diyerek Kore kimliğinin üzerinde durmuştur ("Words of Kim", 1998). Etnik birliğin teşviki için oluşturulan Kim Dae-jung'un Gün Işığı Politikası, yalnızca Güney Kore'nin devam eden Kuzey Kore sorunuyla başa çıkma konusundaki taktiksel angajman hamlesi değildi. Aynı zamanda Soğuk Savaş sonrası küreselleşme döneminde Kuzeydoğu Asya'daki mevcut kolektif kimlik haritasını yeniden

yapılandıran devlet odaklı kimlik projesidir (Y. C. Cho, 2010, s.95). Ancak bu plan, sağ ve sol görüşlü partiler tarafından aynı sıcaklıkla karşılanmadı.

Sivil demokrasi döneminin en önemli özelliği, hükümet ve muhalefetin Kuzey Kore hakkındaki tutum farkıdır. Bir önceki dönemdeki muhafazakâr parti baştaydı ve önceki hükümet politikaları ile karşılaştırıldığında Kim Dae-jung'un Kim Young-sam ile aynı amaca yani Kore'nin birleşmesi hedefine sahip olsa da gittiği yol daha çok barışçıl ve diyaloga dayalıdır. Kısacası, Güney Kore'deki ideolojik kutuplaşma ilerici ve muhafazakâr kesimlerin politikada Kuzey'e farklı yaklaşmasına neden olmuştur. Solcu (veya ilerici/progressive) Kim Dae-jung ve halefi Roh Moo-hyun hükümetleri daha güçlü, daha etnik temelli bir ulusal kimliğin korunması için Gün Işığı politikasını desteklemişti (Yi, 2022). Ancak Roh Moo-hyun rejiminin yerini alan tutucu (conservative) Lee Myung-bak hükümeti, muhafazakâr, anti-komünist ve neoliberal ideolojiyi odaklanarak Kuzey ile olan yakınlaşmayı ve birleşme sürecini tersine çevirmiştir. Milliyetçi coşku azalmış ve Korelilerin ulusal kimlik duygusu eskisinden daha zayıf hâle gelmiştir (Kim vd., 2015, s.546). Özetle, liberal hükümetler iki Kore arasında koşulsuz diyalog ve barış müzakerelerini merkeze alan bir politika izlerken, muhafazakâr hükümetler nükleer silahlardan arınma koşuluyla müzakere ve karşılıklılık politikasını benimsediler.

Şekil 1: İlerici ve Muhafazakâr Yönetimler Arası Politika Farkları

Kaynak: Seokho Kim, Jonghoe Yang, ve Minha Noh. (2015). What Made the Civic Dimension of National Identity More Important among Koreans? A Comparison between 2003 and 2010.

Genel olarak, sivil demokrasi döneminde artık Kuzey Kore'ye yönelik bakış açısı muhafazakârlar ve liberaller arasındaki partizan siyasetin merkezinde yer alır. Rejime bağlı olarak politikalara, önceliklere ve bunları uygulama isteğine yapılan vurgu büyük ölçüde farklılık gösterir. Sol görüşlü Kim Dae-jung, Roh Moo-hyun ve Moon Jae-in Kuzey ile zirve görüşmeleri düzenleyip Kuzey-Güney iş birliğinin üzerinde uğraşırken Kim Young-sam, Lee Myung-bak ve Park Geun-hye, Güney Kore-ABD ittifakını, Koreler arası iş birliğine öncelik vererek Kuzey Kore'ye karşı çıkma eğilimi göstermişlerdir (Yi, 2022).

Özellikle, Eski Başkan Moon Jae-in'in açıklaması ikna diplomasisi adı verilen bir politikanın hayata geçirilmesi süreci için önemlidir (Yi, 2022). Moon (2019) Oslo Forum'undaki konuşmasında, Güney ve Kuzey sadece sınır komşusu değil, aynı zamanda birlikte yaşaması gereken bir "can ortaklığı (생명공동체)"ndan bahseder. "*Birlikteliğimizin tarihi 5.000 yıl, ayrılık tarihimiz ise sadece 70 yıldır, 'halk için barış' istiyorum*" dediği Oslo Forumu'ndaki konuşmasından altı ay sonra, Başkan Moon Jae-in, Project Syndicate aracılığıyla "Kore Yarımadasında Barış Girişimi: Sayısız Eylemin Yarattığı Barış"ı duyurur (Yi, 2022). Ancak pandemi dönemi ve ABD-Kuzey Kore arası zirvelerin sonuçsuz kalması bu planı bozar (Rozman, 2019).⁸

Şu anki Yoon Suk Yeol yönetimi ise Kuzey ile ilişkilerinden çok ABD ile olan ittifakına önem vermektedir (NIU, 2023). Bu ittifak karşısında, Kim Jong-un rejiminin daha sık Güney'i rahatsız etmesine yol açmıştır. Çünkü Kore yarımadası meselesi hem ulusal bir mesele hem de bölgedeki güçlerin çıkarlarının da derinden dahil olduğu uluslararası ilişkiler meselesidir (Yi, 2022). Duruma farklı bir şekilde yaklaşacak olursak günümüzdeki Kuzey'in nükleer denemeleri, askeri alanda gösterdiği gelişmeler ve Rusya ile yakınlaşmasının; Yoon hükümetinin ABD ve Japonya ile bağlarını güvenlik ve dış politika anlamında sağlamlaştırmasına sebep olduğu da söylenebilir. Bu yüzden de birleşmenin yerini Kore Yarımadasında huzur ve güvenliğin sağlanması Yoon hükümetinin önceliğidir denebilir.

Günümüzde Güney Kore milli kimliğinde giderek etnik birlik özelliğinin yanı sıra vatandaşlık gerekleride yer edinmeye başlamıştır. Milli kimliğin zaman içerisinde değişmesi,

⁸ (Pardo, 2019, 27 Mart; Pak, 2019, 4 Mart; Nobumasa, 12 Mart 2019; Snyder, 8 Ekim 2019; Panda ve Narang, 5 Mart 5, 2019)

bazı özelliklerini yitirirken yeni özellikler kazanması kimliğin canlılığını gösterir. Bir sonraki bölümde, önceden yapılmış Güney Kore toplumda milli kimliğinin önemini konu alan basın analizleri, okul tarih kitaplarının incelemeleri ve kamuoyu anketleri ışığında değerlendirilerek milli benliğin hem devlet eliyle hem de halk nazarında nasıl anlaşıldığının son asırdaki gelişimi aktarılmaya çalışılacaktır.

3. BÖLÜM: KORE KİMLİĞİNDE *KOOKMIN* (국민)'İN KONUMU

Bir ülkenin vatandaşları; kurumlarla, üzerinde anlaşmaya varılmış bir kültürel mirasla ve bunun sürdürülmesine yönelik kolektif taahhütlerle gelen kolektif bir kültürden gurur duyan "mevcut bir sosyal dünyayı" miras alır ve bu dünyada büyürler (Peters, 2002, s.14). Bireyleri bir araya toplayan bu kültür, çoğu zaman tarihi olaylar ve geleneklerden beslenmektedir. Ancak bunların anlatımındaki seçicilik ve yorumlama, aynı tarihi olayları yaşamış ve aynı kültüre sahip bir ulusta dahi milli kimlik kısmında değişime uğraması mümkündür. Bir diğer deyişle, homojen bir toplumda etnik ve milli kimliğin zaman içerisinde farklılaşması mümkündür. Bunun en güzel örneği Güney Kore'nin *kookmin* algısıdır. Kore Yarımadası İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ikiye bölünmüş olsa da Kuzey ve Güney Kore aynı etnik miras ve sosyokültürel yapıya sahipti. Fakat son 75 yılda yaşanan hem Kuzey'de hem de Güney'de kolektif hafızada büyük bir yer edinmiş, özellikle “düşman” algısı ve milli benlikteki seçicilik artmıştır.

Her iki Kore'nin nüfusu da aynı *minjok* (민족)'a ait olmasına rağmen; Güney Kore *kookmin* veya 'ulus'a odaklanırken, Kuzey Kore *inmin* yani 'halk (people)'a odaklanan bir yapısı vardır (Grzelczyk, 2014, s.182). *Kookmin* kelimesinin birçok tanımı olmakla birlikte en fazla tercih edilen anlamları millet (nation), milliyet, vatandaşlık gibi kavramlardır (Naver Dictionary, t.y.). Sözü geçen *minjok* kelimesinin kökeni Çince “民族” karakterlerine dayanmaktadır. Bu terim Meiji Japonyasında kullanılmaya başlayıp Çince ve Korece'de de yer edinerek etnik grubu ifade etmektedir. Tam anlamı ise, belirli bir bölgede uzun süre birlikte yaşarken, tarihsel olarak dilsel ve kültürel ortaklığa dayalı olarak oluşan sosyal gruptur (Naver Dictionary, t.y., para.1). İki kavram benzer özelliklere sahip olsa da *minjok* her zaman direkt olarak bir ülkenin milli kimliği olan *kookmin*'in yerine kullanılacağı anlamına gelmemektedir. *Kookmin*'in Güney Kore'deki modern ulus devret fikri ve liberal demokratik siyasi yapısında önemli bir yeri vardır. Milli kimlik rolünü ve toplumu bir arada tutma konusunda ehemmiyetlidir. Öte yandan, sosyalist ve komünist bir yapıya sahip olan Kuzey Kore'de *inmin*

yani halka odaklanarak eşit bir toplum oluşturma hayali ülkenin siyasi ve sosyal yapısıyla ilgilidir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda siyasi ve sosyal yapıdaki ayrışmanın milli kimliği etkilemesi kaçınılmazdır.

Günümüzde Güney Kore’de milli kimlik ile ilgili en büyük soru, bu kimliğin etnik esaslara dayanmakla beraber güncel siyasi düzen ve sosyal yapının bireylerin *kookmin*’in parçası olup olamayacağı konusundaki etkisidir. W. T. Kang (2011) bu durumu yaptığı araştırmalar sonucunda Kore “ırkından” ya da “Koreli” olmanın normal standardını aşarak “Güney Koreli” olarak ayrı bir kimliğin (정체성 / identity) ortaya çıktığından bahseder. Bakıldığında bu olay, Türkiye’de yaşayan birçok etnik yapının tek bir millet çatısı altında birleşmesinden farklıdır. Çünkü Kore’de monoetnik yapı korunmuş, üzerine milli kimlik inşa edilirken sonradan gelenler konusunda *kookmin*’e katılım koşulları katılmıştır. Örneğin, yurtdışından gelip vatandaşlık sahibi olsa bile gelen kişinin toplum tarafından Koreli “biz”e kabul edilmesi için bazı koşullar vardır. Hatta soydaş Koreli olsalar bile hangi coğrafyadan geldiklerine göre toplumun tutumu farklılık gösterir. Bu durumla ilgili araştırmalar 3. Bölümün 5. Kısımında “ötekileştirilmiş” Koreliler başlığı altında daha ayrıntılı olarak incelenecektir. Ama öncesinde Kore’deki soya bağlı milliyetçiliğin oluşumundan tekrar bahsetmek gerekir.

Korelilerin milli kimliğinden bahsedilirken genellikle tek etnik kökene dayanan milliyetçilik (mono-nationalism) referans gösterilir. Bu durum, Kore halkının beş bin yıl gibi uzun bir süre boyunca kaynaşma sürecinden geçerek tek bir etnik grup olmasıyla ilgilidir (Baek ve Yun, 2022). Yirminci yüzyıla gelindiğinde Kore milliyetçiliği, bir reform ve geçmişin tekrar incelenmesi süreci içinde yeniden doğmuştur. Milliyetçilik akımları sadece Kore’de değil, dünyanın birçok yerinde milli mücadele hareketleri, emperyalizm karşıtlığı ve ulusal tam bağımsızlık fikirleri ilgi görmekteydi. Fakat özellikle Kore gibi homojen bir toplumun Japon Sömürge Döneminde asimile edilmeye çalışıldıkça daha da farklı olduklarını anlaması ve ayrışması daha da belirgin olmuştur.

Modern dönemde sunulan ortak kan bağı, dil ve tarihe dayanan “etnik (종족적) ulus” konsepti, sömürge döneminden geçen Kore Yarımadasına toplumunda etnik kimlik bilincini uyandırdı (Jeon, 2010, s.159). Batılı siyasi kurumlar, Kore yerli halkını koruyan bir ulus-devlet içinde harmanlanmasını ile Kore Yarımadasında modern ulusal kimlik oluşumu sürecini başlatmıştır (F. Robinson ve E. Robinson, 1986). Nitekim Wilson İlkelerinde yer alan *self determinasyon* (kendi kaderini belirleme) hakkı dönemin Kore toplumu tarafından da istenmişti. Self determinasyon, bir toplumun kendi coğrafi sınırlarını içerisinde, siyasi

durumunu ya da kendi geleceklerini başka devletlerden bağımsız olarak özgürce belirlemesi olarak tanımlanmaktadır (Kılınç, 2008). Diğer bir deyişle, başka bir devlet etkisi olmadan bir ülke halkının kendi yönetimi hakkında tek başına karar vermesidir. Bu yüzdendir ki Kore Yarımadasında milli egemenlik hareketi olan Bir Mart Hareketini başlatmış, Japon himayesine bir başkaldırı girişiminde bulunulmuştur.

Türkiye’deki duruma bakıldığında Atatürk İlkeleri ile toplumda birliği sağlayan milliyetçilik, I. Dünya Savaşı sonrasında milli mücadele sürecinde etkili olmuştur. Aynı dönemlerde Kore’de ortaya çıkan Bir Mart Hareketi sonrasında ilan edilen deklarasyonla Kore milliyetçiliğinin yükselişini etkilemiştir. Bu şekilde ileride sahip olunacak Kore devletine bağlılık, vatanseverlik, bireysel özgürlük ve yaratıcılık, ilerici düşünce ve bilim gibi yeni ithal edilen değerler, yeni bir Kore vatanseverliği ve yeni bir Kore vatandaşlığı yaratmak için bir arada toplanmıştır (F. Robinson ve E. Robinson, 1986). Ne yazık ki 19. yüzyılın son dönemi ve 20. yüzyılın başında faaliyet gösteren ilk kuşak milliyetçileri için bu süreç tahmin edilenden daha zor olmuştur. 1910 yılından sonra Japon karşıtı duygular Kore ulusal bilincinin en güçlü sembolünü oluşturmuştur. Japon işgalinden sonra kalan siyasi boşluğun her iki Kore’nin de ‘ikicil ve düşmanca’ kimliklerin geliştirmesine yol açmıştır (Bleiker, 2001) Öyle ki günümüzde hâlen sömürge yönetim dönemi Kore’de “tehdit” algısının kaynağını oluşturur (Baek ve Yun, 2022).

Kore milliyetçiliğinde bir diğer dönüm noktası da yarımada’nın ikiye bölünmesidir. Japon Sömürgesinden kurtulmanın ardından oluşan iki Koreli ulus devlet, etnik kimliğin yanında düşmanca (antagonistic) düşüncelerin farklılaştığı “siyasi” millet konsepti Güney ve Kuzey Kore’de ortaya çıkmıştır. Örneğin, tam bağımsızlığa kavuşulduktan sonra nasıl bir devlet istedikleri konusunda görüş ayrılıkları Kore’de ideolojik çatışmaya yol açmıştır. Öyle ki Kuzey ve Güney olarak ayrıldıktan sonra iki farklı siyasi Kore milliyetçiliği ortaya çıkar. Bu konseptte göre Güney’de komünizm ve Sovyet Birliği karşıtlığını oluşturken Kuzey’de emperyalizm ve Amerika karşıtlığı siyasi kimliğin içerisinde yer etmiştir (Jeon, 2010). Her iki Kore’de tek ulusu kendilerinin temsil ettiklerini iddia etseler bile sömürge dönemi, Kore’nin bölünmesi, birleşme gibi konularda farklı görüşlere sahiptirler (Jeon, 2010). Kore Savaşı ile birlikte “öteki” Kore rejimini sonlandırmaya dayanan devlet inşası süreci siyasi kimliğin gelişmesinde de rol almıştır. *Korea Times* ve *Yomiuri Shimbun* tarafından 2013 yılında yürütülen bir kamuoyu anketine göre, Güney Korelilerin yüzde 76,6’sı ve Japonların yüzde 84,7’si Kuzey Kore’nin nükleer denemesinin tehdit altında olduğunu hissettiğini belirtmiştir

(Baek ve Yun, 2022). Tabi bu durumun devletin sağladığı siyasi propagandalardan tamamen bağımsız bir şekilde düşünülmesi mümkün değildir.

Grzelczyk (2014), Güney Kore devletinin 1948'de yasal olarak kurulmasıyla, çoğu ulusal kimlik özelliğinin ilk olarak özellikle Park Chung Hee rejimi altında pekişen siyasi bir inşa ve meşruiyet (*legitimation*) arayışı yoluyla ortaya çıktığını vurgulamıştır. Bu dönemde siyasi propagandanın en etkili silahlarından biri de okul kitapları olmuştur. Güney Kore okullarında öğrencilere kahramanlık, cesaret ve Birinci Mart Hareketi'ne fiilen katılan insanların önemi anlatılır. Bu hareketin 1940ların sonlarında Güney Kore'de görev alacak kişi ve kuruluşlarla nasıl bağlantılı olduğu konusuna da dikkat çekilir (Hart, 2000). Yani kitaplarda bu bağımsızlık hareketinin kendisi ile mevcut Güney Kore devletinin kökenleri arasında açık ve somut bir bağlantı kuruluyordu (Hart, 2000). 1990ların başında ise askeri yönetimden sivil yönetim dönemine geçilmiş olsa bile o zamanki politikaların etkisi devam etmiş ve “öteki” toplumlara olan bakış açılarını zihinlerindeki yerini korumuştur. Bu yüzden, Güney Korelilerin milli kimliklerine olan güçlü bağlılıkları, yabancı göçmen algılarını hâlen tutucu bir şekilde etkilemekte ve bu da yabancı göçmenleri vatandaş olarak kabul etme konusundaki isteksizliklerinde önemli bir rol oynamaktadır (Kim ve Park, 2016).

Bu bölümde *kookmin* kimliği üzerinde yapılan birincil araştırmalar üzerinde durularak sosyal kimlik algısının zaman içerisinde ve de hükümet politikaları ile nasıl inşa edildiği konusu ele alınacaktır. Etnik ve milli kimliğin hem ortak hem de farklı özelliklerini bir arada bulunduran *kookmin* kimliği, bize ulus devlet yapısının gerçeklik ölçüsünün modern zamandaki hâlini açıklama da yardımcı olacaktır.

3.1. Kore Kimliğine Toplumsal Yaklaşım

Zor zamanda ortaya çıkan toplumdaki birlik hareketleri, milli kimliğin ortak hatıralar (collective memory) çevresinde gelişmesinde etkili olur. Güney Kore'de de milli birlik duygusu halkın zor anlarında toplumu birbirine kenetlenmesini sağlamış, halkın ekonomideki “Kore Mucizesi” gururunu tekrar yaşatmak için toplumsal bilinç güçlenmiştir. Yine 1997 ve 1998 yıllarında yaşanan kriz karşısında sergilenen altın toplama hareketi, vatansever tepkilere bir örnek olarak gösterilebilir (Kim vd., 2015). Bu hareket, bireyler ve organizasyonlar

tarafından gönüllü olarak başlatılmış olup, yabancı para birimi krizini hafifletmeyi amaçlamaktaydı (Kim vd., 2015). Birkaç ay içinde, bir milyondan fazla bağışçı altın takılarını, altın tabaklarını ve hatta altın dişlerini ve bir Olimpiyat altın madalyasını bağışlayarak harekete katılmıştır (Kim vd., 2015). Bu yüzdendir ki son 75 yılda Güney Kore’de yaşanan taze olaylar, beş bin yıllık Kore kimliğinin yanında yeni yerler tutar. Ha ve Jang’ın (2015, s.476) Kore milli kimliğine sahip olmak için hangi özelliklerin gerekli olduğu ile ilgili yaptığı ankette etnik vasıfların yanı sıra Kore siyasi sistemi ve kanunlarına bağlı olmanın öneminden bahsetmiştir. Bu durumu gösteren tablo aşağıdaki gibidir:

Tablo 1: Milli Kimliğin Ana Bileşen Faktörleri Üzerine Analiz

	Yüklemeler (Varimax döndürülmüş)	
	(I) Etnik kimlik	(II) Sivil kimlik
(a) Kore’de doğmuş olmak	0,8341	0,0817
(b) Kore vatandaşlığına sahip olmak	0,7327	0,2156
(c) Hayatının çoğunu Kore’de geçirmiş olmak	0,6530	0,2964
(d) Korece konuşabilmek	0,4765	0,5847
(e) Kore kültürel geleneğini beslemek	0,3841	0,7066
(f) Kore siyasi kurumlarına ve yasalarına saygı göstermek	0,1319	0,7726
(g) Koreli hissetmek	0,0679	0,7841
(h) Kore kökenli olmak	0,6080	0,3079
Açıklanan varyans oranı	0,3032	0,2861

0,05’ten büyük faktör yükleri kalın harflerle gösterilmiştir

Kaynak: Ha, E. ve Jang, J. (2015). National Identity, National Pride, and Happiness: The Case of South Korea.

Yukarıdaki tablodan anlaşılacağı üzere Koreli olmak için etnik Koreli olmanın yerli milli kimlik yapısında hâla büyüktür. Bu durumla benzer şeylere dillendiren ve Güney Kore’de gerçek milli kimliğe sahip olmak için gereken özelliklerle ilgili tutumun son on beş yıldaki değişim üzerine yapılan diğer bir uzun soluklu inceleme de bulunur. W. T. Kang Kore’de doğmuş olmanın öneminin günümüzde gitgide yüzde yüze yaklaştığı göstermektedir (2020). Kang’ın incelemesinde toprak aidiyet duygusunun giderek artmasıyla birlikte coğrafyanın sadece Güney Kore ile sınırlandırıldığı konusu da dikkat çekmektedir. Toplumun tutumundaki değişimin en şaşırtan kısımları ise Kore Cumhuriyeti vatandaşlığına sahip olmak ile siyasi sistem ve anayasalarına uymanın yüzde 95 civarında olmasıdır (W. T. Kang, 2020). Bu değişim, halkın etnisiteyle birlikte sivil kimlik yapısına çokça dikkat çektiğini göstermektedir.

Tablo 2: Gerçek Koreli Olma Şartları

Gerçek Koreli Olma Kriterleri	YIL	ÖNEMLİ	ÖNEMLİ DEĞİL	BİLMİYORUM
Güney Kore'de Doğmuş Olmak	2005	81.9	17.7	0.4
	2010	87.7	12.2	0.1
	2015	87.9	12.0	0
	2020	89.7	10.3	0
Güney Kore vatandaşlığına sahip olmak	2005	88.2	11.1	0.7
	2010	89.4	10.5	0.1
	2015	92.8	7.3	0
	2020	95.2	4.8	0
Hayatının büyük bir kısmını Güney Kore'de geçirmek	2005	64.6	34.7	0.7
	2010	78.2	21.5	0.3
	2015	75.3	2.8	0
	2020	80.8	18.9	0.3
Korece bilmek	2005	87.0	12.6	0.4
	2010	87.8	12.2	0
	2015	86.2	13.7	0
	2020	91.8	8.0	0.2
Güney Kore siyasi sistem ve kanunlarına uymak	2005	77.5	20.6	1.9
	2010	87.3	12.4	0.3
	2015	88.4	11.6	0
	2020	94.3	5.6	0.1
Koreli kanına sahip olmak	2005	80.9	18.3	0.8
	2010	84.1	15.4	0.5
	2015	82.6	17.4	0
	2020	81.1	18.6	0.3
Kore tarihini anlamak, gelenek ve göreneklere uymak	2005	80.9	18.3	0.8
	2010	85.9	14.0	0.1
	2015	86.0	14.0	0
	2020	89.4	10.5	0.1

Kaynak: Kang, W. T. (2020). Korelilerin Milli ve Etnik Kimlikleri: 15 Yıl İçindeki Değişim (한국인의 국가정체성과 민족정체성: 15년의 변화). (Yazar tarafından Korece'den Türkçe'ye çevrilmiştir.)

Normalde bir ulus devletin tanımlanmasında ana faktörlerden biri de belirlenmiş bir toprak bütünlüğü içerisinde yaşamaktır. Yukarıdaki tabloda yaşlara ve yıllara göre “Kore toprağı” kabul edilen bölgeler Güney Kore, Kore Yarımadası ve ‘Kore Yarımadası ile Mançurya’ olmak üzere ankette kişilere nereye ait oldukları sorulmuştur (W. T. Kang, 2020). 2005 - 2020 yılları arasında, bölgesel farkındalığın “Güney Kore bölgesi” ile sınırlı olduğu yönündeki tepkiler önemli ölçüde arttı. “Kore Yarımadası ve Mançurya bölgesi dahil” yanıtı tüm yaş gruplarında sürekli olarak azalmıştır.

Tablo 3: Yaş Gruplarına Göre Toprak Aidiyet Bilinci

YAŞ GRUBU	YIL	TOPRAK AİDİYETİ		
		G.KORE	KORE YARIMADASI	YARIMADA+MANÇU
19-29세	2005	36.7	39.9	23.4
	2010	57.4	30.3	12.2
	2015	61.9	23.2	7.2
	2020	73.2	21.0	5.7
30대	2005	30.0	40.8	29.2
	2010	48.1	37.6	14.3
	2015	50.3	33.3	9.5
	2020	66.0	27.0	7.1
40대	2005	21.4	50.0	28.6
	2010	47.1	34.1	18.8
	2015	48.1	36.8	8.5
	2020	60.8	32.7	6.4
50대	2005	13.9	59.7	26.4
	2010	46.9	39.4	13.8
	2015	41.3	41.8	11.2
	2020	54.0	33.0	13.1
60대 이상	2005	24.0	56.7	19.3
	2010	43.5	41.9	14.5
	2015	45.2	38.6	11.0
	2020	59.4	30.8	9.8

Kaynak: Kang, W. T. (2020). (Yazar tarafından Korece'den Türkçe'ye çevrilmiştir.)

20'li ve 30'lu yaşlarındakilerin Kore Yarımadası bölgesi olduğu yönündeki yanıtlar sürekli olarak azalırken, Güney Kore bölgesi ile sınırlı olduğu yönündeki yanıtlar giderek arttı. 2020 yılında, %73,0'ı 20'li yaşlarında, %66,0'ı 30'lu yaşlarında, %60,8'i 40'lı yaşlarında, %54,0'ı 50'li yaşlarında ve %59,4'ü 60'lı yaşlarında veya üzerindedir (W. T. Kang, 2020). 20'li ve 30'lu yaşlarındaki genç yaş grubu arasında, yalnızca Güney Kore'nin Kore olarak kabul edildiği algısı özellikle yüksektir. W. T. Kang'ın bir önceki araştırmasında kimlerin “biz”den veya “yabancı (foreign)” olduğu üzerine yapılan çalışmanın sonuçları da ilgi çekicidir (2011).

Tablo 4: Yurtdışında Yaşayan Etnik Korelilerin Güney Kore Milli Kimliği İle Yakınlığı (Yüzde % Cinsinden)

YAKINLIK	YIL	ABD'DEKİ KORELİLER	JAPONYA'DAKİ KORELİLER	JOSEONJOK	RUSYA'DAKİ GORYEOIN	KUZİY KORELİLER
YABANCI	2005	28.8	28.3	26.4	32.8	23.1
	2010	26.0	26.3	39.1	50.3	44.4
GÜNEY KORE MİLLETİNDEN (KOOKMIN)	2005	71.2	71.7	73.6	67.2	76.9
	2010	74.0	73.7	60.9	49.7	55.6

Kaynak: Kang, W. T. (2011). Korelilerin Milli ve Etnik Kimlikleri (한국인의 국가정체성과 민족정체성). (Yazar tarafından Korece'den Türkçe'ye çevrilmiştir.)

Güney Kore’de Kuzey Kore’den olanların ötekileştirildiği düşünen bireyler 2005’teki oranı beş yıl sonra yaklaşık iki katına çıkmıştır. Ayrıca etnik Korelilere yönelik algının Kore’nin ittifakı olduğu ülkelerde zaman içinde artarken Çin ve Rusya gibi ülkede olanların “bizden olmadığı” algısı yükselmiştir. Kuzey Kore'nin sayısız provokasyonuna rağmen, Güney Korelilerin çoğunluğu hâlâ Kuzey Kore'yi "bizden biri" ya da "komşu" olarak görenlerin sayısı yüzde 50’yi geçtiği görülüyor. Fakat yine de Kuzey Kore'ye olumsuz bakan Güney Korelilerin oranının artmasının bölünmelerinden yalnızca 75 yıl geçmesine rağmen Kuzey ile milli kimlik algısında mesafenin giderek arttığı unutulmamalıdır.

Tablo 5: Siyasi Kimliği Farklı Olan Yurtdışındaki Korelilerle İlgili Milli Kimlik Aidiyetine Yakınlık ve Mesafesi

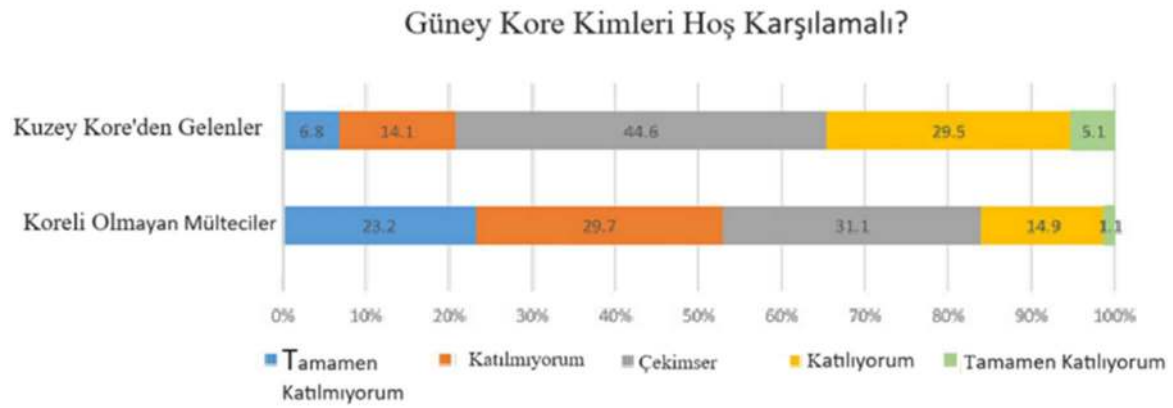
ÜLKE	KİMLİK	ORTALAMA	t-test
ABD'DEKİ KORELİLER	G. KORELİ (+), KORE MİNJOK (+)	3.00	p=0.29
	G. KORELİ (+), KORE MİNJOK (-)	2.94	
JAPONYA'DAKİ KORELİLER	G. KORELİ (+), KORE MİNJOK (+)	2.98	p=0.12
	G. KORELİ (+), KORE MİNJOK (-)	2.89	
ÇİN'DEKİ JOSEONJOK	G. KORELİ (+), KORE MİNJOK (+)	2.80	p<0.01
	G. KORELİ (+), KORE MİNJOK (-)	2.60	
RUSYA'DAKİ KORELİLER (GORYEON)	G. KORELİ (+), KORE MİNJOK (+)	2.63	p<0.01
	G. KORELİ (+), KORE MİNJOK (-)	2.38	
KUZEY KORELİLER	G. KORELİ (+), KORE MİNJOK (+)	2.69	p<0.01
	G. KORELİ (+), KORE MİNJOK (-)	2.46	

Kaynak: W. T. Kang (2011). (Yazar tarafından Korece’den Türkçe’ye çevrilmiştir.)

Etnik Koreli olmalarına rağmen yurtdışında bulundukları yere göre farklı muamele gördükleri tablolara bakıldığında anlaşılabilir. Bunun nedeni, Koreli-Çinliler (*Joseonjok*), Kuzey Koreli sığınmacılar (*Talbukja*), evlilik göçmenleri ve göçmen işçilerin Kore toplumuna kabul alma çabalarıdır. Güney Kore toplumunun bileşiminin daha çeşitli hâle gelmesi ve bunun sonucunda kan bağı faktörlerinin öneminin nispeten azalması olduğu düşünülebilir. Ya da bunun nedeni, Güney Koreli “halkın” Kuzey Kore'ye yönelik heterojenlik duygusunun, üç nesillik kalıtsal miras veya kıtlık durumu gibi siyasi ve ekonomik açılardan artması şeklinde de yorumlanabilir (W. T. Kang, 2011). Başka bir önemli husus ise resmi adıyla Kore Cumhuriyeti'nin siyasi camiasında artan milli gururun sonucunda etnik kimlikten çok milli kimliğin güçlenmesidir. Kore Cumhuriyeti'ne duyulan gururun artması, Kore Cumhuriyeti'nin siyasi topluluğuyla aidiyet, sadakat ve birlik duygusunun güçlenmesine etki etmiş ve Kuzey

Kore gibi kan bağı olan dış topluluklardan farklı, ayrı bir kimlik geliştirmiştir. Aşağıda kimlerin bu ülkede hoş karşılandığı ile ilgili anket sonucuna yer verilmiştir.

Şekil 2: Güney Koreli Halkın Sıcak Karşıladığı Yabancılar

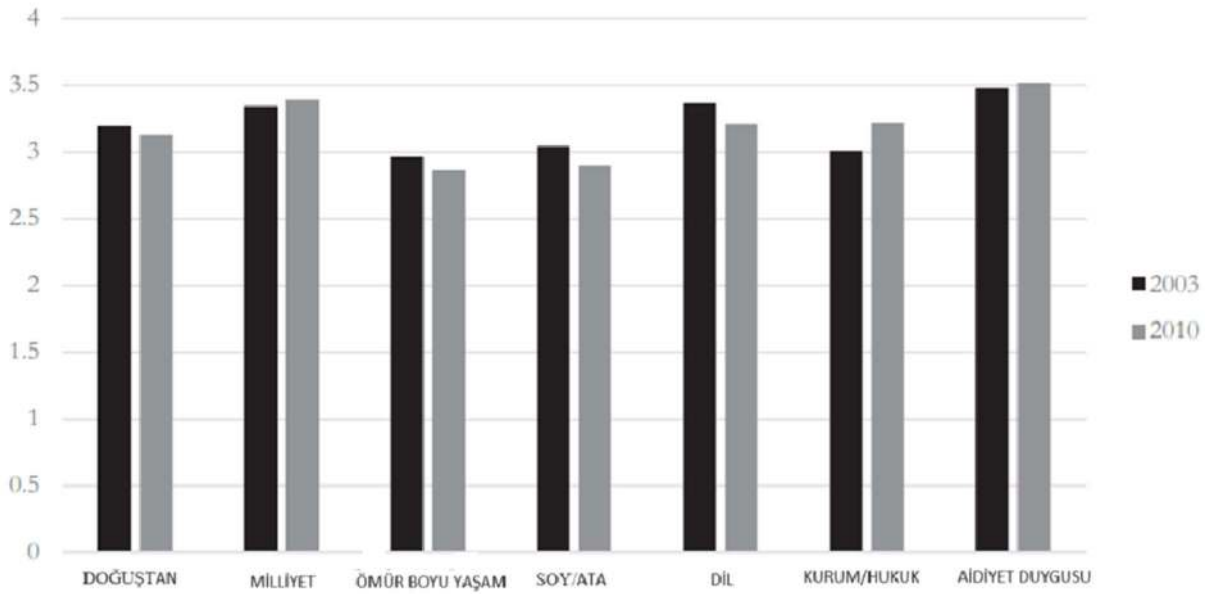

Kaynak: Rich, T., Bison, K. ve Kozovic, A. (2021). Who is welcome? South Korean public opinion on North Koreans and other refugees.

Daha az sayıda Güney Korelinin Kuzey Kore ile doğrudan bağlantısı olması veya savaşı ve hemen sonrasını hatırlaması nedeniyle nesiller arası değişimlerden, Güney Kore'nin demokratikleşmesinin bir sonucu olarak ulus hakkındaki anlayışların değişmesine kadar gerçekleşen durum önemlidir. Üstelik 2007'deki ulusal müfredat değişiklikleri, tarih ders kitaplarından danil-minjok (tek kanlı etnik köken) vurgusunu kaldırılmış, bu da yine etnik milliyetçiliğin zayıfladığını destekleyen bir durum olarak görülebilir (Rich vd., 2021). Ek olarak Rich ve diğerleri (2021), araştırmasında genç kuşak, Kuzey Kore'yi aynı etnik kökene sahip bir halk olarak değil, Güney Kore'nin güvenliğini tehdit eden bir millet olarak gördüğünü de belirtmiştir.

Milli kimliğin etnik ve sivil yönlerini değerlendirirse Güney Kore toplumunun kendilerini nasıl tanımladıklarını daha iyi anlayabiliriz. Bununla ilgili Ulusal kimlik modülünü içeren 2003 ve 2010 Kore Genel Sosyal Araştırması (KGSS) verileri örnek teşkil edecektir. Araştırmaya göre, göçmenlerin ekonomik ve sosyo-kültürel etkilerine ilişkin algıların sırasıyla ulusal kimliğin etnik ve sivil boyutları üzerindeki etkilerini aşağıdaki gibidir:

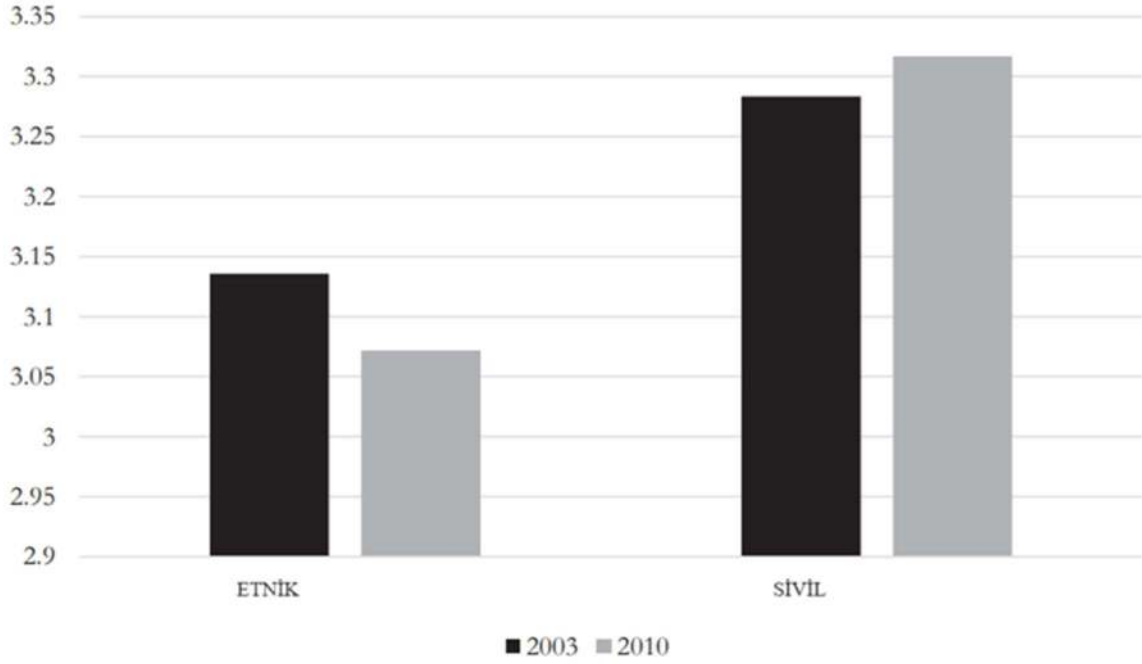
Şekil 3: 2003 ve 2010 Yılları Arasında Milli Kimliğin Yedi Ölçütündeki Değişim

Kaynak: Kim, S., Yang, J. ve Noh, M. (2015). What Made the Civic Dimension of National Identity More Important among Koreans? A Comparison between 2003 and 2010.

Yukarıdaki grafiğe göre, doğum yeri, ömür boyu ikamet ve soy gibi etnik kimliği temsil eden pek çok unsura verilen önem, milliyet/uyruk haricinde azalan bir eğilim göstermektedir (Kim vd., 2015). Buna karşılık, dil haricinde kurumlara, hukuka saygı ve aidiyet duygusu gibi sivil kimliğin önemi artmıştır. Ulusal kimliğin etnik ve sivil boyutlarındaki değişen genel durum, 2003-2010 yılları arasında etnik kimlik azalırken sivil kimlik arttığını şeklindedir. Bu fark, aşağıdaki grafikte daha net bir şekilde gözlemlenebilir.

Şekil 4: Milli Kimliğin Etnik ve Sivil Boyutundaki Değişim

Kaynak: Kim, Yang ve Noh (2015).

Korelilerin kendi kimliklerini nasıl tanımladıklarının yanı sıra, bu durumdan ne ölçüde gurur duyduklarını anlarsak bireylerin Kore devleti ile olan bağlarını anlamlandırmamız kolaylaşacaktır. Milli gurur dediğimiz şey, vatanseverlikle bir arada bulunur ve milliyetçiliğin önkoşuludur (Kim ve Park, 2016, s.38). Vatanseverlik kişinin ülkesine olan sevgisi veya sadık bağlılığı iken milliyetçilik bireyin devletine güçlü bir bağlılığı ve de kendi ülkesini diğer ülkelerin önüne koyması durumudur. ISSP (Uluslararası Sosyal Araştırma Programı)'nin milli kimliğe ilişkin araştırması, milli gururu genel ve alana özel olmak şeklinde iki kategoriye ayırır. Alana özgü milli gurur, belirli bir açıdan ulusal başarı ile ilişkili olumlu duygunun bireyde dolaylı yoldan gururlandırmasıdır. Ancak bu durum milliyetçiliği, emperyalizmi veya şovenizmi yansıtmayacaktır. Genel milli gurur ise, katılımcının kendi ülkesinin diğer ülkelerden daha iyi olduğuna inanmasının bir ölçüsüdür (Kim ve Park, 2016). Bununla ilgili yapılan bir çalışmada Kore milli kimliğine sahip olmanın hangi açılardan “milli gurur (national pride)” duymalarını sağladığı araştırılmıştır.

Tablo 6: Milli Gurur ve Değişkenlerinin Standardı ve Anlamı

		Gurur duyma/anlaşma yüzdesi	Anlam	Standart sapma
Spesifik Ulusal Gurur	Spordaki başarıdan gurur duyuyorum	87.7	4.05	0.90
	Tarihiyle gurur duyuyorum	73.1	3.70	1.19
	Bilimsel başarılarından gurur duyuyorum	64.2	3.38	1.14
	Sanat ve edebiyattaki başarıdan gurur duyuyorum	59.0	3.26	1.15
	Ekonomik başarılarından gurur duyuyorum	44.7	2.88	1.20
	Silahlı kuvvetlerle gurur duyuyorum	32.6	2.58	1.20
	Demokrasinin işleyişinden gurur duyuyorum	32.1	2.61	1.12
	Sosyal güvenlik sistemiyle gurur duyuyorum	17.0	2.11	1.02
	Dünyadaki siyasi etkiden gurur duyuyorum	16.4	2.15	1.00
	Gruplara adil davranılmasından gurur duyuyorum	16.2	2.07	1.04
Genel Ulusal Gurur	Güney Kore vatandaşlığından gurur duyuyorum	73.8	3.74	1.12
	Güney Kore vatandaşı olmayı tercih ederim	70.6	3.97	1.00
	Güney Koreliler yanlış durumda bile Güney Kore'yi desteklemeli	56.8	3.49	1.21
	Güney Kore diğer ülkelerden daha iyi bir ülke	44.2	3.26	1.03
	Diğerleri Güney Koreliler gibi olursa dünya daha iyi bir yer olur	24.6	2.88	0.99

Not: Belirli Ulusal Gurur öğeleri beş puanlık bir ölçekte ölçülür (1 = hiç gurur duymuyorum; 5 = çok gurur duyuyorum); Genel Ulusal Gurur maddeleri beş puanlık bir ölçekte ölçülür (1 = kesinlikle katılmıyorum; 5 = kesinlikle katılıyorum).

Kaynak: Bu çalışmanın verileri Sungkyunkwan Üniversitesi Anket Araştırma Merkezi tarafından yürütülen 2003 tarihli Kore Genel Sosyal Araştırmasından (KGSS) alınmıştır (Chung ve Choe, 2008).

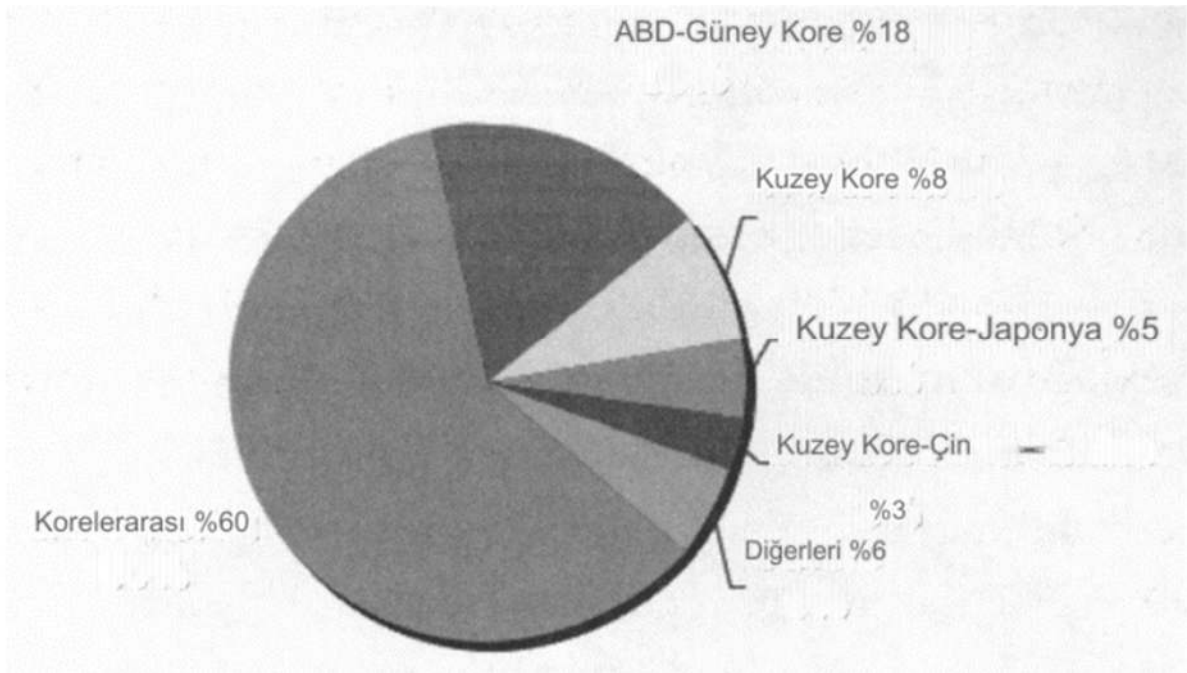
Güney Kore’de *kookmin*’in spordaki başarılarından ve tarihinden gurur duyması dünya genelinde de sıkça rastlanan paterndir. Vatanseverliğin yüksek olduğu bu veriler ile anlaşılabilir. Yukarıdaki tabloda dikkat çeken ayrıntı ise halkta Kore siyasetinin dünya üzerindeki etkisinden duyulan gurur düşük iken “Güney Kore vatandaşı” olmaktan fazlasıyla gurur duymaktadır. Yani devletten memnun olmasalar bile ülkelere bağlılıkları yüksektir. Dahası, Güney Kore haksız olsa bile desteklenmesi gerektiğini savunanların yüzde 50’yi geçmektedir.

Halkın kendini nasıl tanımladığı ve hangi konularda üstünlük hissettiğini göz önünde bulunursa Güney Kore’de kookmin’e sonradan vatandaş olarak toplumda kabul görmenin zorluğu anlaşıyor. Tabi bu durum devletin halkı yönlendirilmesiyle de bağlantılıdır. Siyasi liderlerin seçtikleri kelimelerden söylevlerine ve de devlet politikalarına kadar her yaptığı eylem toplumu temsil ediyor ve de şekillendiriyor. Kamuoyu görüşünü derinden etkileyebilme gücü olan bu grubun milli birlik duygusunun vurgulama, “öteki” toplumlardan farkı ortaya koyma gibi konulardaki söylemleri bir sonraki bölümde basın çalışmaları üzerinden değerlendirilecektir.

3.2. Basında Etkili Öteki (Significant Other)

1990’larda sivil demokrasiye geçişten sonra Güney Kore iki ideolojik grup arasında sıkışmış durumda: ABD’yi dostane bir sağlayıcı olarak gören “ittifak kimliği” ve Kore kimliğini ABD ile karşı karşıya getiren “milliyetçi kimlik”tir. Kuzey ve de ittifak konusundaki keskin bölünme ve anlaşmazlıkların yakın gelecekte ortadan kalkması mümkün değildir çünkü Koreliler için bu konular temel ve tartışmalı ulusal kimlik sorunu ile de yakından ilgilidir (Shin ve Burke, 2008). Shin ve Burke’nin (2008) yaptığı çalışmada, 1992-2003 yılları arasında muhafazakâr (*Chosun Ilbo*) ve ilerici gazetelerden (*Hankyoreh*) bir haber araştırmasından oluşmaktadır. Güney Kore medyasından yeni toplanan verileri kullanarak, geleneksel ulusal kimlik kavramlarının sorgulandığı Soğuk Savaş sonrası dönemin kritik dönemi olan 1992’den 2003’e kadar Güney Kore’nin Kuzey’e dair farklı görüşler incelenmiştir. Aşağıdaki grafikte Kuzey Kore ile ilgili konu başlıklarının dağılımı incelenerek medyanın genel anlamda hangi alanlara odaklandığı anlaşılabilmektedir.

Şekil 5: Kategorilere Göre Kuzey Kore ile İlgili Haber Konuları

Kaynak: Shin, G. W. ve Burke, K. C. (2008). North Korea and Identity Politics in South Korea.

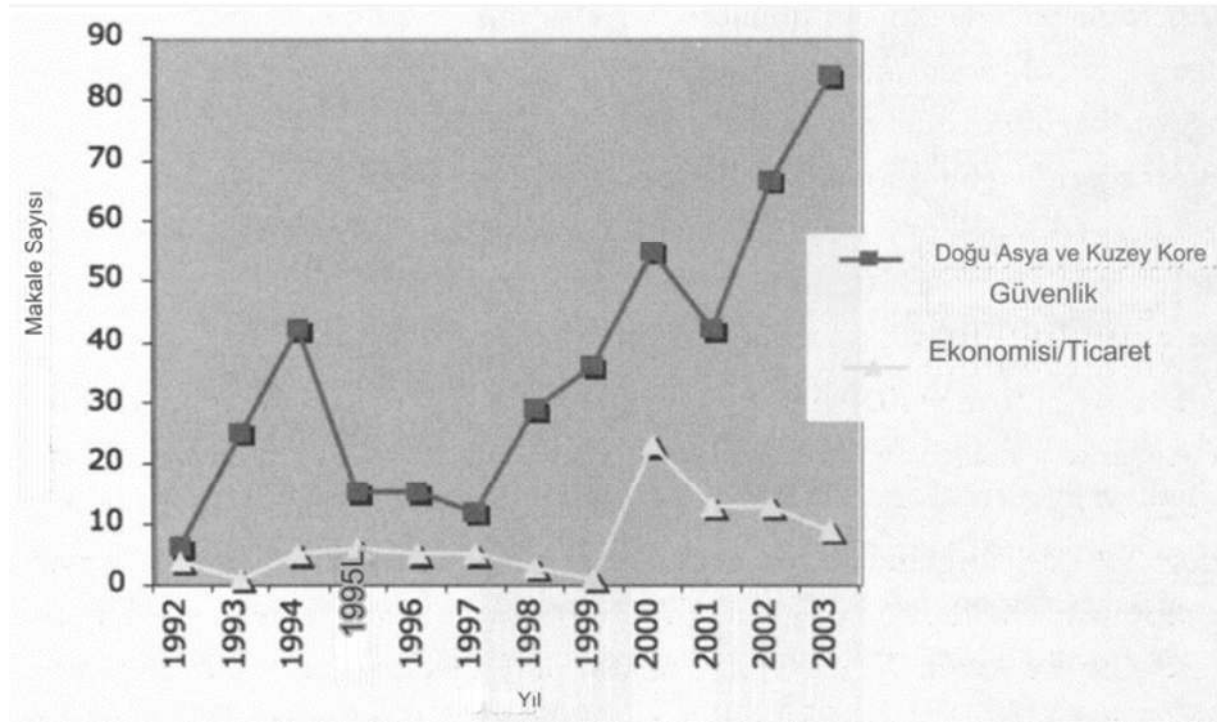
Yıllardır süre gelen Kuzey ile tekrar birleşme hedefleri Koreli siyasi liderler tarafından sıkça dile getirilmiş. Hatta Pyongyang’a karşı nasıl bir tutum sergilediğine bağlı olarak Güney’de partilerin ilerici (progressive) veya tutucu (conservative) şeklinde gruplandırılması mümkündür (Shin ve Burke, 2008). Yukarıda görüldüğü gibi, her iki gazetedeki başyazı ve köşe yazılarının çoğunluğu (yüzde 60) Koreler arası ilişkilere odaklanmakta ve yaklaşık yüzde 20’si ABD-Kuzey Kore ilişkilerini kapsamaktadır. Buna karşılık, Kuzey Kore’nin kendisine olan ilgi yalnızca yüzde 8 ile nispeten azdır.

Siyasi partiler ve önceki kuşaklar her ne kadar “*danilminjok*” olup ortak tarihe sahip Kore halkının yeniden birleşmesi doğal bir durum olarak görülse de savaş görmemiş genç kuşağın Kuzey hakkındaki tutumu tam olarak aynı değildir. Başka bir anketin sonucu, “birlik” ve homojenliği vurgulayan bir birleşme politikasının genç nesil tarafından pek hoş karşılanmayacağını öne sürüyor (Kim vd., 2018, s.9). Daha ziyade hükümet, eğer Kuzey ile yeniden birleşmek istiyorsa bunu halka kabul ettirmek için monoetnik yapıdan bahsetmek yerine birleşmenin toplumsal hayat için faydaları ve gerekliliğini vurgulayan pragmatik temellere dayanması gerekmektedir.

Başka bir deyişle, “Koreli” kimliğinin restorasyonunu vurgulayan milliyetçiliğe bel bağlamak yerine, birleşmenin ulusal güvenlik risklerini azaltma açısından faydalarını

vurgulamak daha etkili olacaktır (Kang vd., 2018). Bu yüzden ki Koreler arası ilişkilerde en çok konuşulan iki konu ekonomi ve güvenlik sorunudur çünkü Kuzey'deki kıtlık ve de nükleer çalışmalar halkın dikkatini daha çok çekmektedir. Aşağıdaki grafikte yıllara göre güvenlik ve ekonomi konu başlıklarının sayısı verilmiştir. Buna göre, 2000'li dönemlere gelindiğinde Doğu Asya'da güvenlik ve Kuzey Kore tehdidini ilgilendiren haberler azalmadan sürekli artış göstermiştir. 90'lı yıllarda da iktisadi meselelerden çok ülke savunması ve toplumsal endişelerin olduğu, grafik üzerinden yorumlanabilir.

Şekil 6: Zamanla Değişen Güvenlik ve İktisat Haber Sayıları

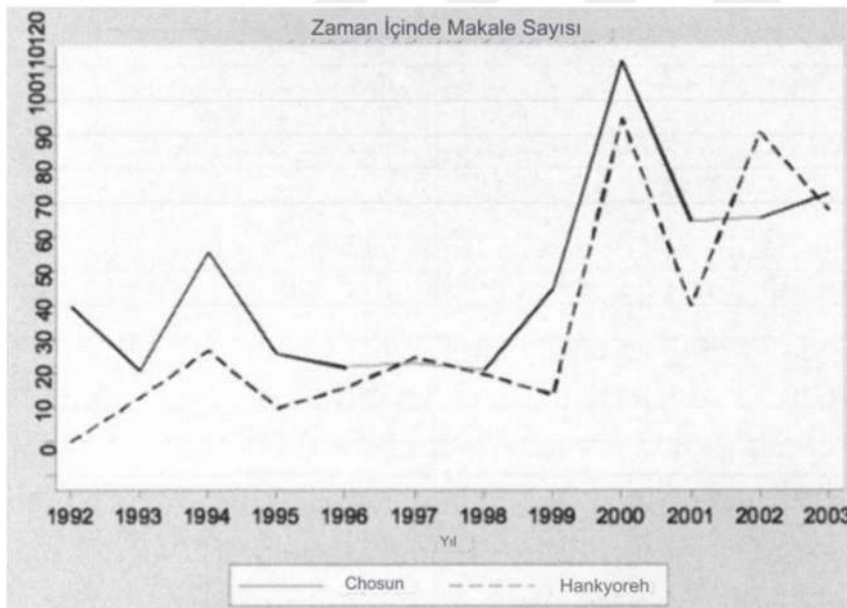
Kaynak: Shin ve Burke, (2008).

Gerçek ekonomik iş birliği miktarının hem mutlak anlamda hem de özellikle Güney Kore ekonomisi açısından küçük olması, bu duruma olan ilgisizliğin bir diğer nedeni olabilir (Shin ve Burke, 2008). Ayrıca, Güney Kore hükümetinin ekonomik iş birliğine odaklanma çabalarına rağmen, güvenlik durumunun derinliği ve önceliği göz ardı edilemezdi. Bu nedenle, her iki yayın da güvenlik konularına öncelik vermektedir (Shin ve Burke, 2008). Fakat Kuzey'in tehdidinin niteliği ve en iyi politika yaklaşımı konusunda keskin farklı pozisyonlar benimsendi (Shin ve Burke, 2008). 2024 yılına gelindiğinde bile yarımadadaki alevlenmiş güvenlik durumu (özellikle olası nükleer kriz yüzünden) Güney Kore hükümetinin Koreler arası ilişkileri iyileştirme (yeni ekonomik projeler dahil) kabiliyetini kısıtlamaya devam

etmektedir. Bu da toplumun dikkatini ekonomik ve kültürel meselelerden uzaklaştırarak güvenlik ve siyasi konulara yöneltmektedir.

Aslında yapılan Koreler arası zirvelerin sonuçlarına bakılacak olursa Kuzey Kore'nin nükleer silahsızlanma konusunda ilerleme kaydetmediği sürece ikili ilişkilerde iyileşme mümkün görülmemektedir. Eski Başkan Roh Moo-Hyun, ancak Kuzey Kore Yongbyon reaktörünü kapattıktan, denetimlere izin verdikten ve tam nükleer silahsızlanma taahhüdünde bulunduktan sonra, 2007'nin sonlarında Pyongyang'a gidebilmişti (Shin ve Burke, 2008). Dolayısıyla, güvenlik durumu yalnızca ekonomik haberleri gölgede bırakmakla kalmıyor, aynı zamanda Koreler arası ekonomik ve ticari ilişkilerdeki ilerlemeleri de engellemektedir (Shin ve Burke, 2008). Ancak sağ ve sol görüşünün Kuzey Kore ile ilgili başlıklarında farklı tutum sergilediği noktalar da vardır. Bu durumun anlaşılması için *Choson Ilbo* ve *Hankyoreh* gazetelerinin yıllar bazında Kuzey Kore ile ilgili haberlerin sayısını gösteren aşağıdaki grafik dikkatle incelenmelidir.

Şekil 7: Yıllara Göre Kuzey Kore Haber Sayıları

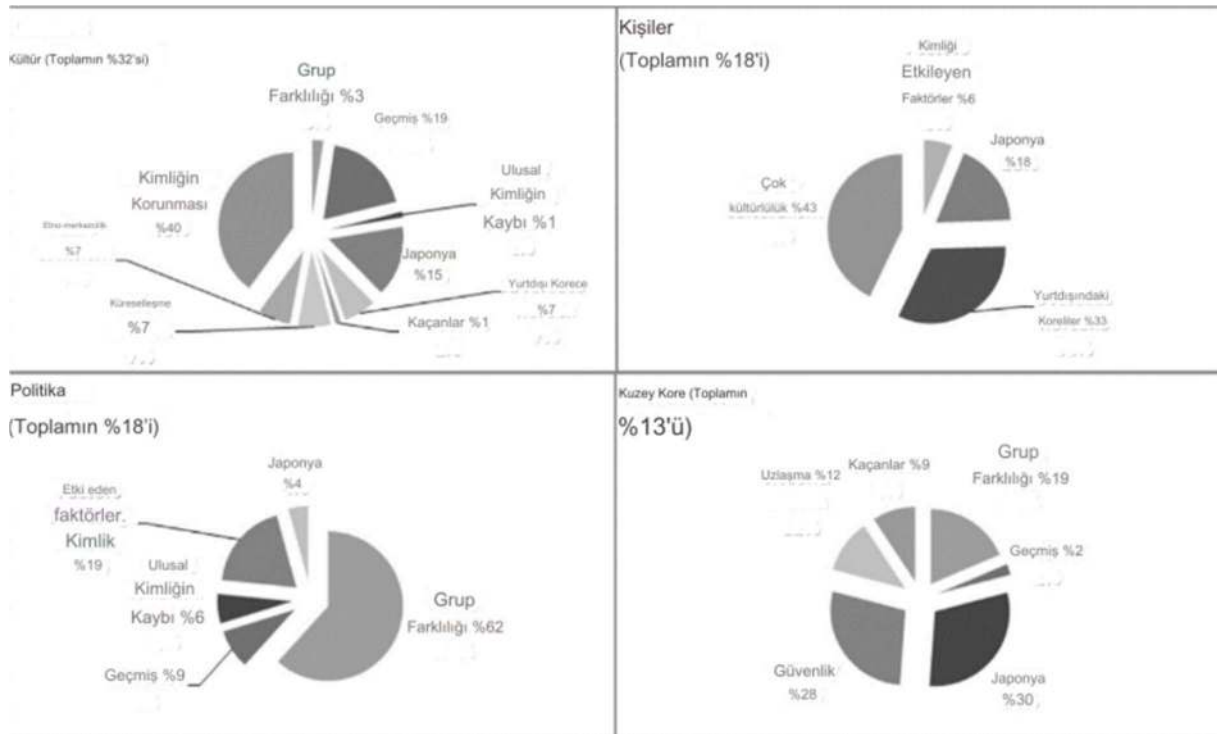
Kaynak: Shin ve Burke, (2008, s.294).

Bu iki ideolojik olarak kutuplaşmış yayındaki zamansal değişiklikler, ilericiler ve tutucu basın kaynaklarının Kuzey Kore ile ilgili konularda yoğun bir tartışma içinde olduklarını gösterir. Daha geniş anlamda bu önemli "öteki" (significant other) karşısında ulusal kimliği tanımlama mücadelesinin bir parçası olduğunu göstermektedir (Shin ve Burke, 2008, s.295).

Bir başka araştırmada, yine aynı şekilde fakat farklı yıl aralığı içerisinde (1997-2012) sağ (*Choson Ilbo*) ve sol (*Korea Herald* ve *Korea Times*) görüşlü basınların Kuzey'e ilgisi tartışılmıştır. Ek olarak Kuzey Kore'nin KCNA ve *Pyongyang Times* da incelenerek Pyongyang tarafından olaylara bakış açısı kavranmaya çalışılmıştır. Yalnızca İngilizce olan haber kaynaklarına başvurulmuş olsa da kimlikte biz veya etkili ötekiye karşı genel medya tutumunu anlamamıza yardımcı olacaktır. Her haber kaynağında “milli kimlik”, “etnik kimlik” ve “Kore kimliği” kelimelerini içeren makaleler aratılmıştır (Grzelczyk, 2014).

Grzelczyk'in çalışmasına göre, ulusal kimlik kavramını ele alan makalelerin çoğu, Kore kimliğinin geleneksel bir anlayışını destekleyen sanat, müzik, yemek ve yazıyla ilgili çeşitli kültürel girişimlere odaklanarak "Kültür" ile ilişkilendirilmiştir (2014). "Siyaset" kategorisi de geniş bir şekilde temsil edilmiş olup, makaleler Muhafazakârlar ve Liberaller arasındaki iç siyasi bölünmelere ve Kim Dae-jung'un Gün Işığı Politikası doğrultusunda bir "Kuzey" politikası izlemenin ulusal kimliği tehlikeye atıp atmadığına yoğunlaşmıştır (Grzelczyk, 2014). Güney Kore haberleri, büyük ölçüde yurtdışındaki Kore toplulukları ve Güney Kore'nin yabancıları ve göçmenleri kabul etmedeki zorluklarına odaklanarak "İnsanlar" kategorisinde yer almıştır (Grzelczyk, 2014). "Eğitim" kategorisi ise müfredattaki tarihin rolü ve İngilizcenin hakimiyetinin ulusal kimliğe zarar verdiği tartışmalarıyla ilgilenmiştir. "Kuzey Kore" ise özellikle yeniden birleşme çabaları ve Güney Kore'ye yönelik tehdit olarak dikkate değer şekilde tartışılmıştır (Grzelczyk, 2014). Daha az önemli kategoriler arasında "Güvenlik", "Spor" ve "İş Dünyası" bulunmakta olup, Güney Kore'nin spor başarıları ve önde gelen markaları aracılığıyla ulusal kimliğinin nasıl güçlendirilebileceğine odaklanılmıştır (Grzelczyk, 2014).

Şekil 8: Güney Kore’de Haber Sayısının Konulara Göre Dağılımı (1997-2012)

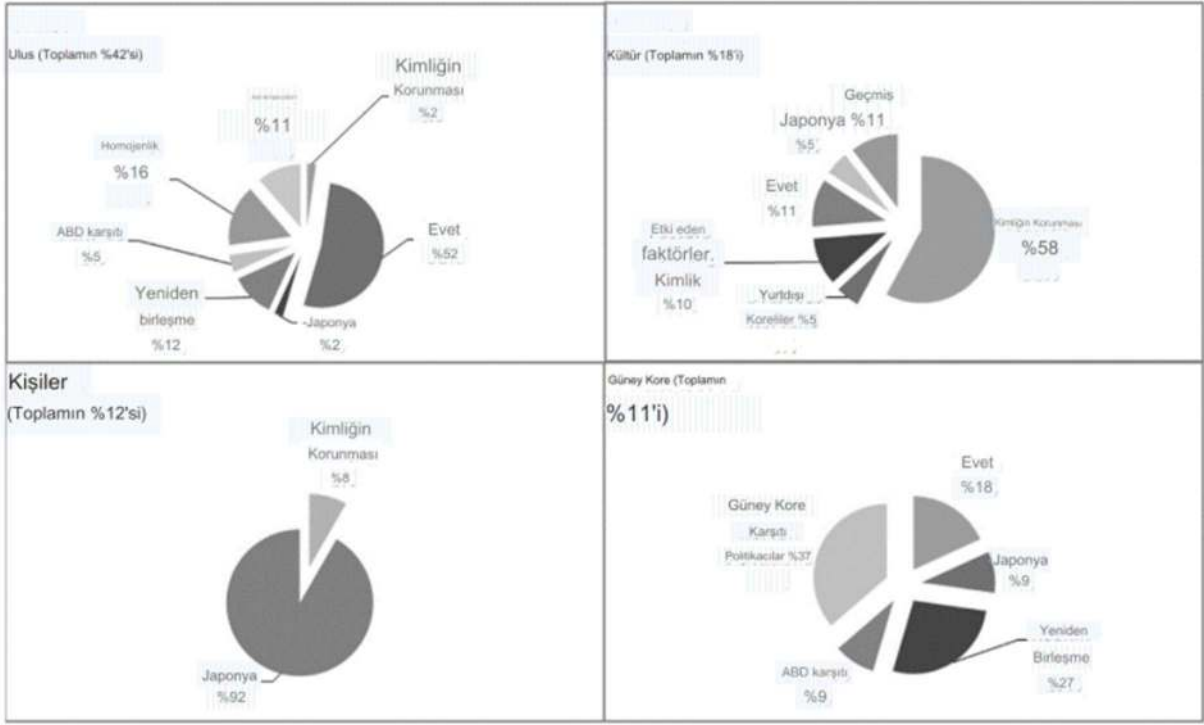

Kaynak: Grzelczyk, V. (2014). New approaches to North Korean politics after reunification: The search for a common Korean identity

Japon emperyalizminin sömürge yönetimi deneyimi, Kore'de tehdit algısının kaynağı olduğu yukarıdaki grafikte birlikte yorumlanabilir. Güney’de Kuzey’le ilgili haberlerin yüzde 30’u ve halkla ilgili haberlerin yüzde 20’ye yakını Japonya ile alakalıdır. Diğer taraftan, Japonya ile ilgili haberlerin çoğu toplumu ilgilendiren konulardır. Bu durum, Japon düşmanlığının halk üzerinde etki sağlaması için haberlerde sıkça yer verildiğini düşündürtebilir.

Kuzey Kore'de ise "Millet" kavramına odaklanan çok sayıda makale, Juche'nin korunması gerektiğine dair tekrarlayan içeriklerle doludur. "Kültür" de belirgin olup, geleneklere, yazılara, müziğe ve sanata dayanan gerçek bir Kore kimliğinin korunmasına vurgu yapmaktadır. "İnsanlar" kategorisinde Japonya geniş çapta ele alınmış, Japonya'daki denizaşırı Kore nüfusu ve onların "vatan" ile olan bağları hakkında birçok makale yer almıştır. Güney Kore de ulusal kimliğini uluslararası müdahale nedeniyle kaybettiği için kınanmıştır. "Siyaset" kategorisi, büyük ölçüde Kim liderlerine ve onların ülke çapındaki temsiline odaklanmış ve "Millet" kategorisi ile yakından ilişkili olmuştur. "İş Dünyası", "Eğitim" ve "Japonya" ise çok az sayıda makalede ele alınmıştır (Grzelczyk, 2014).

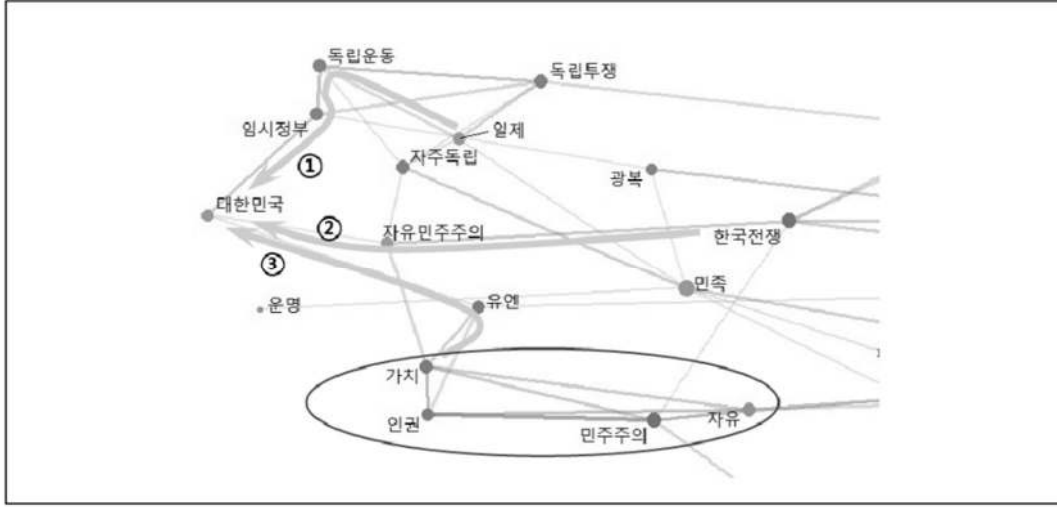
Şekil 9: Kuzey Kore’de Haber Sayısının Konulara Göre Dağılımı(1997-2012)

Kaynak: Grzelczyk, (2014).

20. yüzyılın ilk yarısında yaşanan olayların etkisini ve bunun yeni nesillerin eğitimdeki yerini anlamak için bir sonraki kısımda devlet okul kitapları incelemeleri üzerinde durulacaktır. Ancak öncesinde son olarak, basının yanı sıra devlet başkanlarının konuşmaları üzerine yapılan analize yer verilecektir.

Baek ve Yun, Kim Young Sam ile başlayan sivil demokratikleşme sürecinin Moon Jae-In hükümeti dönemine kadarki olan zaman dilimi içerisinde siyasi söylemlerin metinsel korelasyon analizi yapmışlardır (2022). Siyasi retoriğin izini sürerek Kore'nin mevcut stratejik kültürünü ortaya çıkarmak için siyasi seçkinlerin, özellikle de devlet başkanlarının paylaştığı normları ve bunların ne ölçüde paylaşıldığını analiz etmişlerdir. Bunun için başkanların siyasi söylemlerinin ulusal veya uluslararası etkinliklerdeki konuşmalarından faydalanmışlardır. Devlet başkanlarının konuşma metinleri, olayın tarihsel algılanışı, o dönemdeki iç ve dış siyasi duruma anlama, siyasi normların bağlamını belirlemede faydalı olacağı düşünülmüştür (Baek ve Yun, 2022). Bu çalışmada geçen milli kimlik - Kore Cumhuriyeti ile korelasyonu aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

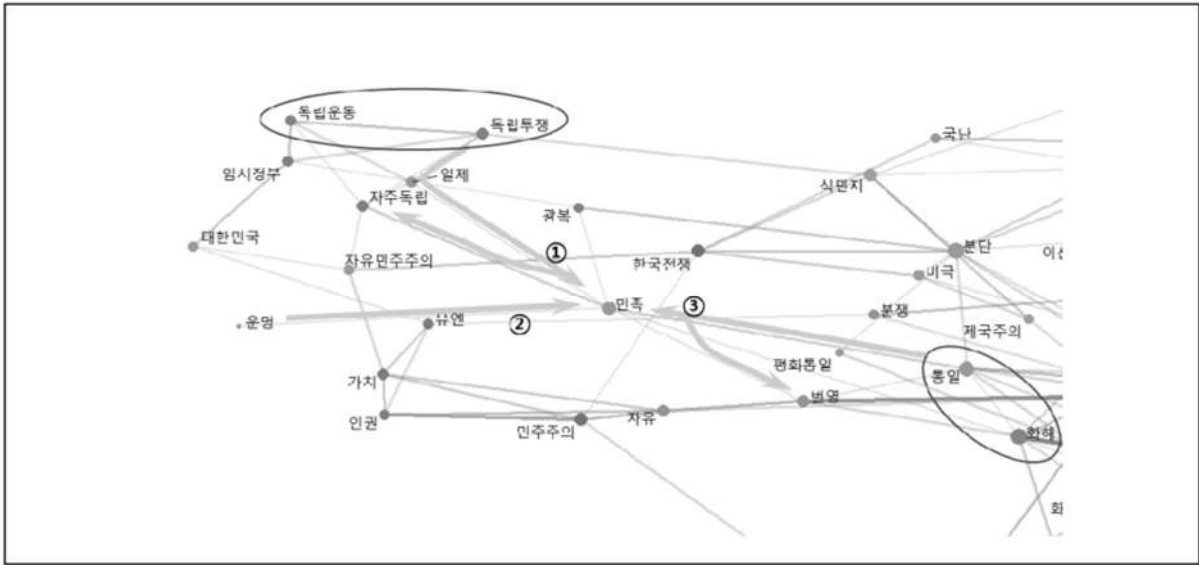

Kaynak: Baek ve Yun, (2022).

'Kore Cumhuriyeti (대한민국)' kelimesini milli kimlik açısından analiz edilirse, bir (1) numaralı yol üzerinden Japon emperyalistlerinden (일제) bağımsızlık hareketine (독립운동) öncülük eden geçici hükümetin meşruiyetini miras alan devletin bağlamını kavrayabiliriz. Bu korelasyon, Japonya'nın tarihteki düşman olduğu gerçeğinin sıklıkla milli kimlikle bağlantı kurduğunu tezini destekler. Birçok yerel ve yabancı araştırmacılar da Kore'de milliyetçiliğin oluşmasında koloni döneminin etkili olduğundan bahsetmektedir. İki (2) numaralı rota aracılığıyla, Kore Savaşı(한국 전쟁)'ndan beri savunulan Kore halkı için liberal demokratik (자유민주주의) yönetimin doğruluğunun milli kimlikle olan bağını göstermektedir. Üçüncü yol (3) aracılığıyla ise insan hakları(인권), demokrasi (민주주의) ve özgürlükler (자유) gibi Birleşmiş Milletler ile paylaşılan evrenselci değerlerin kookmin kimliğinde yerini anlamamızda yardımcı olur.

Genel anlamda bakıldığında “biz”i anlatan korelasyon liberal demokrasi dönemi bağlantısı, değerli ötekini yani düşmanı belirten kısım Japon Koloni Dönemi ile bağlantısı ve kimliğin sivil kısmında yer alan evrenselci değerler de Güney Kore’de “iyi bir vatandaş” olmakla bağlantısı bulunmaktadır. Siyasi söylemler ışığında, halkı kendine çekmek için kullandığı bu üç nokta Kore devlet politikasını anlamamıza faydası dokunur. Peki etnik kimlikle alakalı devlet başkanlarının konuşmaları hangi konu ve olaylar ile bağlantılıdır? Aşağıdaki resimde etnik kimlikle korelasyonu olan noktalara bakıldığında, Japon sömürge yönetimi, Kuzey ve Güney’in aynı kaderi paylaşan millet ve yarımada birleşme ve refahla ilgili olduğu gözlemlenir.

Şekil 11: Etnik Kimliğin (Minjok) Kullanıldığı Noktalar

Kaynak: Baek, J. ve Yun, J. (2022). Başkanın konuşmasına dayalı Kore'nin stratejik kültürü (The strategic culture of Korea based on the president's speech).

Etnik kimliği “*minjok*” kelimesi üzerinden analiz ettiğimizde, öncelikle bir (I) numaralı yol aracılığıyla bağımsızlığın, bağımsızlık hareketi aracılığıyla Japon sömürge yönetiminden korunan bir kavram olarak sürdürülmesi gerektiği bağlamını anlayabiliriz. İkincisi, kader ortaklığının (운명 공동체) bağlamı 2 numaralı rota aracılığıyla anlaşılabilir. Üçüncüsü, 3 numaralı yol aracılığıyla, uzlaşma yoluyla birleşme ve refah (통일 ve 화해) peşinde koşması gereken bir varlık olma bağlamını doğrulayabiliriz (Baek ve Yun, 2022). Etnik kimliğe ilişkin üçüncü bağlama daha yakından bakılırsa, etnik kimliğin mevcut durumda Kuzey ve Güney olarak bölünmüş ve karşı karşıya olarak algılandığı görülebilir. Tek bir ulusun kader gereği bir olması gerektiği algısı varken Güney Kore ve Kuzey Kore'nin bölünmesiyle milletin birliği engellendiği düşünülebilir (Baek ve Yun, 2022). Bu algı iki kimliğin birbiriyle yarışan bir ilişki içerisinde olduğu göstermektedir. Bu olgu, milli ve etnik kimliğe ilişkin mevcut araştırma sonuçlarıyla tutarlıdır.

Bu bölümdeki incelemeler ışığında, Güney Kore'de kimliğin etnik kökene dayanmakla birlikte siyasetteki yeri ve nelerle ilişkisi olduğunu gösterilmek istenmiştir. Özellikle yapay bir ayrışma ve ideolojik çatışma yüzünden Güney'den Kuzey'e bakış genellikle güvenlik ve siyaset odaklıdır. Artık “biz” değil de tehdit unsuru olan “önemli öteki”nin varlığına dönüşmüştür. Bu yüzden ki, birleşme ya da Koreler arası ilişkilerin gelişmesinde milliyetçi

yaklaşımın yanı sıra “bölgede huzurun sağlanması” konusuna da sık sık atıfta bulunulması gündemdedir.

Bir sonraki bölüm, Kuzey Kore’yi ötekileştirmenin eğitim ile toplumun bilinçaltına yerleştirildiğinden bahsetmesi ile bu konuyu destekleyecektir. Okulda küçük yaşlarda milli benlik ve o benliğin korunması için oluşturulan “dış tehdit”in ilerleyen yaşlarda kendini bir ön koşula dönüştürme durumunun olasılığı üzerine düşünülecektir. Kuzey’le hiçbir etkileşimi olmayan ya da Kore Savaşını görmemiş olan gelecek nesillerin yönetimi, üçüncü bir ağızdan yani Güney Kore’de devlet verdiği eğitim yolu ile şekillenmiştir. Bir sonraki kısımda örnek ders kitapları incelemesi bulunmaktadır.

3.3. Eğitimde “Biz” ve “Onlar”ın Yeri

Hart’a göre, Kuzey ve Güney Kore okul sistemlerinde kullanılan ders kitaplarında anlatılanlar, kendi ideolojilerinden ve bunları doğrulayan bir ulusal tarihi belirgin bir şekilde anlatarak geçmişin farklı yorumlanmasına teşvik etmişlerdir (2009, s.139). Devlet milli kimliği olgusunu eğitim gibi 'düzenlenmiş' bilgi aktarımı ve edinim süreçleri yoluyla taşır. Bu yüzden, eğitim sistemleri, ulusçuluğun (nationhood) belirli bir hükümet tarafından desteklenebileceği, yukarıdan aşağıya bir yaklaşım sağlamaktadır (Bourdieu ve Passeron, 1990). Devlet tarafından öğretilen gerçeklik, genel kabule dönüşerek sonrasında “doğal” olarak kabul edilen milli tarih olarak görülmesine yol açacaktır. Kore modern tarih yazımı, Kore tarihine yeni yorumlar getirmeyi ve Japonya’nın Kore’yi sömürgeleştirmesini haklı çıkarmak için kullanılan Japon imparatorluk tarih yazımının etkisini ortadan kaldırmayı arzulayan milliyetçilikten derinden etkilenmişti (Xu, 2001, s.352). O dönemin ele alınışı Koreler arasında farklılık göstermektedir.

Kore Yarımadasının bölünmesi ile ulus devlet fikrine dayalı yönetim ideolojik çatışma ile karşılaştı. Geçmişteki Japon düşmanlığına komünizm karşıtlığı da eklenerek ideolojik farklılıklar da grup dışı kimliğe atfedilmiştir (Hart, 1999). Askeri yönetimin Güney’de tek meşru Kore rejiminin kendilerinin olduğunu desteklemek için propagandaların yanında okullardaki ders içeriklerine de el atmışlardır. O dönemde hükümet, ulusal ideolojik eğitiminin bir parçası olarak anti-komünist eğitimi ve “Kore vatandaşlığı ile demokrasiyi” ön plana çıkarmıştır (So vd., 2012). Hükümetçe belirlenen ders yönetmeliklerinde ulusal vefa, siyasi otoriteye bağlılık ve “iyi bir vatandaş” olmak üzere üç konu üzerinde durulmuştur (Hart, 1999).

Kısacası, askeri hükümet, okul müfredatına ulusal ideolojik eğitimi dahil ederek Korelilerin ayrı bir milli kimliğe sahip oldukları ve özerkliği vurgulanmıştır. Konuyla ilgili, Soğuk Savaş dönemi ders kitaplarını inceleyen Hart, ulusal öteki (national Other) inşasının eğitim yoluyla yapılmasına odaklanmıştır (1999). Güney Kore için, 1960'ların başı ve 1979'dan alınan *Todok* (Etik) ders kitaplarını; Kuzey için, 1986 ile 1991 arasında yayınlanan on yedi ders kitabını analiz etmiştir (Hart, 1999, s.68).

Güney Kore'deki devlet okulları üzerine yapılan çalışmalarda, okullardaki çeşitli temel politik içerikleri vardır. Bunlardan en önemlisi ulusal sadakattir (Hart, 1999). Bu derslerde çocuklara belirli bir ulusal grupla özdeşleşmeleri ve ardından kendi gruplarını diğer tüm gruplarla yan yana koymaları öğretilir (Hart, 1999). Bu derslerde çocuklar milliyetçiliğin iki temel bileşenini öğrendiler: ulusal öz kimlik ve ulusal Öteki idi (Hart, 1999, s.73). İkinci tip ise siyasi otoritedir. Burada çocuklara kendi siyaset sistemlerine ve liderlerine güvenmeleri, itaat etmeleri ve saygı duymaları gerektiği anlatılmıştır (Hart, 1999). Üçüncü tür siyasi içerik ise vatandaşlıktır. Derslerde öğrencilerin nasıl "iyi vatandaşlar" olabileceğine dair talimatlar verilmektedir (Hart, 1999, s.73).

Güney Kore'deki tekil odağın aksine, Kuzey Kore ders kitapları birden fazla Öteki'den yararlanmış ve bunu farklı boyutlarda yapmıştır (Hart, 1999). Kuzeyde kitaplar Japon emperyalistleri (*iljenom*), Amerikan emperyalistleri (*mijenom*), toprak ağaları (*jiju nom*) ve Güney Kore hükümeti ve onun ajanları hakkında hikayeler içerir (Hart, 1999, s.80). Ayrıca, Güney Kore öykülerinde ulusal Öteki ortaya çıktığında birincil odak noktası olmasına rağmen, Kuzey'in kitaplarında ulusal Öteki'ne yapılan vurgu değişiklik göstermektedir (Hart, 1999). Üstelik Kuzey Kore'nin ders kitabı yazarları, acı çekmekten vazgeçen Güney Korelilere sempati uyandırmak için Amerikalıları kullanmıştır (Hart, 1999).

Kuzey ve Güney'in "Öteki" tasvirinde önemli bir fark görünmektedir. Kuzey'in ulusal "Öteki"si kötü, ancak hikayedeki kahraman tarafından defalarca yenilgiye uğratılmaktadır (Hart, 1999). Güney'de ise "Öteki" hem kötü hem de zekidir, bu nedenle kesin bir tehdit olarak görülmektedir (Hart, 1999). Kuzey'de "Öteki" kötüdür, ancak zeki değildir ve bu nedenle kesinlikle yenilebilir olarak sunulur, zayıf ve kusurlu bir zekaya sahip böyle bir "Öteki" kullanımı, kuzeylilerin onu yenmek için çalışmasına olanak tanır (Hart, 1999, s.83). Japon askerleri, Amerikan emperyalistleri ve kötü toprak ağaları sürekli olarak sınırlı yeteneklere sahip ve düşünme süreciyle genellikle ilgilenmeyen kişiler olarak gösterilir (Hart, 1999). Bu sınırlamaları olan düşük seviyeli bir "Öteki" ile kuzey rejimi hem umut hem de korku

yaymaktadır (Hart, 1999). Ek olarak Kuzey’de, mağduriyet düzeyi güneydeki ders kitaplarında görüldüğünden daha az görünür ve nihai zafer olasılığı daha büyük olarak sunulur (Hart, 1999, s.83).

Genel olarak kamu eğitimi ve özel olarak ders kitabı dersleri yoluyla milliyetçilik ve milli kimlik Korelilerin sahip olduğu tüm inançları tam olarak açıklamaması mümkündür. Ancak pek çoğu için genç yaşta bireyler için ortak bir milliyetçilik tanımının oluşmasına şüphesiz katkıda bulunmuştur. Hem Güney’de hem de Kuzey’de, her rejim, farklı derecelerde ve farklı vurgularla da olsa, okul çocuklarına diğer Koreliler hakkında bir anlatı sunmuştur (Hart, 1999). Bu eğitimin hedeflerinden biri, bu iki Koreli grubu arasında mesafe, korku ve onaylamama yaratmak için ulusal Öteki’yi kullanarak rakip Kore’nin milliyetçi meşruiyetini itibarsızlaştırmaktı (Hart, 2000).

Ders kitaplarındaki önemli olaylar, Korelilerin kimliğini yeniden şekillendirme ve şimdiki Kore’yi duruma uyacak şekilde değiştirme süreciyle dönüştürme çabasıdır. Böylece, Kore’nin "geleneksel"ten çıkışını ve moderniteye girişini aracılık eder ve yorumlar (Hart, 1999). Bu sürecin önemi, Kore kimliğinin anlamını hem modern dünyaya hem de mevcut devlete kısmen bağımlı hâle getirerek "modernize" edilmesiyle başlar. Hart (2009), modern kimliği elde etme sürecinin nasıl belirli bir tarihsel anlatının amaçlı bir şekilde inşa edilmesini gerektirdiğinin karşılaştırmalı bir başka çalışmasında da anlatmıştır. Güney için 1990’da basılmış “*kuksa* (milli tarih)” kitabı, Kuzey içinse 1984 -1990 yılları arasında kullanılmış *Joseon Ryoksa* (Kore tarihi) kitabını analiz etmiştir (Hart, 2004, s. 144).

Güney’de Joseon Kore’sine ait devlet tarihi; geçmişi kalkınma, ilerleme ve süreklilik diliyle temsil ederek sahiplenildiği sonucuna ulaşılmıştır. Tarihi, şimdinin bir uzantısı olarak inşa ederek, geçmişi ve günümüzü birbirine uyumlu hâle getirilmiş (Hart, 2000). Güney Koreliler, mevcut sosyal, kültürel ve siyasi sistemlerinin aslında geçmişin bir reddi olmadığını keşfetmeye teşvik edilmiş (Hart, 2000). Günümüz Güney Korelilerine, uzun zaman önce ölmüş atalarına nasıl bağlı oldukları anlatılması tercih edilmiştir.

Güney’e paralel olarak, Kuzey’in ders kitapları, geleneksel Joseon toplumunun erozyonuna ve yerli kapitalizmin başlangıçlarına odaklanılmıştır (Hart, 2000). Öğrencilere hangi kahramanları hayranlıkla izlemeleri ve hangi kötülerini nefretle karşılamaları gerektiği anlatılmış (Hart, 2000). Köylüler, sürekli olarak "zorlu mücadele eden," "kötü *yangban*

(Kore'deki soylu sınıf/ feodal yönetici sınıf) a inatla direnen" ve "baskıyı sona erdirmek için güçlü bir şekilde ayaklanan" kişiler olarak tasvir edilmiştir (Hart, 2000, s. 150).

Etnik homojenlik ve milli birlik konusundaki olumlu algı 2000'li yıllara kadar okul müfredatlarında kalmıştır (Mirkelam, 2018). 2000'li yılların başında anlatılan siyasi tarihle ilgili bir araştırmada Ji (2002), Kore'de tarihin hükümet tarafından yeniden inşa edildiğini lise ve ortaokul siyasi tarih kitaplarını kullanmıştır. Lise Tarih Ders Kitapları incelendiğinde, Ortaokul Tarih Ders Kitaplarının genel tarihe değil, yalnızca siyasi tarihe odaklandığı ve eğitim müfredatını düzenleyen düzenlemelere dayandığı için bu kitapları tercih etmiştir (Ji, 2002).

Araştırmasında, ders kitaplarının, Japon sömürge dönemini anlatırken Japon emperyalizmini çarpıtan örneklerle dolu olduğu sonucuna varmıştır (Ji, 2002). Kitaplarda kurtuluştan sonra modernleşmenin ana aktörü olarak devleti vurguladıkları ve bu şekilde ulusun hükümete sadakat yemini etmesi gerektiğini belirttiklerinden bahsetmiştir (Ji, 2002). Japon sömürge dönemi modernleşmesi olumsuz, Amerikan etkisiyle Batılılaşmış modernleşme ise olumlu bir şekilde sunulmaktadır (Ji, 2002, s.267).

Kuzey'de ise Japon emperyalizminin kötülüğü, "zulüm", "vahşet", "yağma" gibi terimlerle tanımlanır ve bu da Japon imparatorluğunu ulusal tarihin gelişimini engelleyen mutlak kötülük olarak gösterilir (Ji, 2002). Bu tanımlamalar ulusal birliği teşvik eder. Sosyalizm, ulusun entegrasyonunu sağlamak ve anti-milliyetçi unsurları ortadan kaldırmak amacıyla eleştirilir (Ji, 2002, s.268). Tarih kitabı, Joseon hanedanının ikinci yarısında başlayan bağımsız modernleşmenin ana aktörlerinin *minjong* olduğunu ve çeşitli hareketler ve reformlar yoluyla modernleşme ve bağımsızlık hareketlerini desteklediklerini belirtir (Ji, 2002). Daehan imparatorluğu da yabancı etkileri durdurma çabaları ve uluslararası destekle modernleşme çabalarının bir parçası olarak sunulur (Ji, 2002).

Son yüzyılda Güney Kore'nin kendi içinde tutucu ve ilerici görüşlerin bakış açılarındaki farklılık, milli kimlik algısını da etkilemiştir. Başkan Lee Myung-bak'ın seçilmesiyle birlikte hükümet, sol eğilimli olduğu iddia edilen tarih ders kitaplarını "düzeltmek" için bir proje başlatılmıştı (H. Kim ve S. K. Kim, 2019, s.256). Muhafazakâr akademisyenler ve politikacılarla yakın iş birliği içinde, 2008 yılında eğitim bakanı Kim Do-yeon, ders kitabı yayıncılarına, aralarında Kuzey Kore rejimi ve Kore Savaşı'nın kökenleri kökenlerine ilişkin açıklamalar da bulunan 55 "sorunlu" ifadeyi gözden geçirmeleri için resmi bir emir yayınladı (H. Kim ve S. K. Kim, 2019, s.256). Ana hedef, piyasada en çok benimsenen

tarikh ders kitabı olan ve devlet onaylı altı ders kitabı arasında en ilerici bakış açısıyla yazılan Keumsung Publishing'in "Kore Modern/Çağdaş Tarih" ders kitabıydı (H. Kim ve S. K. Kim, 2019, s.256) .

Başkan Park Geun-hye'nin (2013–2017) seçilmesiyle birlikte yeni yönetim, özel tarih ders kitapları pazarındaki ideolojik önyargıyı "düzeltmeye" devam etti (H. Kim ve S. K. Kim, 2019). Eğitim bakanı Seo Nam-soo bir kez daha özel yayıncılara ders kitaplarındaki geçmiş olaylara ilişkin sakıncalı tasvirleri değiştirmeleri talimatını verdi. Revizyon emirleri, ilk Kuzey-Güney zirvesine ait fotoğrafların hariç tutulmasını ve Kuzey Kore'nin ulusal felsefesi Juche ve son askeri provokasyonlar hakkındaki anlatıların değiştirilmesini içeriyordu (H. Kim ve S. K. Kim, 2019, s.257). Ders kitabı yazarları müdahaleye karşı dava açarken, mahkeme 2015 yılında Park yönetimi lehine karar vererek hükümetin tarih ders kitaplarını revize etme yetkisinin hem yasal hem de haklı olduğuna karar verdi (No, 2015).

Genel olarak bakıldığında muhafazakâr kesim, Kore'nin modern tarihini, etnik ve kültürel işaretlerine bakılmaksızın Güney Kore'nin siyasi, ekonomik ve sosyal değerlerine bağlı olan Güney Kore vatandaşlarının tarihi olarak ele alıyor. Bu görüşe göre, 1948'de Kore Cumhuriyeti'nin kurulması, en azından Kore yarımadasının güney yarısında gelişen, liberal bir demokrasinin yolunu açtığı için Kore tarihinde tarihi bir dönüm noktasına işaret ediyordur (H. Kim ve S. K. Kim, 2019). Öte yandan, ilerici kamp, Kore'nin modern tarihini, yaş, cinsiyet veya statü ayrımı gözetmeksizin her Koreliyi kapsayan bir kategori olan Kore *minjok* 'un tarihi olarak görüyor (G. Shin, 2006a, s.6). Bu görüşe göre Kore toplumu on dokuzuncu yüzyılın sonlarından bu yana Japon işgaline karşı çalkantılı, çoğu zaman kanlı mücadeleler yürütmüştür. Buna göre, Güney Kore'deki sol görüş destekli tarih ders kitapları, Kuzey Kore'yi ve halkını kapsayıcı olmaya çalışmış ve genellikle Kuzey Kore'yi sınır komşusu olarak tasvir etmiştir (H. Kim ve S. K. Kim, 2019, s.259).

Kuzey, ağırlıklı olarak militarizasyona ve Kuzey Kore devletine hizmet etmeye odaklandığından sivil katılımın anlamı farklılık gösterirken, daha yeni eğilimler Güney'in demokratik görevlere ve çok kültürlülüğe odaklandığını gösteriyor (Won ve Huntington, 2020). Askeri güce yapılan bu vurgu, ekonomisi güneydeki emsalinin gerisinde kaldığı için Kuzey Kore'nin üstünlüğünü gösterme girişimidir. Kuzey Kore ders kitapları ayrıca sıraya girmenin, yatak hazırlamanın ve derse katılmanın doğru yollarını göstererek kurallara uymayı vurguluyor (J. Lee, 2018). Kuzey Kore ders kitaplarında sıklıkla belirli liderlerin fotoğrafları ve temsilleri bulunurken, Güney Kore ders kitabı görselleri nadiren bireysel liderlere atıfta

bulunur (J. Lee, 2018). Bu farklılıklar, iki ulusun Kore kimliği tanımlarındaki farklılığı vurgulamaktadır.

Askeri yönetim zamanında devlet eliyle sağlanan bu eğitim düzeniyle büyümüş Koreli halk zaman içerisinde Kuzey ile kendini ayırtırmaya başlaması normaldir. Hatta sadece Kuzey Kore'ye olan bakış açısı değil diğer etnik Korelilere olan yaklaşım da değişecektir. Şimdi geçeceğimiz kısımda Güney Kore toplumuna sonradan katılan soydaş Koreliler ve diğer yabancı vatandaşların durumu değerlendirilecektir.

3.4. Ötekileştirilmiş Koreliler

Kore Kamu Yönetimi Enstitüsü tarafından Sosyal Entegrasyon Araştırması 2021'de nüfusun neredeyse dörtte birinin göçmenleri topluma "kabul edemediğini" söylediğini ortaya koyuyor; bu rakam 2018'dekinin neredeyse iki katını bulmuştur (Denney ve Green, 2024). Aslında yabancıların vatandaş olarak kabul edilmesi, sosyal mesafe ölçeği "Bogardus Ölçeği" konseptinin en altında yer almaktadır. Buna göre, insanlar diğer grupların üyelerini iş arkadaşı, komşu veya arkadaş olarak kabul ediyorlarsa, doğal olarak onları da vatandaş olarak kabul etmeleri beklenmektedir (Kim ve Park, 2016). Ancak yapılan araştırmalara bakıldığında Korelilerin 'vatandaş' bileşenine beklenenden daha fazla değer verdiğini anlamak mümkündür.

Korelilerin 'vatandaş' olarak kimliklerine güçlü bağlılıkları, yabancı göçmen algılarını etkiliyor ve bu da yabancı göçmenleri vatandaş olarak kabul etme konusundaki isteksizliklerinde önemli bir rol oynuyor (Kim ve Park, 2016). Bu başlığın altında önce genel anlamda yabancı göçmenlere karşı yaklaşım ve vatandaş olarak toplum nazarında kabulüne bakılacaktır. Sonrasında diğer etnik Korelilerin Güney Kore milli kimliğine ne ölçüde kabul edildiği ve toplumsal gruba dahil edildiği tartışılacaktır. İlk olarak aşağıdaki tabloda Güney Kore toplumunun yabancılarla olan sosyal mesafesi gösterilmektedir.

Tablo 7: Yabancı Göçmen Gruplarına Karşı Sosyal Mesafe ve Tercih

	(birim: %, kişi)						
	Kuzey Koreli Sığınmacı	Koreli Çinli	Çinli	Japon	Güneydoğu Asyalı	Amerikalı	Avrupalı
Ziyaretçi	79.5 (1,253)	86.0 (1,355)	83.6 (1,317)	86.0 (1,355)	88.1 (1,388)	92.5 (1,458)	91.4 (1,441)
Vatandaş	77.8 (1,226)	68.9 (1,086)	52.8 (832)	52.7 (830)	56.8 (895)	64.0 (1,008)	61.6 (971)
İş Arkadaşı	(1,200)	76.6 (1,208)	70.1 (1,105)	73.6 (1,160)	73.1 (1,152)	(1,287)	(1,254)
Komşu	76.1 (1,200)	76.0 (1,198)	69.8 (1,100)	73.2 (1,554)	73.0 (1,150)	81.1 (1,278)	78.6 (1,238)
Arkadaş	67.0 (1,070)	68.2 (1,075)	62.7 (988)	68.3 (1,077)	66.8 (1,053)	(1,203)	74.4 (1,173)
Çocuğunun Eşi	38.9 (613)	34.1 (538)	28.4 (447)	35.3 (557)	28.4 (447)	40.2 (634)	37.7 (594)
Kendi Eşi	36.0 (568)	32.2 (508)	26.0 (498)	31.6 (498)	25.5 (402)	34.6 (545)	34.2 (539)

Kaynak: Kim, S. ve Park, E. (2016). Is National Identity an Obstacle to the Acceptance of Foreign Immigrants as Kookmin (Korean Citizen)?.

Güney Kore, rutin olarak bireylerin göçmenlerin kökenine dayalı olarak güçlü bir ayrımcılık yaptığı ve yüksek statülü ülkelerden yeni gelenlerin önemli ölçüde daha hoş karşılandığı bir yer olarak tasvir ediliyor (Denney ve Green, 2024). Yukarıda tabloyu bu bağlamda inceleyecek olursak üç önemli husus ortaya çıkacaktır. Birincisi “etnik” Koreli olan Kuzey Koreli ve Koreli Çinli (*Joseonjok*), Güney Korelilerce vatandaş olma hakkı verilen en yüksek grup olduğu ancak kendi sosyal çevrelerine kabul oranı diğerlerine nazaran çok da yüksek olmadığıdır. İkincisi, Batılı toplumlar yani ABD ve Avrupa’dan gelen göçmenleri “kendi vatandaşı” olarak kabul etme oranı düşükken sosyal anlamda arkadaş, komşu ve iş arkadaşı olarak kabul oranı yüksektir. Üçüncü bir husus ise çevre ülkelerden gelen göçmenlerin hem vatandaş olarak hem de Güney Kore toplumuna kabul anlamında tablo içerisinde en düşük orana sahip olmasıdır. Bu durum, Güney Kore’de hem milli kimlik hem de toplumsal kabul anlamında bir nevi “ırkçı” ayırım ya da hiyerarşik milliyetçilik yapıldığını gösterdiği düşünülebilir.

Tablo 8: Yabancı Vatandaşların Güney Kore Toplumundaki Yeri

BÖLÜM	YIL	YABANCI	YABANCIYA YAKIN	KOOKMİN'E YAKIN	KOOKMİN
TALBUKJA	2010	5.5	23.2	44.2	27.2
	2015	8.3	24.8	50.1	16.8
	2020	8.0	31.1	51.4	9.5
İŞÇİ GÖÇMENİ	2010	13.1	48.3	31.1	7.5
	2015	21.3	42.2	30.8	5.7
	2020	18.6	52.5	26.7	2.1
EVLİLİK GÖÇMENİ	2010	5.5	24.0	45.7	24.8
	2015	7.4	26.9	52.4	13.3
	2020	9.7	33.6	48.4	8.1
ULUSLARARASI EVLİLİKTEN DOĞAN ÇOCUK	2010	2.5	16.3	45.2	36.0
	2015	6.1	18.3	50.8	24.9
	2020	6.4	26.0	50.2	17.1
JOSEONJOK	2010	5.8	33.9	42.3	18.0
	2015	13.1	41.6	34.7	10.6
	2020	12.9	47.1	36.8	3.3

Kaynak: W. T. Kang, (2020). (Yazar tarafından Korece'den Türkçe'ye çevrilmiştir.)

Yukarıdaki tabloda 2010-2020 yılları arasında göçmenlere karşı yaklaşımın Güney Kore'de yapılan araştırma sonucu bulunmaktadır. Sonradan *kookmin*'e dahil olmuş beş grubun (Kuzey Koreli sığınmacılar/ 탈북자, Göçmen işçiler/ 이주노동자, Evli göçmenler/ 결혼 이민자, Uluslararası evli ailelerin çocukları/ 국제결혼 가정 자녀, Joseonjok/ 조선족) toplum bazında kabulü çeşitlilik gösterir. İlk grup olan Kuzey Koreli sığınmacılar (*Talbukja*), Kuzey'deki baskıdan kaçarak Güney'e iltica eden bireylerdir. Bu gruptaki insanlar *kookmin*'e yakın görülmesi artarak devam etse de tamamen milli kimliğe kabul oranı 2020'ye gelindiğinde yüzde 10'un altına düşmüştür (W. T. Kang, 2020). Dahası, tamamen yabancı veya yabancıya yakın olduğunu düşünenlerin sayısı on beş yıl içinde yükselişe geçmiştir.

İkinci grup olan göçmen işçilerse maddi açıdan ülkelerinde zorluk çeken genellikle Güneydoğu veya Güney Asyalı yabancılarıdır. Güney Koreli halkın aşağı yukarı yarısı bunları yabancıya yakın bir durumda olduğunu belirtir. Üçüncü gruptakiler ise evlilik yoluyla vatandaşlık elde eden göçmenlerdir. Toplum bu gruptakileri *kookmin*'e yakın görür ve de bu evlilikten doğan çocukları da *kookmin*'e yakın görür (W. T. Kang, 2020). Buradaki dikkat çeken husus ise anne ya da babalardan herhangi bir Koreli olsa dahi *kookmin*'e bunların çocuklarının tamamen kabul edilmeyişidir. Son grup olan *Joseonjok* yani Çin'de doğup büyümüş olan etnik Korelilerin durumu da ilgi çekicidir. 2010'da *kookmin* olarak kabul oranı neredeyse beşte bir iken 2020'de yüzde 3.3'e kadar gerilemiştir. Yine yüzeyde bu durum, etno-milliyetçiliğin merkeziliği açısından daha az değişime ve aynılığın daha fazlasına işaret ediyordu. Ancak bu kişilerin

deneyimleri incelendiğinde Kore toplumundaki karışıklığın görüldüğünden daha fazla olduğu öğrenilebilir. Kore'de yürütülen araştırmalar, Kore ulusal gururuna ilişkin güçlü duyguların, çok kültürlülüğe karşı daha güçlü dışlayıcı tutumlarla sonuçlandığını göstermektedir (Kim ve Park, 2016). Sonuçlar, Korelilerin yabancı göçmenlere iş arkadaşı, komşu veya arkadaş olarak olumlu tepki verdiklerini ancak bu tür göçmenleri vatandaş veya aile olarak kabul etme konusunda isteksiz olduklarını ortaya koymaktadır (Kim ve Shin, 2011). Etnik kimliğe gelince, göçmenlerin işlerini ellerinden aldıklarına dair daha güçlü algılar bunu güçlendirmekte ve zaman geçtikçe bu eğilim yoğunlaşmıştır. Katılımcıların göçmenlerin ulusal ekonomiye katkısını daha yüksek düzeyde değerlendirmeleri nedeniyle 2010 yılında etnik kimlik de güçlenmiştir (Kim vd., 2015).

Ortak etnik kökene sahip olan *Joseonjok* (조선족) ya da *Hankukye*/Kore kökenli Çinli (한국계 중국인) olarak anılan grup, Koreli milletin parçası olduğu ve de Güney Koreliler gibi *kookmin* olmak istediğini savunurlar. Ancak, toplumun onları siyasi ve kültürel anlamda "Çinlileştikleri" için ötekileştirmesi mevcuttur (Song, 2009). Kuzeydoğu (*Dongbei*) Çin'deki iki milyon etnik Koreli, 1860'lar ve 1940'lar arasında Kore yarımadasından Mançurya'ya göç eden Korelilerin torunlarıdır. Çin'deki etnik Koreliler arasında "vatan"ın nereyi kapsadığı zaman içinde evrilmiştir. 1949'da Çin Halk Cumhuriyeti'nin (ÇHC) kurulmasından önce, *Joseonjok* için "vatan" Kore anlamına geliyordu. Ancak Kültür Devrimi ile Çin "ata toprakları" olarak kabul edilmeye başlandı. 1980'lerin ortalarına kadar Çin'deki etnik Koreliler kültürel ve politik olarak Kuzey Kore'ye daha yakın olmuştu. 1980'lerde Güney Kore'ye yeniden bağlandılar ve birçoğu, esas olarak istihdam fırsatları için oraya göç etmeye başladılar (Song, 2014). Öyle ki, 1980'lerin sonlarında "Kore ateşi" zaten yaygındı ve "kan sudan daha kalındır" ifadesi *Joseonjok* grubu popüler bir slogan hâline gelmiştir (Song, 2014). Aslında hem Çinli hem de Güney Koreli yetkililer, Koreli Çinlilere belirli ulusal kimlikleri empoze etmeye çalıştılar. ÇHC hükümeti, artan sayıda Koreli Çinlinin istihdam için Güney Kore'ye göç ettiği 2000'li yılların başlarında sözde "Üç Görüş Eğitimi"ni uyguladı ve güçlendirdi (Song, 2014). Üç Görüş Eğitimi "tarihsel görüşü" (*Joseonjok*'un tarihinin Çin tarihinin bir parçası olduğu), "ulusal görüşü" (*Joseonjok*'un büyük Çin ulusunun bir parçası olduğu) ve "anavatan görüşünü" (Çin, Çinli-Korelilerin de anavatanıdır) vurgulamıştır (Song, 2014).

Tablo 9: 1990'dan Beri Güney Kore'deki *Joseonjok* Sayısı

Yıl	Toplam	Erkek	Kadın
1990	25,215	15,232	9,983
1991	36,147	19,530	16,617
2000	60,176	30,268	29,908
2005	167,589	73,497	94,092
2010	409,079	210,288	198,791
2013	497,989	262,353	235,636

Kaynak: Kore İstatistik Servisi (KOSİS). www.kosis.kr

Kaynak: Song, C. (2014). Koreli Çinliler Arasında Kimlik Politikaları ve "Vatan" Anlamı(Güney Kore'deki Chosonjok Göçmenleri).

Güney Kore hükümeti ise denizaşırı Korelileri "yeniden etnikleştirmek" için bir "diaspora katılım politikası" izlemiştir (Lim ve Song, 2021). Güney Kore hükümetinin aynı etnik kökenden gelenler arasında daha fazla göçü teşvik etmeye yönelik genel çabası, ülke liderlerinin yakın zamana kadar aralıksız desteklediği bir ahlak olan etnik ve ırksal homojenliğin (veya etno-milliyetçiliğin) korunmasına uzun süredir verilen önemi yansıtıyor. Kore'de 2006'dan bu yana daimî oturma izni alan ve üç yıldan fazla Kore'de yaşayan yabancılara yerel seçimlerde oy kullanma hakkı veriliyor (Lim ve Song, 2021). Yerel seçimler, bölgenin 'sakinleri (*jumin*)' olarak hakların kullanılmasıdır ve *Joseonjok* de dahil olmak üzere yabancılara da oy kullanmasına izin verilmektedir (N. Kim, BBC News, 2022). Ancak “*kookmin*” statüsü gerektiren başkanlık veya milletvekilliği seçimlerinde oy kullanma hakları bulunmuyor (N. Kim, BBC News, 2022). Ulusal Seçim Komisyonu'na göre, 2021'de Seul'de kayıtlı yabancılara yarısından fazlası Çin vatandaşıydı ve bunların yaklaşık %70'i *Joseonjok*'tu (N. Kim, BBC News, 2022). Kısacası bazı etnik Korelilerin aslında Koreli olmayan olarak tanımlandığı ileri sürülebilir; daha doğrusu, Güney Kore hükümeti başlangıçta onların "ortak kan" bağlarına rağmen diğer etnik Korelilerle aynı göçmenlik statüsüne sahip olmadıklarına karar vermeleridir (Lim ve Song, 2021). Bir sonraki bölümde Kuzey Kore ilgili devlet politikaları ve kamuoyunun tutumuyla ilgili ayrıntılı bir şekilde analiz yapılacaktır.

4. BÖLÜM: KUZHEY KORE'YE KARŞI TUTUM: İLAN EDİLEN MİLLİ ÖTEKİ (PROCLAIMED NATIONAL OTHER)

II. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkmasının ardından Japonya'da Kore Yarımadası'ndaki kontrolünü kaybetmiştir. 1943'te Kahire ve 1945'te Potsdam Deklarasyonları ile Kore'nin bağımsızlığı güvence altına alınmıştır (UNMCK, 2020). ABD ve Sovyetler Birliği arasındaki askeri anlaşmalar sonucunda is Kore Yarımadası kuzey ve güney olarak 38. Paralelden ikiye ayrılmıştır (UNMCK, 2020). Bu bölünme sonucunda tek bir ulus devlet fikri yerine "doğal olmayan" iki farklı Kore ulus devletinin ortaya çıktığı bir durum yaratmıştır. Modern ulus devlet fikrini açısından değerlendirildiğinde Kore milletinin bölünmesinin suni bir yapıya sahip olduğu anlaşılabacaktır. Bölünme ile birlikte yarımada da iki farklı Kore yönetimi oluşmuştur. ABD ve SSCB arasındaki ideolojik farklılıklar ve siyasi anlaşmazlıklar sonucunda Kore yönetimi ile ilgili durum BM'ye taşınmıştır (UNMCK, 2020).

BM Genel Kurur kararı sonucunda, geçici komisyon gözetiminde Kore'de seçimlerin yapılması kararı 1948'de verilmiştir ancak Kuzey Kore'nin vasiliğini üstlenen SSCB, komisyonun kuzey tarafına girmesini engellemiş ve çok daha sonrasında gerçekleşen gözetimsiz seçimler sonucunda komünist rejim kurulmuştur (UNMCK, 2020). Öte yandan, geçici BM komisyonu gözetiminde 1948 Mayıs ayında Güney'de seçimler yapılmış, Ağustos'ta da hükümet kurulmuştur. Böylece, Güney Kore hükümeti Kore Yarımadasının yasal hükümeti olarak tanınmıştır (UNMCK, 2020). Bu durum, Güney Kore Anayasasında, "Kore Cumhuriyeti toprakları Kore yarımadası ve ona bitişik adalardan oluşmaktadır" şeklinde yer verilmiştir (Son, 2021). Nitekim Soğuk Savaş dönemi boyunca da Kuzey'in komünistler tarafından işgal altında olduğu söylemi bulunmaktaydı. Ek olarak, ABD ve SSCB arasındaki güç yarışında Kore'nin yeri güvenlik açısından değerlendirilirken bölünmüş Kore'nin durumu kendi toplumsal ve siyasi yapısında kimlikle daha yakından ilgilidir.

Askeri yönetim döneminden beri devam eden yarımada'nın bir gün (yeniden) birleşeceği yönündeki inanca uygun olarak Koreler arası ilişkiler bağlamında algılamaktadır (Shin ve

Burke, 2008). Bu nedenle Kuzey'in durumu, Koreler arası ilişkilerden ayrılamayan bir "Kore" meselesidir. Ateşli bir şekilde tartışılan bu kilit soru, başarısız rejime ve Kuzeyli "kardeşlerin" "acılarına" karşı nasıl bir yaklaşımın benimseneceği olmuştur (Shin ve Burke, 2008). İkili ilişkilerin gelişmesi de bu soruya nasıl cevaplar verildiği ile alakalıdır.

1948'de Kuzey'de ve Güney'de iki farklı hükümet kurulması ile ayrılan Kore Yarımadası, Soğuk Savaş döneminin en belirgin bölünmüş bölgelerinden biri olarak tarih sahnesinde yerini almıştır (Çolakoğlu, 2003). Koreler arası ikili ilişkiler, dönemsel olarak farklı tarafların inisiyatifi ele aldığı dinamiklerle şekillenmiştir. 1950'li ve 1960'lı yıllarda, Kuzey Kore'nin güçlü iç siyasi yapısı, etkili bir askeri kuvveti ve hızlı ekonomik büyümesi, Pyongyang'ın kendine olan güvenini artırmış ve Kore Yarımadası'nı kendi liderliği altında birleştirme arzusunu pekiştirmiştir (Çolakoğlu, 2003). Bu dönemde Kuzey Kore, uluslararası arenada da daha aktif bir rol üstlenmiş, çeşitli birleşme formülleriyle Seul'u sürekli baskı altında tutmuştur (Çolakoğlu, 2003). Ancak, 1980'lerin sonu ve 1990'ların başında Sovyetler Birliği'nin dağılması ve sosyalist bloğun çökmesi, Koreler arası güç dengesini dramatik bir şekilde değiştirmiştir. Güney Kore, bu dönemde Kuzey Kore'ye karşı belirgin bir üstünlük sağlamış ve ikili ilişkilerde inisiyatifi ele geçirmiştir (Çolakoğlu, 2003). Bu yeni durum, Seul'un stratejik hamleleri, ikili ilişkilerin yönünü belirleyen temel faktör hâline gelmiştir. Otoriterlik sonrası dönemin ilerici hükümetlerinin meşrulaştırma çabaları, Kuzey Kore ile diyalog ve etkileşimin temeli olarak popüler bir etnisite merkezîyetçi bir milliyetçiliği yeniden canlandırmaya çalışmıştır (Son, 2021, s.9).

Genel anlamda birleşme planı için Güney Kore, birleşme maliyetlerini minimize etmek amacıyla, sosyo-ekonomik ve politik farklılıkların zamanla azaltılması gerektiğini savunmuştur. Bu bağlamda, birleşmenin ani ve devrimci bir şekilde değil, kademeli ve barışçıl bir süreçle gerçekleşmesi gerektiği vurgulanmıştır (Çolakoğlu, 2003). Kuzey Kore ise 1980'lerin sonlarından itibaren, devrim yoluyla birleşme stratejisinin geçerliliğini yitirdiğini kabul ederek, Güney Kore ile birlikte yaşama temelli bir birleşme stratejisini benimsemiştir (Çolakoğlu, 2003). Bu yaklaşım, Kuzey Kore'nin, ekonomik ve siyasi olarak zayıflayan pozisyonunu dengelemeye yönelik bir strateji olarak değerlendirilebilir. Böylece, her iki taraf da Kore birleşmesinin, Almanya, Vietnam ve Yemen'deki birleşme süreçlerinden farklı olduğunu örtük bir şekilde kabul etmiş olmaktadır (Çolakoğlu, 2003). Çünkü Kore'de birleşmenin ne Vietnam'daki gibi kanlı, ne de Almanya'daki gibi maliyetli olması isteniyordu.

İki tarafta birleşme planını “barışçıl” bir şekilde zamana bırakarak çözümlenmesi şeklinde yapmıştır. Ancak nasıl bir süreç üzerinden geçeceği konusunda farklılaşmıştır. II. Dünya Savaşı ardından kuzeyde Sovyetler, güneyde ise ABD’nin beş yıllık vasiliğine karar verilmiş, verilen süre sonunda Sovyetler askerlerini çekerken Amerikan askerleri tamamen çekilmemiştir (UNMCK, 2020). Günümüzde hâlen Güney Kore’de ABD askeri üssü bulunmakta ve ortak tatbikatlar gerçekleştirilmektedir. Bu durum üzerine mevcut Kuzey Kore Lideri Kim Jong Un, Koreler arası diyalogun ancak Amerikan askerlerinin yarımadaдан çekilmesi hâlinde mümkün olacağını vurgulamıştır (ASAN Issue Brief, 2022). Herhangi bir müzakere öncesinde Kuzey Kore, Güney Kore’yi, Güney Kore’de bulunan ABD kuvvetlerinin geri çekilmesini ve Milli Güvenlik kanununun kaldırılmasını kabul etmeye çağırırken, Güney Kore, geçmişteki askeri provokasyonlar nedeniyle Kuzey Kore’den özür talep etmektedir (An, 2014).

Olası Kuzey - Güney birleşmesi hâlinde toplumun birbirlerini kabul etmesi ve birlikte yaşamaya alışması süreci önemlidir. Günümüzde Güney Kore’deki yetişkin ve genç yetişkinler Kuzey’deki toplumla ortak bir tarihi sürece sahip değildir. Bu bağlamda, hükümetler arası diyalogların çoğunun ayrılmış ailelerin kavuşturulması, turistik gezilerin düzenlenmesi, birlikte spor müsabakalarına katılmak gibi toplumsal alanlar ve nükleer silahlar, askeri tatbikatlar, diplomatik uzlaşma gibi siyasi alanlarda gerçekleştirilmiştir. Aşağıdaki tabloda yıllara göre hangi alanlarda Koreler arası diyalogun kurulduğuna yer verilmiştir.

Tablo 10: Kategori Bazlı Kuzey-Güney Konuşmaları

(단위: 회)

TİP	'71~'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13	'14	'15	'16	'17	'18	'19~'22	계
SIYASET	197	4	5	2	10	5	13	-	-	-	-	-	1	2	3	-	-	19	-	261
ASKERİ	6	9	6	5	3	4	11	2	-	1	1	-	-	1	-	-	-	4	-	53
İKTİSADİ	11	14	17	13	11	8	21	3	4	3	-	-	22	3	1	-	-	4	-	135
HALK	122	3	7	2	4	3	4	-	2	4	-	-	1	1	1	-	-	2	-	156
SOSYAL KÜLTÜR	34	2	1	1	6	3	6	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	7	-	62
TOPLAM	370	32	36	23	34	23	55	6	6	8	1	-	24	8	5	-	-	36	-	667

Kaynak: National Institute for Unification Education (NIU) (2023). Understanding Unification Issues. (Yazar tarafından Korece'den Türkçe'ye çevrilmiştir.)

Koreler arası görüşmelerin yeri Güney Kore iç siyasetinde de ayrıdır. Bununla ilgili ilginç bir hususa Oh (2012, ss. 72-73) şu şekilde değinmiştir:

“Güney Kore hükümeti her zaman yalnızca müzakere sonucunu açıkladığını; sonuç iyi ise hükümet, bu sonucun hükümetin çabası ve yeteneğiyle oluştuğu yönünde geniş çaplı propaganda yürüttüğünü ve de tam tersine, eğer sonuç kötüyse, her seferinde hükümetin müzakere başarısızlığının suçunu karşı tarafa yüklediğini” belirtmiştir.

Bu bölümde önce Güney Kore'nin Kuzey Kore için uyguladığı siyasi yol ve önemli politikalarından bahsedilecektir. Sonrasında Kuzey'deki Güney Kore ve birleşme ile ilgili politikası genel bir şekilde ele alınacaktır. Son olarak ise 21. yüzyılda Güney Kore halkının Kuzey Kore'ye ve Kuzey Kore'den gelen *talbukja* 'lar hakkındaki tutumları analiz edilecektir. Böylece Güney Kore'de *kookmin*'in toplumsal kabul ve ötekileştirme durumu soydaş Kuzey Koreliler özelinde değerlendirilecektir.

4.1. Güney Kore Devlet Politikaları

Bireyler gibi devletler de ontolojik güvenlik ya da “istikrarlı bir benlik duygusu” ararlar (Mammadova, 2023, s.17). Eğer etnik benlik yapısı inşa edilen milli kimlik yapısı birden fazla ise önce kendi kimliğinin doğru/esas ve karşı tarafının yanlış olduğunu kanıtlamaya çalışır. Bu görüşü Güney Kore özelinde değerlendirecek olursak kendi etnik Koreli benliği milli kimlik içerisinde yer etmiş ve kendi yönetimlerini meşrulaştırmak içinse Kuzey yönetimini uzunca bir süre reddetmişlerdir. Güney'in liberal demokratik değerler tehdit olduğu için Milli Güvenlik Kanunu kapsamında komünizm karşıtı politikalar izleyerek farklı ideolojiye sahip olanlar “kookmin'in düşmanı (enemy of national identity)” ilan edilmiştir. Bu politika birleşme sürecinin başlaması için Kuzey Kore'deki sistemin değişmesini ön koşul kabul ediyordu.

14 Kasım 1947'deki BM Genel Kurul kararında, BM gözetiminde genel seçimleri ve barışçıl birleşmenin sağlanması önerilmiştir. Güney Kore'de bu kararın uygulanması mümkün

olmuşken Kuzey Kore’de BM geçici komisyonunun gözetimi reddedilmiştir (NIU, 2023). Bu sürecin sonucunda Güney’de kurulan Rhee Syngman hükümeti, Birleşmiş Milletler tarafından Kore Yarımadası’ndaki tek meşru hükümet olarak tanınmıştır. İlk hükümetinin “Gerçek Geri Kazanma (Real Recovery/ 실지회복) planının ana hedefi ise meşru olmayan (illegitimate) Kuzey Kore tarafından geçici olarak işgal edilen toprakları geri kazanılmasıydı (NIU, 2023). Bu doğrultuda, Rhee hükümeti nüfusa orantılı olarak BM denetiminde Kuzey ve Güney Kore arasında genel seçimlerin yapılmasını istiyordu. Bu politika yani “BM denetiminde Kuzey ve Güney Kore’nin özgür genel seçimler” yoluyla birleşme planı bir sonraki hükümet döneminde de devam etmiş ve 'önce ekonomik kalkınma sonra birleşme' ilkesi, sonraki hükümetlerin birleşme politikasının temeli olarak benimsenmiştir.

1960’ların başında askeri darbeyle başa geçen Park Chung-hee hükümeti dönemine gelindiğinde “önce kalkınma sonra birleşme” politikasını benimsenmişti. Aynı zamanda Güney’in siyasi düzenine bağlı Kore topraklarının birleştirilmesi isteniyordu. Fakat Park Chung-hee hükümeti 1970 sonrası dönemde birleşme planında değişiklik yapmış, “Önce Barış Sonra Birleşme” hedefi konulmuştur. 15 Ağustos 1970’teki Kurtuluş Günü kutlama konuşmasında hükümet, 'Barışçıl Birleşme Planı Bildirgesi' aracılığıyla Kuzey Kore rejiminin gerçekliğini kabul etmiştir (NIU, 2023). Böylece birleşmenin diyalog, müzakere, değişim yoluyla oluşması için koşullar yaratılacağını ilan etmiştir (NIU, 2023). Bunun içinde hükümetin ortaya koyduğu Koreler arası sorunun çözümü, 'insani sorunların çözümü, siyasi olmayan sorunların çözülmesi ve siyasi sorunların çözülmesi' şeklindeki üç aşamalı teori ile yeni bir perspektifi kazandı (NIU, 2023). İnsani sorunların çözülmesi için atılan ilk adımlardan biri de Kuzey Kore’nin ilk göçmen yerleşim politikası olan Vatanseverler ve Devlete Dönen Kahramanlar için Özel Yardım Yasası 1962’de uygulamaya konulmasıydı.

Bir sonraki hükümeti kuran Chun Doo-hwan başa geçtiğinde Kuzey Kore’yi 'Güney ve Kuzey Kore yetkililerinin üst düzey yetkilileri arasında bir toplantı' yapmaya çağırmış, bir 'ulusal uyum ve demokratik birleşme planı' sunmuştur (NIU, 2023). Bu plan çerçevesinde, "birleşmenin, ulusal kendi kaderini tayin ilkesine dayalı olarak tüm milletin iradesini eşit şekilde yansıtan demokratik prosedürler ve barışçıl yollarla sağlanması gerektiği" temel ilkesine sunulmuştur (NIU, 2023). Bu sayede, Kuzey ve Güney Kore’de genel seçimler yoluyla birleşik bir demokratik cumhuriyetin kurulmasına giden bir dizi süreç ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Koreler arası yeni bir ilişki kurma çabaları Roh Tae-woo yönetimi altında bir dönüm noktasına ulaştı. 1987'de seçimle başa geçen askeri muhafazakar Roh Tae-woo'nun yönetimi altında ve Nordpolitik politikası kapsamında Kuzey'in yanı sıra Sovyetler Birliği ve Çin ile ilişkileri geliştirmeye yönelik adımları hızlandırmaya çalışmıştır. Roh, 7 Temmuz 1988'de "Ulusal Özsaygı, Birleşme ve Refah için Özel Bildiri (7 Temmuz Bildirgesi)" yayınlayıp 11 Eylül 1989'da "Kore Topluluğu Birleşme Planı" açıklamıştır (NIU, 2023). 7 Temmuz Deklarasyonu, Güney ve Kuzey Kore'nin birlikte refaha ulaşacağı bir ulusal topluluk ilişkisi geliştirmenin, birleşmeyi gerçekleştirmenin kısa yolu olduğu kabulüne dayanmakta idi (NIU, 2023). Bildirinin konusu, Kuzey ve Güney Kore arasında uzlaşma yapısının oluşturulması için gerekli tedbirlerin temel yönünü ortaya koyan bir politika beyanı olduğu söylenebilir. 7 Temmuz Bildirisi, bağımsızlık, barış, demokrasi ve refahı birleşmenin ana ilkeleri olarak belirlemiş ve tüm ulus üyelerinin bu sürece katılacağını duyurmuştur (Yi, 2022). 1991'de Güney ve Kuzey Kore, "Kuzey-Güney Temel Anlaşması", "Birleşmiş Milletler'e eşzamanlı üyelik" ve "Kore Yarımadası'nın Nükleer Silahlardan Arındırılması Deklarasyonu" gibi temel iş birliği çerçeveleri üzerinde anlaşmışlardır. Güney Kore'nin yakınlaşma politikasında hassas olduğu konu, Pyongyang'ın bunu Seul'un bir zafiyet belirtisi olarak görmemesi için bir zaman sınırı ve ikili ilişkilerde genel bir çerçevenin ortaya konmasıydı (Çolakoğlu, 2003).

Soğuk Savaş'ın 1989'da sona ermesi, başbakanlık düzeyinde ilk Koreler arası görüşmeleri başlatmış ve 1991'de tarihi Uzlaşma, Saldırmazlık ve Değişim ve İş birliği Anlaşması imzalanmıştır (Yi, 2022). Anlaşma, karşılıklı saygı, silahlı saldırıların reddi ve iş birliği ile insan değişimi planlarına odaklanmıştır (Yi, 2022). Kesintilere rağmen, Güney Kore 1980'lerden itibaren Kuzey Kore'ye yönelik bir yakınlaşma politikası izlemeye başlamıştı. Soğuk Savaş'ın sona ermesi, sınırı geçen Kuzey Korelilerin sayısında dramatik bir artışa neden olurken, Kuzey Koreli göçmenlerin siyasi yararlılığı azaldı. Bu bağlamda, Devlete Geri Dönen Kuzey Koreli Kardeşleri Korumaya İlişkin 1993 Yasası, dikkate değer politika değişiklikleri gerçekleşti. Sonraki dönemlerde ise Kuzey Kore'den Kaçan Sakinlere Yönelik Koruma ve Yeniden Yerleşim Desteği Yasası, Kuzey Korelilerin tasavvuruna başka bir değişiklik yapılmış, günümüzde Birleşme Bakanlığı Kuzey Koreli göçmenlerin yerleşiminden sorumlu hâle gelmiştir.

1990'da düzenlenen Kore Yeniden Birleşme İttifakı, 1990'ların başından bu yana hem yerel hem de uluslararası düzeyde birleşmenin teşvik edilmesinde öncülük yaptı. Tek uluslu ülke teorisini kullanmak, çeşitli ulusal rejimlerin gerçek tarihini çarpıtmak için kullanılan

temsili bir hile olarak görülebilir (Ji, 2002). Birleşme Bakanlığı, birleşmenin varoluş nedeni olarak Kore soyunun sözde homojenliğine güvenmektedir. Örneğin, birleşme eğitimi ders kitaplarında, "Güney ve Kuzey Kore'nin uzun süredir tarihi, kültürü ve dili paylaştığını ve dolayısıyla Kuzey ve Güney Korelilerin aynı etnik/ulusal grubu paylaştığını" belirtmektedir (Kim, 2016). Bu yüzden de "Güney ve Kuzey Koreliler arasında homojenliği yeniden tesis etme" görevinin öneminin altını çizmektedir.

Uluslararası ilişkiler açısından bakıldığında, Roh'un Kuzey ile bağlantı (engagement) politikası, Bush yönetiminin Kuzey Kore'ye yönelik sert politika duruşuyla çatışarak ABD-Güney Kore ilişkilerini gerginleştirmiştir. Kuzey Kore ile diplomatik ilişkilerdeki hassas nokta, Pyongyang'ın Koreler arasında bir mutabakata varılmadan ABD ve Japonya ile ilişkilerini geliştirmesine izin verilmemesinde yatmaktaydı. Başka bir deyişle, Seul, Kore meselesinde Washington ve Tokyo'nun kendisiyle istişare etmeden bağımsız hareket etmesini istememekteydi (Çolakoğlu, 2003). Roh'tan sonra Güney Kore'nin başına geçen Kim Young-Sam dönemi politikalarda bu asimetrik ikililiği daha da ortaya koydu ve de müttefik olan ABD ile politika çatışmalarına dikkat edilmesi gerektiğinin önemi iyice anlaşıldı.

Kim Young-sam hükümetinin "Kore Ulusal Topluluğu'nun Birleşme Planı", 1991'de Kuzey ve Güney arasında imzalanan yeni anlaşmayı yansıtan mevcut "Kore Ulusal Topluluğu'nun Birleşme Planı"nın bir devamı ve gelişimi olacaktır (Yi, 2022, s.264). 1994'teki Mutabakat Metni sonrasında Kim Young-Sam hükümetinin Kuzey Kore politikası, Güney Kore'nin "çevreleme" stratejisine dayanmaktaydı (Çolakoğlu, 2003). Bu stratejiye göre, Kuzey Kore rejimi zamanla zayıflayacak ve çökecekti. Kuzey Kore meselesi, Güney Kore iç siyasetinde sıklıkla kullanılan bir araç hâline gelmişti; iktidar partisi yöneticileri sert tutumlarla Kuzey'e karşı politika benimseyerek iç siyasetteki zor durumlarını aşmaya çalışıyorlardı. Kim Young-Sam hükümeti, bu politikaları iç siyasette kullanmaktan kaçınmamıştır.

Sonrasında ilk defa Güney Kore'de bir sol görüş ya da ilerici partiden biri başa geçecektir. Kim Dae-Jung hükümeti ekonomik sıkıntılara rağmen Kuzey Kore'ye yardım politikası izlemiş ve Kore Yarımadası'nda kalıcı bir barış ortamı kurma çabası içinde olmuştur. Kim Dae Jung'un Gün Işığı Politikası çerçevesinde yayımladığı beş maddelik gündem, Kore Yarımadası'nda önemli değişimlere yol açtı ve tarihi bir dönüşüm sürecinin başlamasına öncülük etti. Bu politika ile iş dünyasını siyasetten ayırmış ve reform çabalarını teşvik etmek için Kuzey'e ekonomik yardım savunulmuştur (Shin ve Burke, 2008). Güneş Işığı Politikası cömert finansman paketlerini, 2000 yılında iki eyaletin tarihindeki ilk Kore Başkanlıklar-arası

zirvesini, Kuzey-Güney aile birleşimlerinin yeniden başlamasını ve Kaesöng ortak endüstriyel üretim kompleksinin inşasını içeriyordu (Son, 2021).

Şekil 12: Keumgangsın Turu ve Kaesöng Ortak Endüstriyel Üretim Kompleksi

Keumgangsın Turu

Kaesöng Ortak Endüstriyel Üretim Kompleksi

Kaynak: NIU, (2023).

Güney Kore'deki Kuzey Koreli sığınmacılara yönelik destek politikasının geçiş süreci ise, 1997-1999 arası dönemde “kaçmak/defection” yerine “Kuzey Kore'den Ayrılmak” olarak değiştirilmesi ile önem kazandı. 2004'e kadarki dönemde ikamet koruma süresinin ve eğitim desteği yaş aralığının genişletilmesi de dahil olmak üzere koruma ve yerleşim desteğinin güçlendirildi. 2008'e gelinmeden uzlaşma parası için teşvik sistemi, uzlaşma asistanı sisteminin getirilmesi, boşanmaya ilişkin özel hükümlerin oluşturulması, iş koruma süresinin uzatılması vb. düzenlemeler yapılmıştır (NIU, 2023).

Mart 2000'de yayımlanan Berlin Bildirgesi, Kuzey Kore'ye güvenlik garantileri sunarken ekonomik yardım ve uluslararası ilişkilerde destek sağladı. Bildirge, Kore Yarımadası'nda barışın sağlanması ve güvenin tesis edilmesi yolunda önemli bir adım olarak kabul edilmiştir (Çolakoğlu, 2003). Somut sonuçları mütevazı olsa da Güney Kore'nin Kuzey hakkındaki görüşlerinin çoğunun düşmandan ortağa dönüştürülmesinde etkili olmuştur (Shin ve Burke, 2008). Haziran 2000'de imzalanan Kuzey-Güney Ortak Bildirgesi ise Koreler arasında ekonomik iş birliğini ve diyalogu güçlendirme amacı gütmüştür. Bu bildirge, Kore Yarımadası'nda savaşın sona ermesi ve kalıcı bir barış ortamının oluşturulması hedefine yönelik önemli bir adım olarak değerlendirilmiştir. Özellikle Kuzey ve Güney Kore arasında karşılıklı anlayışın ve iş birliğinin artmasına katkı sağlamış, nitekim Eylül 2000'deki Sydney

Olimpiyatları'nda Kuzey ve Güney Koreli sporcuların birlikte geçiş törenine katılması, Gün Işığ ı Politikasının sembolik bir başarısı olarak görülmüştür. Bu olay, Kore Yarımadası'nın bütünlüğü ve barışı için ortak bir irade sergilenmesi açısından büyük önem taşıdı ve uluslararası alanda olumlu bir imaj oluşturdu (Çolakoğlu, 2003).

Kim Dae-jung'un Kuzey Kore ile yakınlaşma çabaları ve demokrasi mücadelesi, Nobel Barış Ödülü kazanmasına ve iç politikadaki konumunu güçlendirmesine büyük katkı sağlamıştır. Gün Işığ ı Politikası, Kore Yarımadası'nda uzun süreli barış ve istikrarın temelini atmada önemli bir rol oynadı ve bölgedeki ilişkilerin yeniden şekillenmesine öncülük etmiştir (Çolakoğlu, 2003). Kim Dae-jung, Kuzey Kore politikasına yeniden birleşme politikasından ziyade Kuzey Kore perspektifinden yaklaşmış ve ilk Kuzey-Güney zirvesi görüşmelerini "Gün Işığ ı politikası" adı verilen bir angajman politikasıyla gerçekleştirmiştir. Bu eğilim, özellikle "Kuzeydoğu Asya dönemi" vizyonunu sunan ve komşu ülkelerle iş birliğini vurgulayan Roh Moo-hyun yönetimine kadar devam etmiştir (Yi, 2022, s.264).

Roh sonrası dönemde sırasıyla başa geçen Lee Myung-bak ve Park Geun-hye yönetimleri önceki yönetimlerden iki açıdan büyük farklılıklar gösterdi. Biri öncelikle Kuzey Kore nükleer meselesinin çözülmesi gerektiğ i görüşü, diğ eri ise Kuzey Kore nükleer meselesinin çözülmesi hâlinde Güney Kore'nin ekonomik yardım sağlayacağı sistemin üstünlüğüne dayalı pragmatik söylemdi. Lee Myung-bak hükümeti, "nükleer silahsızlanma, açık savunma, 3000" olarak adlandırdığı bir teklif sunmuştur. Bu plan, Kuzey Kore'nin nükleer programını bırakması durumunda, Kuzey Kore'nin açılmasına aktif olarak yardım edilmesi ve ulusal gelirinin 3,000 dolar olmasının hedeflenmesini içermektedir. Park Geun-hye ise Avrasya Girişimi'ni önermiş ve "Büyük Birleşme Teorisi"ne atıfta bulunarak "Kore Yarımadası Güven Süreci"ni vurgulamıştır (Yi, 2022, s.258). Ancak, Lee Myung-bak ve Park Geun-hye yönetimlerinin Kuzey Kore politikaları Kuzey Kore tarafından pek hoş karşılanmamış, hatta birçok tepki ve öfkeye yol açmıştır. Lee Myung-bak yönetiminin başlangıcında 2008'de Kumgang Dağ ı turizmi askıya alınmış, Park Geun-hye yönetiminin sonunda ise 2016'da Kaesong Sanayi Kompleksi kapatılmıştır.

İç politikada ise, Nisan 2007'de Birleşme Bakanlığı, Kuzey Kore Demokratikleşme Komitesi'nin (*Bukhan Minjuhwa Uiwonhoe*) Kuzey Kore'den kaçanları (*Talbukja*) tanımlamak için "*Saeteomin* (yeni ikamet arayanlar veya yeni yerleşmiş göçmenler)" teriminin kullanılmasına son verilmesi yönündeki talebini reddettiğ ini duyurdu (J. S. E. Lee, 2009). Resmi talebe yanıt olarak Mutabakat Zaptı, *Talbukja*'nın olumsuz imajını ortadan kaldırmak

için *Saeteomin* terimine geçiş yaptığını ve dolayısıyla olumsuz çağrışımlarından dolayı eski terime geri dönmeyeceğini söyledi. Yurtdışında uzun süreli ikamet edenler için korumanın genişletilmesi, yerel uyum eğitimlerinin uygulanması 2009, Kuzey Kore Sığınmacıları Destekleme Vakfı'nın kurulması ise 2010 yılında mümkün olmuştur. Hâlen, Kuzey Koreli sığınmacılar için varlık oluşumu, istihdam ve eğitime yönelik desteğin güçlendirilmesi için çeşitli düzenlemeler bulunur.

Kısaca değerlendirilirse, Kore arası ilişkilerde Gün Işığı Politikası sonrası yaşanan gerilemeyle başa çıkma çabaları ve Güney Kore'nin dünyadaki imajına daha proaktif bir şekilde hitap etme ihtiyacının ortaya çıkışı, Kuzey ve Güney Kore arasında daha derin bir farklılaşma sürecini gerektirmiştir. Bu çerçevede bakıldığında muhafazakâr kanadın Kuzey'e yönelik daha eleştirel söylemler dile getirirken liberaller daha sempatik söylem eğilimi gösterdiği söylenebilir. Başkan Park Geun-hye'nin görevden alınmasıyla ilerici görüş sahibi Moon Jae-in hükümeti iktidara geçmiştir. Moon ve halefi Yoon'un politikaları incelenirse ilerici ve muhafazakâr görüşlü hükümet politikalarında Kuzey Kore'nin yeri iyice anlaşılabilir. Birincisi, insan özgürlüğünün ve onurunun birleşmeden daha önemli olduğunu açıkça ortaya koyarak, ulusal özgüllük kadar hümanizmin değerini de vurgulamış olmasıdır. Diğeri ise yeniden birleşme için bir plan arama ve uygulama sürecinde hükümetin her şeyi tekeline almaması, ulusal örgütün tüm üyelerinin demokratik katılımını sağlamasıdır (Yi, 2022).

Moon Jae-in hükümetinin Kore yarımadası politikasında ve tüm başkanlık açıklamalarında en sık kullanılan kelime "barış"tı (Yi, 2022). Berlin Bildirisi ile Moon, Kore Yarımadası için dört ana hedef belirlemiştir: bunlar denükleerizasyon, ateşkes anlaşmasının barış antlaşmasına dönüşümü, ekonomik iş birliği ve demiryolu bağlantıları gibi yeni bir Kore sistemi ve ayrılmış ailelerin bir araya gelmesi gibi insani konularda iş birliğidir. 2018 Panmunjom Görüşmelerinde ise Kuzey ve Güney Kore liderleri, barış ve refahı ortak hedefler olarak kabul ederek birleşme sürecini hızlandırmayı taahhüt etmişlerdi. Barış hareketinin yeniden canlanmasının bir nedeni, Koreler arasındaki değişim ve iş birliğinde artış gösteren olumlu gelişmelerdir; diğer nedeni ise Kuzey Kore'nin nükleer programı ve buna bağlı olarak artan ABD ile çatışma ve savaş tehdididir.

Hanoi zirvesine sonrasında ise, Kuzey Kore ile ABD arasındaki ilişkilerde anlaşmazlıklar ve Kuzey ve Güney Kore arasındaki ilişkilerin gerginleştiği bir dönemi işaret etmiştir. Çünkü Hanoi'deki zirvede anlaşma sağlanamaması (no deal) ile 2020'de ilişkiler bir çatışmaya dönüşmesinin yanı sıra küresel olarak etkili olan COVID-19 salgını gibi faktörler

Koreler arası ilişkilerin gelişmesini olumsuz yönde etkilemiştir (Yi, 2022). Aynı zamanda Kuzey Kore karşıtı ve Güney Kore-ABD ittifakının güçlenmesine yönelik mevcut güvenlik söyleminin yeniden canlandırılması etkisine de sahip oldu (Kim, 2017). Sonucunda ise, Başkan Moon yönetiminin Kore Yarımadası barış sürecinde vurguladığı barış için aktif bir aktör olarak vatandaşların katılımı gerçek fırsatlar yaratmamıştır (Yi, 2022).

Moon sonrasında yönetime geçen Yoon Suk Yeol, daha tutucu ve pragmatik bir politika izlemektedir. Yoon hükümeti, Kuzey Kore nükleer sorununun bir tarafı olarak sorumluluk duygusuyla, Kuzey Kore'nin tamamen nükleer silahlardan arındırılması ve Kuzey Kore'de sürdürülebilir barış ve refahın gerçekleştirilmesi için temel bir önlem olarak "cesur girişimleri" aktif olarak teşvik etmektedir (NIU, 2023). Kore yarımadası için "Cesur Girişim (답대 한 구상)" planı kapsamında Kuzey Kore nükleer silahlardan arınma müzakerelerine geri döndüğünde, öncelikle halkın geçim koşullarını iyileştirmeye odaklanan tedbirleri alınacaktır. Ardından eş zamanlı olarak Kuzey Kore'nin nükleer silahlardan arınma yönündeki ilerlemesine ayak uydurmak için ekonomik, siyasi ve askeri alanlarda kapsamlı önlemler düşünülmektedir (NIU, 2023).

"3D (*Deterence, Dissuasion, Diplomacy*)" şeklinde bütünsel bir yaklaşımı benimseyen Yoon, güçlü bir Güney Kore-ABD ilişkisine odaklanmaktadır (NIU, 2023). İttifakın odak noktası, Kuzey Kore'nin nükleer silahlardan arınma müzakerelerine kendi başına dönebileceği bir ortam yaratarak Diplomasi ve Diyalog yoluyla nükleer silahlardan arınmayı teşvik etmektir. Ayrıca ulusal homojenliğin (민족동질성) yeniden tesisi için Yoon Suk-yeol hükümeti "Ulusal Topluluğu Yeniden Birleştirme Planı"nı aşamalı olarak devralmayı planlamaktadır. Ek olarak, Yoon yönetimce yeniden birleşmeyle tamamlanacak modern ulus-devlet yapısı etnosentrik olmayacak, kültürel çeşitliliğe saygılı açık bir milliyetçilik peşinde koşacak, özgürlük, eşitlik, insan hakları gibi insanlığın evrensel değerlerine saygılı demokratik bir devlet olma vizyonuna sahiptir (NIU, 2023). Güney Kore'de devletin birleşme ve Kuzey Kore politikalarını anlattıktan sonra şimdi Kuzey Kore'nin birleşme ve Güney hakkında ne düşündüğüne yer verilecektir.

4.2 Kuzey Kore Hükümet Politikaları

Kore'nin Japon işgalinden Kore Savaşına kadar geçen sürede, Kuzey Kore'nin birleşme planı demokratik temelli askeri birleşme planına dayanmaktaydı. Çünkü Kuzey Kore'nin Kurucusu Kim Il-sung 1945'teki konuşmasında birleşmiş bir demokratik millet için Kuzey'i dönüştüreceğiz ifadesine yer vermiş ve de Kore Yarımadasını sosyalist yapmak için askeri güçle birleşme girişiminde bulunmuştur (NIU, 2023, ss. 175-176). Kuzey Kore'de bu tarz bir ulusal kimlik bilinciyle donatılmış bireyler, özellikle ordu ve nükleer silahlardan aldıkları güçle devlete olan bağlılıklarını güçlendirmişlerdir ve Batı'ya karşı düşmanlık bu bağlılığın önemli bir unsuru olmuştur. Kuzey Kore'de hükümet hem kendi mevkilerini sağlamlaştırmak hem de totaliter rejimlerini sürekli kılmak için ideolojiler oluşturmuş ve halkın bu ideolojileri benimsemesini sağlamışlardır. Öyle ki bugün hâla Kuzey Kore'nin ebedi lideri kimdir diye sorulduğunda, Kim Il-Sung'un adı anılmakta ve anıtları ülkenin her yerinde görülmektedir (Sevinir, 2016). Böylece, Kuzey'de kimlik ideolojik yapıyla iç içe geçmiş bir şekilde süregelmiştir.

İlk başta, Kuzey'de II. Dünya Savaşından sonra milliyetçilerden kurtulmak isteyen komünist bir rejim kurulmuş, buna da Geçici Halk Komitesi denilmiştir. İsmi birkaç kez değişmesiyle en son 1948'de Joseon Demokratik Halk Cumhuriyeti adını almıştır. Ancak her ne kadar isminde "halk" kelimesi bulunsa da milletin kendi iktidarını sağlamasından çok Kim Il Sung'un kurduğu ve kendi soyundan devam ettirdiği bir parti rejimine dönüşmüştür.

Batı'da yaygın bir şekilde Kuzey'in başlattığı Kore Savaşı'nın başladığı yerde sonlanarak yani 38. Paralelden ayrılarak iki ülkenin birleşmesini silahla olamayacağı daha iyi anlaşılmıştır. Savaşın çıkma sebebi de taraflarca farklı algılanmıştır. Bu savaşla ilgili Pyongyang'ın savunması, savaşı Güney'deki Amerikalı emperyalistlerin sömürgeci yönetimi sürdürmek için başlattığıdır. Böylece, Kuzey hükümeti Koreli olmayanları vurgulayan ve yabancı etkilerinin yok edilmesi ihtiyacını dile getiren ulusal bir "öteki" seçmiştir. Bu seçimle, juche ideolojisinin kendine güvenini, sömürgeci tahakkümün acısını ve başarısız birleşmenin hayal kırıklığını yansıtmıştır (Hart, 2000).

1980'lerde Kuzey tarafından birçok saldırı girişimleri olmasına rağmen Güney tarafından yumuşak bir tepki verilmiştir. Şöyle ki 1983 yılında Kuzey Kore, Güney Kore'den gelen resmi ziyaret sırasındaki kişiye suikast girişiminde bulundu. 1987'de Kuzey Kore

kuvvetleri, Korean Air Flight 858'i bombaladı ve çoğu Güney Koreli 115 yolcuyu öldürdü (Son, 2021, s.8). Bu olaylar yalnızca Kuzey Kore'nin 'düşman saldırgan' imajını pekiştirdi. Ancak o sıralarda, Kuzey Kore ile ilişkileri iyileştirmeye yönelik acil bir teşvik ufukta belirliyordu: Seul'un 1988 Yaz Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği yapması ve de Roh'un Nordpolitik çabalarıydı.

Sivil demokrasiye geçildikten sonra Kim Young Sam'a Pyongyang'ın ilk mesajı Kim Il Sung'un 10 Maddelik Birleşme Programı'ydı. Bu teklif, iki farklı ideolojinin ve rejimin tek konfederal yapıda birleşmesini ön gören bir planı içeriyordu. Halklar arasındaki bölünmüşlük ve gerginliği körükleyen tüm siyasi yanlış anlamalar ortadan kaldırılmalıdır. Kore halkları, Kuzey veya Güney'den gelebilecek olası bir işgal korkusundan kurtulmalıdır. Halklar seyahat, temas ve diyalog yoluyla birbirlerini anlamalı ve karşılıklı güven inşa etmelidir. Bununla birlikte, bu programda Kuzey Kore tarzı sosyalizmin üstünlüğüne vurgu yapılmaya devam edilmekteydi (Çolakoğlu, 2003).

Kim Dae-Jung döneminde ise Pyongyang'ın temel beş önceliği 1998'in başında belirtmiştir. Bu hedefler, Kim Jong-Il'in iktidarını pekiştirmek, ülkenin yaşadığı gıda sıkıntısını gidermek, kötüleşen ekonomi nedeniyle azalan askeri kapasiteyi artırmak, ABD ile ilişkilerde sağlanan faydayı artırmak ve Güney Kore'nin yeni Cumhurbaşkanı Kim Dae-Jung'un yaklaşma politikasından olabildiğince yararlanmak şeklinde özetlenebilir. Bu bağlamda, Pyongyang, Seul'un yaklaşma politikasına iki yönlü bir tepki vermiştir. Bir yandan ilkesel olarak Kim Dae-Jung'un politikasını eleştirirken, diğer yandan bu politikadan pragmatik bir şekilde fayda sağlamaya çalışmıştır. Bir yıl sonra yine üç ön koşul Kuzey Kore'den sunuldu. Bunlar yabancı askeri güçlerle tatbikat ve iş birliklerinin bitirilmesi, "Ulusal Güven Yasası"nın sonlandırılması ve birleşme (ve de Kuzey Kore) yanlısı hareketlerin kısıtlanmamasıdır.

Kuzey Kore'nin 2006'daki nükleer testi ve 2009'da Altılı Görüşmelerden çekilmesi, 2008'de Güney Koreli bir turistin Kuzey Koreli bir asker tarafından Kūmgang Dağı'nda vurulması, Ch'önan donanma gemisinin batırıldı (Son, 2021, s. 10). 2010 yılında Yönp'yöng Adası'nın bombalanması Koreler arası ilişkilerin bozulmasına katkıda bulundu (Son, 2021). Son olarak 2024 yılının başında Kim Jong Un konuşmasında Güney Kore ile barışçıl birleşmenin artık mümkün olmadığını ilan etmiştir. Kuzey Kore Parlamentosu Yüksek Halk Meclisi'nde yaptığı konuşmada Kim, Kuzey Kore Anayasası'nın Güney Kore'yi "birincil düşman ve değişmez baş düşman" olarak göstermesi gerektiğini belirtmiştir.

Koreler arası ilişkiler, Kuzey Kore-Rusya yakınlaşmasının ardından daha da gerginleşmiştir. 19 Haziran 2024 tarihinde Pyongyang'da buluşan Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ve Kuzey Kore Lideri Kim Jong Un, karşılıklı askeri yardımı içeren kapsamlı bir stratejik ortaklık anlaşması imzalamışlardır. Bu anlaşma, karşılıklı askeri yardıma ilişkin hükümler içeriyor; bu hükümlerden herhangi birinin, yabancı işgali nedeniyle savaş durumuna girmesi durumunda diğerinin derhal askeri ve diğer şekillerde yardım sağlayacağını öngörüyor. Bu gelişme, bölgedeki stratejik dengeleri potansiyel olarak değiştirebileceği için Güney Kore ve müttefikleri arasında endişelere yol açtı. Seul'de önceki dönemlerde muhafazakâr parti yönetime geçtiğinde daha sert bir duruş sergilediler, nükleer silahlardan arınmaya odaklandılar ve Kuzey'den karşılıklı eylemler talep ettiler. Şimdi de güvenlik ve askeri anlamda ABD ile çok yakınlaşması Kuzey'in provokasyonlarını arttırma sebebi olarak görülüyor.

Kuzey-Güney Kore ilişkilerindeki son gelişmeler, uzun süredir devam eden bu çatışmanın değişken ve öngörülemez doğasının altını çiziyor. Kim Jong Un'un açıklaması ve Rusya ile stratejik ortaklık, düşmanlıklarda potansiyel bir artışa işaret ediyor ve bölgesel istikrar için önemli zorluklar yaratıyor. Bu şartlar altında Güney Kore toplumun Kuzey halkından giderek uzaklaştığı söylenebilir. Yani, Kuzey Kore'nin yetmiş yılı aşkın süredir Güney Kore'nin fiziki ve maddi güvenliğine yönelik sürekli bir tehdit oluşturmasının bir sonucu olarak, siyasi ve toplumsal birlik fikri, bir umut kaynağı ve bölünmeyi dayatan güçlere karşı kazanılan zaferin bir işareti olmaktan çıktı. Güney ve Kuzey Korelileri bugün oldukları kişi yapan düşünsel parametreler arasındaki sürekli genişleyen uçurum nedeniyle Kore halkı ciddi bir güvensizlik kaynağına dönüştü (Son, 2021). “Hükümetler” arası gerçekleşen çatışmalar sonucu Kuzey'e duyulan nefret, orada yaşayan toplumu da ötekileştirmeye yol açabilir. Bir sonraki kısımda Güney Kore'deki halkın Kuzey Kore'deki soydaşlarının kendi toplumundaki yeri ve onlara karşı tutumu daha yakından incelenecektir.

Kuzey Kore son 75 yılda çeşitli provokasyonlar ile Seul'u tehdit etmiş, Kuzey'deki ekonomik sorunlar için Güney'den yardım almış ama verdikleri sözleri minimum düzeyde yerine getirmiş ya da sonradan vazgeçmiştir. Bu halde bile Güney'in diyalog teşebbüsleri bitmemiş ve insani yardımlara da devam etmiştir. Kuzey'in ekonomik sorunları göz önünde bulundurulduğunda, Kuzey Koreli halkın açlık ve kıtlıkla savaşıması devam etmektedir. Bu koşullar altında Güney'den de sıkça bazen siyasi bazen sosyal nedenlerle insani yardım gönderilmiştir. Aşağıda Kuzey Kore'ye yapılan insani yardımları devlet başkanlarına göre ayrıştırılmıştır:

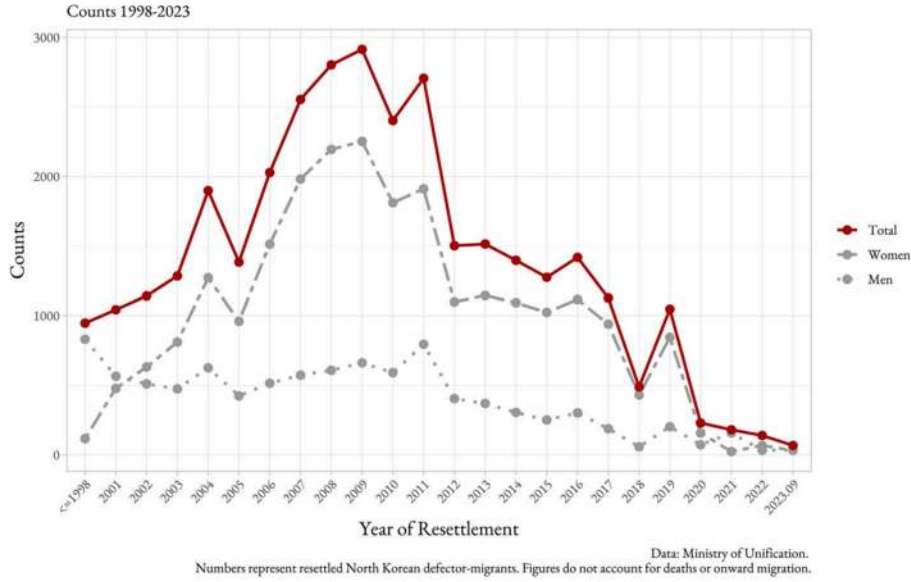
Tablo 11: Kuzey Kore'ye Yapılan İnsani Yardımlar

GÖNDEREN KURUM	Kim Young-sam	Kim Dae-jong	Roh Moo-hyun	Lee Myung-bak	Park Geun-hye	Moon Jae-in	Yoon Seok-yeol	TOTAL
HÜKÜMET YATIRIM YARDIMLARI DAHİL	1,854	5,366	12,570	183	-	12	-	19,986
ÖZEL KURULUŞLAR	-	161	696	300	24	11	4	1,196
ULUSLARARASI KURULUŞLAR	264	626	960	503	391	225	-	2,969
SİVİL YARDIMLAR	196	2,406	4,609	1,507	252	305	1	9,277
Total	2,314	8,558	18,835	2,494	667	553	5	33,426

Kaynak: NIU, (2023).

Kuzey'deki yaşamın giderek zorlaşırken Güney'deki halkın ekonomik kalkınması birçok Kuzey Korelinin Güney'e kaçmasında rol oynamıştır. Aşağıda Kim Dae Jung döneminden başlayarak günümüze kadar Güney'e giriş yapan Kuzey Koreli sığınmacıların listesi verilmiştir:

Şekil 11: Yıllara Göre Kuzey Koreli Sığınmacıların Yeniden Yerleşmesi (Resettlement)

Kaynak: Steven Denney ve Christopher Green, (2024). Public attitudes towards co-ethnic migrant integration: evidence from South Korea.

Şimdi, Güney Kore'deki toplumda Kuzey'den gelen *talbukja* başta olmak üzere Kuzey'deki rejim ve halka dair tutumun 21. yüzyılda nasıl şekillendiği anket ve istatistikler ile açıklanmaya çalışılacaktır.

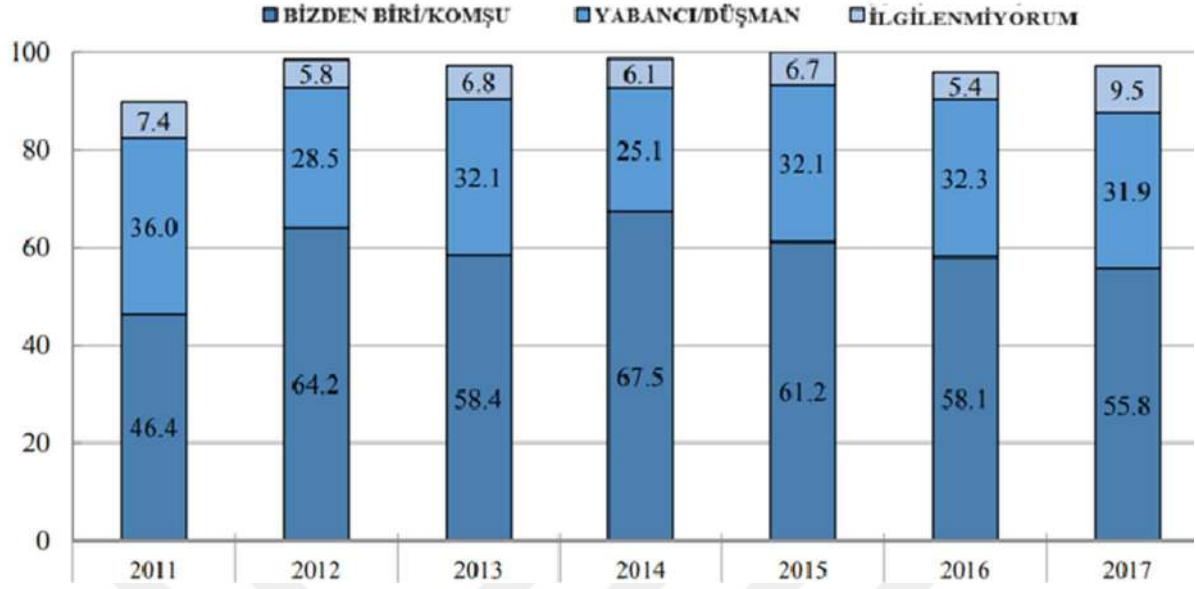
4.3 Güney Kore'de Toplumsal Kabul ve Ötekileştirme

Birleşme gibi toplumu derinden etkileyen bir konuda kamuoyunun rolü önemlidir. Özellikle birleşme süreci, halkın refahını doğrudan etkileyen stratejik bir konu olduğundan, Güney Kore hükümetlerinin tek başına birleşme politikası belirlemesi mümkün görünmemektedir. Halk, demokratik seçimler yoluyla hükümetlerin bu politikalarını etkileyebilmekte ve belirli bir yönde hareket etmelerini talep edebilmektedir. Bu nedenle, Güney Kore hükümetleri birleşme sürecini planlarken halkın desteğini kazanmak ve onların beklentilerini dikkate almak zorundadır.

Tezimin bu kısmında aynı soy ve ortak kültürlerin sahip bir milletin nasıl bölündüğüne, devamında geliştikçe farklılaşan milli kimliğin ve zihinlerin bölünmesine, sonucunda da birbirlerinin kendilerini ve milli ötekini tanımlamalarına odaklanıyor. Oh'a göre, Kore halkının etnik aynılığı ulusal uzlaşmayı otomatik olarak garanti edemez çünkü uzlaşma için, başkalarına aynı kişilermiş gibi saygı duymaktan gelir (2012). Güney Kore halkının Kuzey Kore halkını aynı halk olarak kabul etmeye hazır olup olmadığı belli değildir. Yeniden birleşme gerçekleşse ve tüm Koreliler birlikte yaşamaya başlasa bile, gerçek bir uzlaşma sağlanmadıkça yeniden birleşme bozulacaktır.

Güney Korelilerin Kuzey Kore'ye yönelik algısı son on yıl içerisinde önemli bir değişiklik göstermedi. Kuzey Kore'nin son on yıldaki sayısız provokasyonuna rağmen, Güney Korelilerin çoğunluğu hâlâ Kuzey Kore'yi "bizden biri" ya da "komşu" olarak görüyor. Öte yandan, Kuzey Kore'ye olumsuz bakan Güney Korelilerin oranı 2012'den bu yana sürekli olarak yüzde 30 civarındadır.

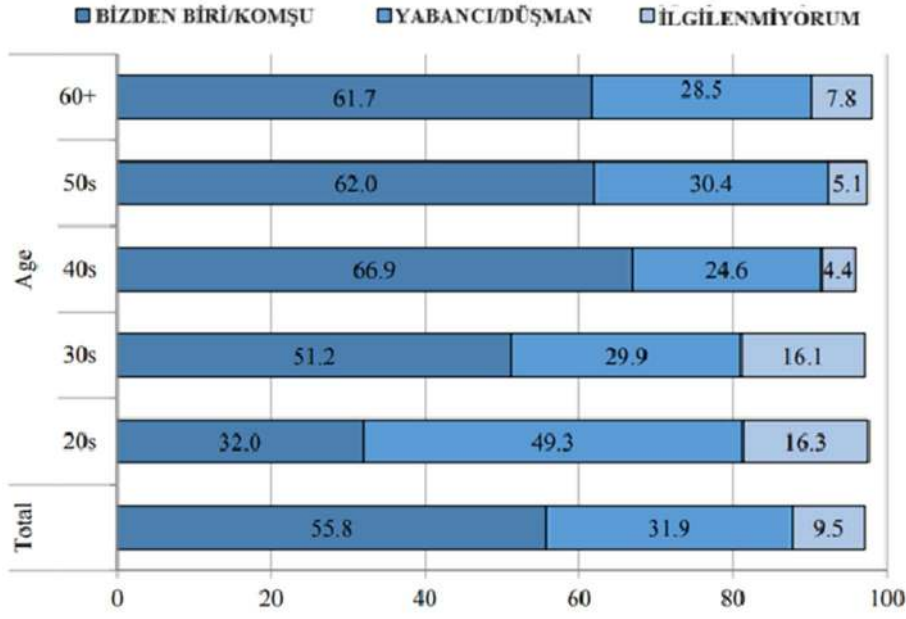
Şekil 13: Kuzey Kore Algısı

Kaynak: Kang, C., Kim, J. ve Kim, K. (2018). South Korean Youths' Perceptions of North Korea and Unification.

Yaş gruplarına göre bakıldığında Kuzey Kore'ye karşı en düşmanca ve kayıtsız olanların 20'li yaşlar olduğu görülüyor. 2017 yılında, 20'li yaşlarındaki katılımcıların neredeyse yarısı (%49,3) Kuzey Kore'yi ya "yabancı" ya da "düşman" olarak görüyor (Kang vd., 2018). Veriler, birleşme yoluyla ulusal kimliğin yeniden tesis edilmesinin genç nesil için önemli olmadığını gösteriyor. Aksine, genç neslin Kuzey Kore'yi aynı etnik kökene sahip bir halk olarak değil, Güney Kore'nin güvenliğini tehdit eden bir ulus olarak gördüğünü söylemek doğru olacaktır.

Şekil 14: Yaş Gruplarına Göre Kuzey Kore Algısı

Kaynak: Kang, C., Kim, J. ve Kim, K. (2018).

Asan Politika Çalışmaları Enstitüsü, 20'li yaşlarındaki Güney Korelilerin yeni güvenlik muhafazakarları olarak ortaya çıktığını birçok kez sürekli olarak bildirdi. Yukarıda gösterildiği gibi hem genç hem de yaşlı Güney Koreliler, Kuzey Kore'nin ciddi bir ulusal güvenlik tehdidi olduğu konusunda ortak bir kanaate sahiptir ve Kuzey Kore'ye ekonomik yardım sağlanmasına karşı çıkıyorlar (Kang vd., 2018). Seul Yayın Sistemi (SBS) ve Ulusal Meclis Sözcüsü Ofisi tarafından Ocak 2018'de yapılan bir ankete göre katılımcıların yüzde 81,2'si Kuzey Kore'nin Olimpiyatlara katılımını memnuniyetle karşıladığını belirtirken, yüzde 72,2'si hükümetin bu konuda baskı yapmaması gerektiğini söyledi. Birleşik bir kadın hokey takımının kurulması kararına yönelik eleştiriler özellikle genç nesil arasında güçlüydü ve analistler, birleşik takım tartışmasının Başkan Moon'a verilen desteğin azalmasına yol açacağı tahmininde bulunmuştu. Güney Kore nüfusu üzerinde tekrarlanan kesitler, çoğu insanın Kuzey Koreli göçmenleri bir 'öteki' yerine ulusal topluluğun (*kookmin*) bir parçası olarak gördüğünü ortaya koyuyor. 2010 yılında nüfusun yüzde 71'i bu görüşe katılıyordu. 2020'de bu rakam önemli miktarda azaldı, ancak yüzde 61 ile hâla Güney Korelilerin yarısından fazlasıydı (Denney ve Green, 2024).

Tablo 14: Güney Kore’de Yaşayan Kuzey Korelilere Duyulan İlgi ve Yakınlık

SORU: G.KORE’DE YAŞAYAN K.KORELİLERE KARŞI NASIL HİSSEDİYORSUNUZ?

CEVAPLAR	YIL	YABANCI	YABANCIYA YAKIN	KOOKMİN’E YAKIN	KOOKMİN	CEVAP YOK
TALBUKJA	2005	-	-	-	-	-
	2010	5.4	23	43.7	26.9	1
	2015	8.4	24.5	50.2	16.9	0
	2020	8.0	31.1	51.4	9.5	0

Kaynak: East Asia Institute, (2020). Korean Identity Survey (한국인의 정체성 조사). (Yazar tarafından Korece’den Türkçe’ye çevrilmiştir.)

Ayrıca Kuzey Koreli’den gelenlerin sığınmacıların Güney Koreliler için milli kimliğe kabulü de artmıştır. 2010’da Kuzey Koreli olduklarını düşünen kişilerin oranı 2020’ye gelindiğinde yarı yarıya azalmıştır. “Kuzey Kore doğumlu Güney Koreli” ve Güney Koreli düşüncesi de bu on yıl içinde küçük bir artış yaşamıştır. Aşağıdaki tabloda Kuzey Koreli sığınmacıların kimliklerine dair yapılan anket sonucu bu durumu ayrıntılı bir şekilde sunmaktadır.

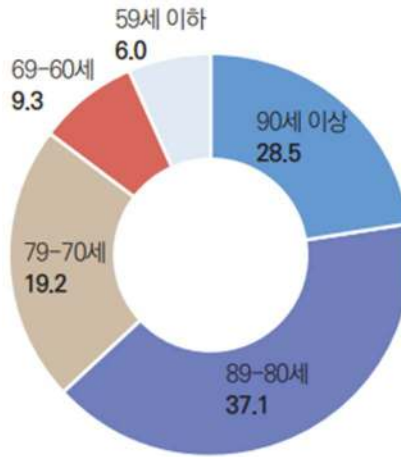
Tablo 15: “Kore’de yaşayan Kuzey Koreli sığınmacıların nasıl insanlar olduğunu düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verilen Cevaplar

CEVAPLAR	년도	결과(%)
① KUZЕЙ KORELİ	2005	-
	2010	42.9
	2015	23
	2020	23.2
② GÜNEY KORELİ	2005	-
	2010	11.2
	2015	15.2
	2020	15.2
③ KUZЕЙ DOĞUMLU GÜNEY KORELİ	2005	-
	2010	43.9
	2015	43
	2020	47.8
④ ETNİK KORELİ (MİNJOK)	2005	-
	2010	1.2
	2015	18.7
	2020	13.8
⑤ DİĞER	2005	-
	2010	0.4
	2015	0.1
	2020	0.1

Kaynak: East Asia Institute, (2020).

Doğu Asya Enstitüsü (EAI)'nın yaptığı bu araştırmada devletlerin durumu sorulduğunda Kuzey ve Güney'in iki farklı bağımsız ülke olduklarını veya ona yakın olduklarının düşünenlerin sayısı 2020'de yüzde 90'lara ulaşmıştır (2020). Bununla birlikte, Güney Kore'nin Kore Yarımadasında tek meşru devlet olduğuna tamamen katılanların sayısı da yüzde 25'e yaklaşmıştır. Araştırmanın bir başka önemli hususu ise Pyongyang'ın nükleer silahlardan vazgeçmesinin mümkün olmadığına dair kötümser yaklaşımdır. Yüzde 48.3'ü hiçbir şekilde Kuzey'in nükleer silahları bırakmayacağını ve yüzde 40 aşan başka bir kesimse çok büyük olasılıkla bu durumun devam edeceğini düşünmektedir (EAI, 2020). Bu da Güney Koreli toplumun hayatında Kuzey'in yeri giderek siyasi ve güvenlik alanlarına doğru kaydığını gösterir. Öyle ki "birleşmenin yapılmasına gerek olmadığını" düşünen kesim 2005'te yüzde 7.9 iken bu oran yüzde 20.2'ye yükselmiştir. Dahası birleşme sebeplerinden biri olan Kore'nin ikiye bölünmesinden sonra zorunlu olarak ayrılan aile üyelerinin durumu önemini yitirmektedir. 2015 yılında ayrılmış aile bireylerinin tekrar kavuşması için birleşmeyi düşünenlerin sayısı %16.7 iken beş yıl sonra bu sayı %3.9'a kadar gerilemiştir. Aşağıdaki tabloda yaşayan ayrılmış aile bireylerinin yaş gruplarına göre sayısı verilmiştir.

Şekil 16: Yaş Gruplarına Göre Güney Kore'de Yaşayan Ayrılmış Aile Üyelerinin Sayısı (2022)

구분	90세 이상	89-80세	79-70세	69-60세	59세 이하	계
인원수(명)	12,132	15,817	8,186	3,951	2,538	42,624
비율(%)	28.5	37.1	19.2	9.3	6.0	100

Kaynak: NIU, (2023).

Kore Savaşının bu trajik yanından etkilenenlerin azalması daha genç nesillerin de bu konu hakkındaki bilgiyi yalnızca üçüncü şahıslardan öğrenmesi Kuzey ve Güney arası yakınlığın giderek azalmasına yol açacaktır. Sonucunda ise Kuzey’i “biz” den biri olarak kabul edilme oranı düşmesine yol açacak ve Koreler arası gerilimin Kuzey’in “ötekileştirilmesini” sağlayacaktır. Aşağıdaki tabloda Kuzey Kore’yi “biz (우리)” dahil edenlerin sayısı 2005’te yüzde 30 civarında iken 2020’de bu oran %20’nin altına düşmüştür. Öte yandan tamamen yabancı (남) olduklarını düşünenlerin sayısı yüzde on sekize ulaşmıştır. “Düşman (적)” olduğunu düşünenlerin sayısı toplamda yüzde otuza yaklaşmıştır (EAI, 2020).

Tablo 17: “Kuzey Kore hakkında iki düşüncenizi seçin” Sorusu ve Cevapları

보기	1순위		2순위		1+2순위	
① 우리 (BİZ)	2005	30.5	2005	17.6	2005	45.5
	2010	20.6	2010	13.1	2010	33.6
	2015	23.4	2015	12.8	2015	35.6
	2020	17.2	2020	13.9	2020	30.1
② 형제 (KARDEŞ)	2005	25.2	2005	31.6	2005	52.1
	2010	25	2010	20.5	2010	45.5
	2015	20.9	2015	24.1	2015	43.8
	2020	19.5	2020	17.8	2020	36.1
③ 이웃 (KOMŞU)	2005	21	2005	32.5	2005	48.7
	2010	17.7	2010	17.7	2010	35.4
	2015	21	2015	23.4	2015	43.2
	2020	24.9	2020	21.8	2020	45.2
④ 남 (YABANCI)	2005	10	2005	9.9	2005	18.4
	2010	15.9	2010	16	2010	31.9
	2015	13.5	2015	17.5	2015	30.1
	2020	18.3	2020	18.6	2020	35.6
⑤ 적 (DÜŞMAN)	2005	8	2005	8.5	2005	15.3
	2010	14.9	2010	17	2010	31.9
	2015	16.1	2015	14.4	2015	29.8
	2020	11.7	2020	19.1	2020	29.4

Kaynak: East Asia Institute, (2020).

Sanılanın aksine, Güney Korelilerin çoğu Kuzey Kore'yi haftada yalnızca bir veya iki kez düşünüyor. Yapılan bir OLS regresyon analizi, daha yaşlı olanların, Koreler arası ilişkiler hakkında belirli görüşleri olanların, yeniden birleşmenin olası olduğuna inananların, bir Kuzey Koreliyi tanıyanların ve Kuzey Kore'nin nükleer silah programından endişe duyanların her hafta Kuzey Kore hakkında düşünme olasılıklarının daha yüksek olduğunu gösteriyor. Bulgular, Güney Korelilerin çoğunluğunun Kuzey Kore'ye karşı duyarsız görüldüğü ve devlet

hakkında nadiren düşündüğü yönündeki önceki iddialarla tutarlı bulunuyor (Einhorn ve Rich, 2020).

Güney Korelilerin Kuzey Kore hakkında nadiren düşünmesi, Kuzey Kore politikasının durgunlaşmasına neden olabilir çünkü vatandaşlar bir konu hakkında düşünmüyorsa, bu tartışmanın cesaretini kırabilir. Güney Koreliler Kuzey Kore'yi nadiren düşünüyorsa, bu durum politikacıların değişen gerçeklere uyum sağlayan daha incelikli Kuzey Kore politikaları oluşturmaya teşvik edilmediği ve sonuçta yeniden birleşmeye hazırlanma fırsatlarını kaçırdığı siyasi uyuşukluğa yol açabilir. Sonuçlar, bazılarının iddia ettiği gibi, birçok okuyucunun Kuzey Kore haberlerini görmezden gelmesine neden olabilecek, tarihsel olarak tekrarlanan bir haber ortamının bir işlevi olabilir (Einhorn ve Rich, 2020). Medya ile Güney Korelilerin Kuzey Kore hakkında ne sıklıkta düşündükleri arasındaki ilişki, medya tekrarının veya medya türlerinin Güney Kore'nin Kuzey Kore'ye olan ilgisini etkileyip etkilemediğini belirlemek için daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir.

Kısacası, Güney Kore halkının sonradan gelip yerleşen Kuzey Korelileri kabul etmesinde bir sakınca görmez iken birleşme konusu hakkındaki düşünceleri siyaset ve güvenlik eksenini etrafında durmaktadır. Güney'in karadaki tek sınır komşusu olan Kuzey ile anlaşması ve huzurun sağlanması umulan bir gerçektir. Bu durum siyasetçiler ve de hükümet tarafından uzun yıllar boyunca kullanılmıştır. Retorikteki değişime Soğuk Savaş sonrası sivil yönetime geçilmesi ile Güney Kore içinde de kutuplaşmaya sebep olmuş, ilerici ve muhafazakâr kanat Kuzey ile olan ilişkilere farklı yaklaşmıştır. İnsan haklarına artan ilgiyle birlikte Kuzey'deki halka “soydaş” olmanın yanı sıra “insancıl” sebeplerle yaklaşım da artmıştır. Güney'de yapılan anketlerde Kuzey'e duyulan yakınlığın giderek azaldığını ve biz değil de “öteki” olarak kabulünün giderek yaygınlaştığını göstermiştir. Her ne kadar göçmenler arasından “kookmin” olmak için en uygun görülen grup Kuzey Koreli sığınmacılar olsa da toplumsal hayatta yakınlık kurmada zorluk çekilmeye devam etmiştir.

Güney Kore'de milli kimliğin ortak etnik kökene sahip yabancılara daha sıcak baktığı bir gerçektir ama bu Koreliler arasında da Batı'dan gelenler daha yakın karşılanmaktadır. Hâlen günümüzde siyasi söylemlerde “homojen” bir etnik yapıya sahip olmalarından sıkça bahsedilse de giderek artan yabancı vatandaş sayısı devletin artık farklılıklara daha açık bir politika izlemesi gerektiğini önerir. Ancak çok kültürlülük ve çok ulusluluğun Güney Kore'de tam anlamıyla gerçekleştirilmesi, yapılan analiz sonucunda yakın gelecekte mümkün olmadığını öngörülmektedir.

5. BÖLÜM: SONUÇ

Güney Kore’de milli kimlik algısının anlaşılması için “ben” ve “öteki” algılarının yıllar içinde nasıl değiştiği ve de güncellendiğini bilmek gerekir. Kookmin denildiğinde kimleri kapsadığını görmek için de yine bu kavramın tarihsel açıdan incelenmesi önemlidir. Kore’de milliyetçi duygunun etkin olduğu ve hem etnik hem de millet kimliği olarak tek bir Kore halkından bahsedildiği dönem 20. yüzyılın başlarına tekabül etmektedir. Bu dönemde dış güçlerin Joseon Hanedanlığı üzerindeki baskısı toplumda milli birlik duygularını uyandırmıştır. Japonlar tarafından işgal edilip sömürge durumuna getirilen Kore’de Japon karşıtlığı ile beraber ulusal bağımsızlık hareketleri hız kazanmıştır. Ulusal egemenliğin sağlanması için ortaya konan çabalar Kore milliyetçiliği açısından önemlidir.

Bağımsızlık fikriyle birlikte nasıl bir devlet kurulması gerektiğine dair farklı görüşlerin ortaya atılmasıyla Kore’de kutuplaşma derinleşmiştir. Komünistler ve liberaller olarak adlandırılabilir iki grup arasındaki ideolojik çatışmalar II. Dünya Savaşından sonra Kore’de gerilime yol açmıştır. Bu sürecin bir sonucu olarak Kore’nin ikiye bölünmesi ulus devlet fikrinin sorgulanmaya başlandığı bir noktayı işaret eder. Ayrılma sonucunda ortaya çıkan bu “Tek millet iki devlet” durumu milliyetçilik fikrinin hükümetlerin kendilerini meşrulaştırma çabalarına alet olmasına sebep olmuştur. Ülkenin bölünmesi ile ulus devletin temel ilkesi olan tek millet ilkesini gerçekleştirememiş etnik kimlik ile ulusal kimliğin ayrışmasıyla sonuçlanmıştır (W. T. Kang, 2011). Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti (Kuzey Kore) ve Kore Cumhuriyeti (Güney Kore) arasında yapılan ilk resmi uzlaşma ve barış girişimlerinden biri olan 4 Temmuz 1972 Kuzey-Güney Ortak Bildirisi’nden 15 Haziran 2000 Bildirgesi’nin işaret ettiği önemli dönüm noktasına ve oradan da Roh Moo-hyun ve Kim Jong-il arasında Pyongyang’da yapılan zirve sonrasında kabul edilen 4 Ekim 2007 Bildirgesi’ne kadar Kuzey ve Güney, ulusal bağımsızlık ilkesini tutarlı bir şekilde korumuştur. Tüm bu süreç boyunca Kore’de ulus inşası Kuzey ve Güney’de bağımsız olarak sürmüştür.

Askeri rejimlerin iktidarda olduğu dönemde, Güney Kore’de ulusal kimlik inşasında siyasi ve askeri güç belirleyici olmuştur. Güney Kore, Kuzey Kore ile süregelen tehdit ve çatışma durumu nedeniyle güçlü bir orduya sahip olma gerekliliğini vurgulamıştır. Bu durum,

askeri liderlerin meşruiyetlerini güçlendirmiş ve ulusal kimliğin önemli bir bileşeni haline gelmiştir. Ayrıca, anti-komünist ideoloji ve milliyetçilik propagandaları, ulusal kimlik inşasında etkili olmuştur. Komünizm karşıtlığı ve Kore Yarımadası'nın birleşmesi hedefi, toplumda ortak bir amaç ve kimlik duygusu yaratmıştır. Bu süreçte hızlı toplumsal değişim kimlik sorunları da yaratmıştır. Hızlı ekonomik kalkınma ve modernleşme süreci, geleneksel toplumsal yapı ve değerleri zayıflatmıştır. Bu durum, bireylerin kimlik arayışlarını ve toplumda yeni kimliklerin ortaya çıkmasını tetiklemiştir. Yapılan çalışmalar özellikle genç nesil için, etnik Koreli kimliği ve Güney Kore kookmin milli kimliği arasındaki farkın açıldığını göstermektedir (bkz. Kang, 2011). Bununla birlikte yürütülen çalışmalar birleşmeye isteğinin de azalmaya başladığını işaret eder (EAI, 2020). Günümüzde Güney Kore gençleri için Kuzey-Güney Kore ayrışması komünizm karşıtlığından çok Kuzey'in nükleer silahları ve askeri tehditleriyle ilişkilendirilmiştir (Baek ve Yun, 2022; EAI, 2020).

Güney Kore'de milli kimlik inşasında devlet politikalarının etkisi okul kitapları ve basın aracılığıyla topluma yansır ve yayılır. Resmi devlet politikası olarak yerleştirilen Kuzey Kore yönetimini reddetme eğiliminin Güney Kore'de sivil demokrasiye geçişten sonra azaldığı ve Koreler arası ilişkilerin bu yolla değişmeye başladığını söyleyebiliriz. Bu yeni dönemde siyasi farklılıklar daha gerçekçi biçimde kabullenilmiş, birleşmenin hemen gerçekleşip “biz” algısının bir an önce yerleşmesi fikri birleşmeyi zamana yayarak yavaşlatma, birlikte yaşamaya alıştıktan sonra birleşme fikrine dönüşmüştür.

Anthony Smith'in milli kimliğin hem etnik hem de sivil faktörlerden oluştuğu fikri Güney Kore'nin şu an ki durumunun anlaşılmasını yardımcı olmuştur (Kim ve Park, 2016). Kookmin'e dahil olmak için soydaş olmanın önemi hâlen güçlü bir etkiye sahip olmakla beraber Güney Kore yasası ve siyasi düzene uymanın değeri de giderek artmaktadır. Güney Kore'de yürütülen araştırmalar milli kimliğe sonradan dahil olanların gruba kabulünün kanunen mümkün olsa da sosyal anlamda daha uzun sürdüğünü göstermektedir. Önceki bölümlerde bahsedilen araştırmalarda Güney Kore'de kookmin olarak kabul görmenin ve “biz”e dahil olmanın koşullarının fazlaca olduğu anlaşılmaktadır. Mono-etnik bir yapıya sahip olan Güney Kore, aynı soydan olsa bile kendi modern kültürüne dahil olmayan kişileri ötekileştirmeye devam etmektedir (EAI, 2020).

Sonuç olarak günümüzdeki Kore'deki milli kimliğin devlet politikalarının yanı sıra toplumun kendi tarafından da değişime uğradığı fikri geçerliliğini korumaktadır.

Güney Kore toplumun “milli benliği” zaman içinde değişmektedir çünkü her yeni yaşanan olay ve her yeni hükümet kendi çıkarları nazarında bunun için uğraşmaktadır. Güney Kore’de hükümetin yaklaşımı toplumu bazı noktalarda Kuzey Kore’den uzaklaştırmış ve bir ulusal öteki, hatta bazıları için düşman konumuna getirmiştir. Bununla birlikte, homojen bir toplum olan Güney Kore’nin sonradan katılan üyelere karşı tutucu tavrı, kookmin olmak için soya ve ortak tarihe verilen önemin devam ettiğini ortaya koyar.

Güney Kore'nin ulusal kimlik inşası; tarihi süreç, askeri rejim dönemi, ekonomik kalkınma, eğitim ve kültürel politikalar, siyasi ve askeri güç, toplumsal değişim ve kimlik sorunları gibi çeşitli unsurların bir araya gelmesiyle şekillenmiştir. Atılan adımlar, Güney Kore'nin modern kimliğinin temellerini oluşturmuş ve ülkenin uluslararası alanda saygın bir konuma gelmesine katkı sağlamıştır. Ancak, bu süreç aynı zamanda toplumsal ve bireysel kimliklerde karmaşık ve çok boyutlu değişimlere de yol açmıştır. Güney Kore'nin ulusal kimlik inşası, bugün hâlâ süregelen bir dinamik olarak varlığını sürdürmektedir.

KAYNAKÇA

Adler-Nissen, R. (2017). The social self in international relations: identity, power and the rediscovery of constructivism's symbolic interactionist roots. *European Review of International Studies*, 3(3), 27-39. <https://doi.org/10.3224/eris.v3i3.27340>

Almagro, M. ve Andrés-Cerezo, D. (2020). The construction of national identities. *Theoretical Economics*, 15, 763-810. <https://doi.org/10.3982/TE3040>

AKSE. (2023). *About us*. Association for Korean Studies in Europe. Erişim 20 Ağustos, 2024, <https://www.akse.uni-kiel.de/>

An, B. (2014). *Bölünmüş Ülkelerin Birleşmesi: Kore Örneği* (Tez No. 379107) [Yüksek lisanstezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Anderson, B. (2006). *Imagined Communities*. Verso.

Asan Poll. (2024). South Koreans and their neighbors 2024. The Asan Institute for Policy Studies. Erişim 20 Ağustos, 2024, <http://en.asaninst.org/wp-content/uploads/2024/05/South-Koreans-and-Their-Neighbors-2024.pdf>

Baek, J. ve Yun, J. (2022). Başkanın konuşmasına dayalı Kore'nin stratejik kültürü (The strategic culture of Korea based on the president's speech). *Kore Milli Savunma Araştırmaları* 65 (4), 1-27.

Balibar, E. ve Wallerstein, I. M. (2007). *İrk, ulus, sınıf: belirsiz kimlikler* (4.bs.). (N. Ökten, Çev.) Yayılcık Matbaacılık. (Orijinal eserin yayın tarihi 1990).

Berg, E. (2018). Korean identity issues: Establishing Korean nationalism within the Asian World and the West. *NETSOL: New Trends in Social and Liberal Sciences*, 3(1), 16-21. <https://www.europub.co.uk/articles/-A-292418>

Bleiker, R. (2004). Identity, difference, and the dilemmas of inter-Korean relations: Insights from Northern defectors and the German precedent. *Asian Perspective* 28(2), 35-63. <https://dx.doi.org/10.1353/apr.2004.0021>.

Bourdieu, P., ve Passeron, J. C. (1990). *Reproduction in Education, Society and Culture*. SAGE Publications Limited.
http://books.google.ie/books?id=gEadAAAAMAAJ&q=Bourdieu+%26+Passeron,+1990&dq=Bourdieu+%26+Passeron,+1990&hl=&cd=1&source=gbs_api

Cho, D. (2017). Türkiye’de Kore hakkındaki araştırmalar: tarihçesi, şuanki durumu ve yapılması gerekenler. M. E. Gökmen ve P. Altundağ (Ed.), *Türkiye’de Kore Çalışmaları* içerisinde (ss. 9 – 14). Ankara Üniversitesi Basımevi

Cho, Y. C. (2010). Collective identity formation on the Korean Peninsula: United States’ different North Korea policies, Kim Dae-Jung’s Sunshine Policy, and United States–South Korea–North Korea relations. *International Relations of the Asia-Pacific*, 10(1), 93–128. <http://www.jstor.org/stable/26159527>

Chung, E. (2022). National identity and the ally image: Surveys in South Korea. *Pride, Not Prejudice: National Identity as a Pacifying Force in East Asia* (ss. 156–170) içerisinde. University of Michigan Press. <http://www.jstor.org/stable/10.3998/mpub.12010257.11>

Chung, K. ve Choe, H. (2008). South Korean national pride: Determinants, changes, and suggestions. *Asian Perspective*, 32(1), 99–127. <http://www.jstor.org/stable/42704621>

Chung, Y. H. (2006). The Modern transformation of Korean identity: Enlightenment and Orientalism. *Korea Journal*, 46(1), 109-138. <http://dspace.kci.go.kr/handle/kci/733476>

Çolakoğlu, S. (2003). *Kuzeydoğu Asya Bölge Sisteminde Kuzey ve Güney Kore: Soğuk Savaş Sonrası Dönem (1991-2001)* (Tez No. 127792) [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Delanty, G. (1996). Beyond the Nation-State: National Identity and Citizenship in a Multicultural Society - A Response to Rex. *Sociological Research Online*, 1(3), 56-63.

Denney, S., ve Green, C. (2023). Public attitudes towards co-ethnic migrant integration: evidence from South Korea. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 50(8), 1998–2022. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2023.2286207>

Dicks, H. V. (1963). National loyalty, identity, and the international soldier. *International Organization*, 17(2), 425–443. <http://www.jstor.org/stable/2705369>

Draudt, D. (2016). South Korea's national identity crisis in the face of emerging multiculturalism. *Georgetown Journal of International Affairs*, 17(1), 12–19. <http://www.jstor.org/stable/26396148>

EAI (2020). *Kore Kimliği (Korean identity)*. East Asia Institute Project. Erişim 20 Ağustos, 2024, http://www.eai.or.kr/main/program_view.asp?intSeq=20196vecode=70vegubun=program

Eggert, M. (2020, Ocak). To whom do we talk? Korean Studies, global and local: A European perspective. *The Center for International Affairs (CEFIA) Newsletter*, 186. https://www.aks.ac.kr/cefia/webzine/2001/column_eng.html

Einhorn, M., ve Rich, T. S. (2020). Are they paying attention? A survey analysis of South Korean attention to North Korea. *North Korean Review*, 16(2), 93–100. <https://www.jstor.org/stable/26975895>

Em, H. H. (1999). Minjok as a modern and democratic construct: Sin Ch'aeho's historiography (1.bs.). G. W. Shin ve M. Robinson (Eds.), *Colonial Modernity in Korea* içinde 184, ss. 336–362. Harvard University Asia Center. <https://doi.org/10.2307/j.ctt1tg5k35.17>

Ferendeci, Y. (2017). Ankara Üniversitesi Kore Dili ve Edebiyatı anabilim dalında Kore Edebiyatı eğitimi. . M. E. Gökmen ve P. Altundağ (Ed.), *Türkiye'de Kore Çalışmaları* içerisinde (ss. 91 – 102). Ankara Üniversitesi Basımevi

Gellner, E. (1992). *Uluslar ve ulusçuluk*. (B. E. Behar ve G. Özdoğan, Çev.). İnsan Yayınları. (Orijinal eserin yayın tarihi 1983).

Gottweis, H., ve Kim, B. (2010). Explaining Hwang-gate: South Korean identity politics between bionationalism and globalization. *Science, Technology, ve Human Values*, 35(4), 501–524. <http://www.jstor.org/stable/27862475>

Gökçe, Ö. (2017). Kore kolektivizminin tarihsel ve düşünsel kökenleri üzerine. *Avrasya İncelemeleri Dergisi-Journal of Eurasian Inquires*, 6(2), 177-200.

Gökçen, A. (2012).Ulus-devletin iflasına rağmen vatandaşlığın yükselişi. *OPUS*, 2, 104-120.

Gökmen, M. E. (2006). G.Kore-K.Kore barış görüşmelerinin tarihsel gelişimi: 1970-2000 arası. *Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 46(1), 79-91.

Grzelczyk, V. (2014). New approaches to North Korean politics after reunification: The search for a common Korean identity. *Communist and Post-Communist Studies*, 47(2), 179–190. <https://www.jstor.org/stable/48610392>

Grotenhuis, R. (2016). *Nation-building as necessary effort in fragile states*. Amsterdam University Press.

Güney, B. ve Türközü, H. (2023). Main factors in South Korea's transition from a homogenous society to a multicultural society. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, 17, 223-246.

Ha, S. E., ve Jang, S. J. (2015). National identity, national pride, and happiness: The case of South Korea. *Social Indicators Research*, 121(2), 471–482. <http://www.jstor.org/stable/24721536>

Han, S. (1988). South Korea in 1987: The politics of democratization. *Asian Survey*, 28(1), 52–61. <https://doi.org/10.2307/2644872>

Hart, D. (1999). Creating the national other: opposing images of nationalism in South and North Korean education. *Korean Studies*, 23, 68–93. <http://www.jstor.org/stable/23719216>

Hart, D. (2000). Proclaimin identity, claiming the past: National identity and modernity in North and South Korean education. *Asian Perspective*, 24(3), 135–158. <http://www.jstor.org/stable/42704275>

Heo, J. Y. (2020). *Contentious narratives on national identity of South Korea: How to understand the self and the gignificant others, North Korea and the United States* [Doktora tezi, Freie Universität Berlin]. https://refubium.fu-berlin.de/bitstream/handle/fub188/27659/Dissertation_JHeo_Final_with_authorship_statement.pdf?sequence=3

- Hobsbawm, E. J. (1995). *1780'den günümüze milletler ve milliyetçilik "Program, Mit Gerçeklik"* (2.bs.). (O. Akınhay, Çev.). Ayrıntı Yayınları. (Orijinal eserin yayın tarihi 1992).
- Houchins, L. ve Houchins, C. (1974). The Korean experience in America, 1903-1924. *Pacific Historical Review*, 43(4), 548–575. <https://doi.org/10.2307/3638432>
- Hough, J. (2021). The racialization of North Koreans in South Korea: Diasporic co-ethnics in the South Korean ethnolinguistic nation. *Ethnic and Racial Studies*, 45(4), 616–635. <https://doi.org/10.1080/01419870.2021.1921237>
- Howard, K. (1994). Korean studies overseas. *Asia Journal*, 1(1), 71–92. <http://www.jstor.org/stable/43105699>
- Ichijo, A. ve Ranta, R. (2006). *Food, National Identity and Nationalism*. Springer.
- İstikbal, D. (2018). Güney Kore ve Kuzey Kore entegrasyon süreci ve Kore halk kimliği. *Uluslararası İlişkilerde Çalışmalar*, 1, 121–140.
- Jeon, J. (2010). Kore modern ve çağdaş tarih ders kitaplarında tarihsel tanınma çatışması üzerine bir çalışma: Kore milliyetçiliği kavramı üzerine (A study on the conflict of historical recognition in the textbooks of Korean modern and contemporary history: on the concept of Korean nationalism). *Kore ve Uluslararası Politika (Korea and International Politics)*, 26(3), 70, 159-191.
- Jeong, E. K. (2010). *Türkiye ve Kore'de milliyetçilik anlayışlarının gelişme süreçlerinin mukayesesi (1910–1945)* (Tez No. 264466) [Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Jeong, E. K. (2021). Kore kadınının moderleşme süreci ve ulusal hareketinin tarihi. *Şarkiyat Mecmuası - Journal of Oriental Studies*, 38, 67-87. DOI: 10.26650/jos.826438
- Jhe, S. H. (2016). Unconstitutionality of South-North Korean unification by federation under ROK's Constitution. *Chung-Ang Journal of Legal Studies*, 40(2), 209-246.
- Ji, S. G. (2002). 'Discourse of the nation and the modern' reflected in Korean history textbooks. *International Journal of Korean History*, 3, 255-295.

Jun, B. (2024, Ocak 22). Revisiting the two-state system for peaceful coexistence on the Korean Peninsula. *The United States Institute of Peace*. Erişim 20 Temmuz, 2024, <https://www.usip.org/publications/2024/01/revisiting-two-state-system-peaceful-coexistence-korean-peninsula>

Jung, H. (2020). Koreliler tarafından görülen sosyal çatışma yapılarındaki değişimlerin, siyasi ve ideolojik kutuplaşmanın gerekliği (The reality of changes in social conflict structures and political and ideological polarization as seen by Koreans). *East Asia Institute Working Paper*. https://www.eai.or.kr/m/research_view.asp?intSeq=20117vecode=70vemenu=

Kang, C., Kim, J. ve Kim, K. (2018). *South Korean youths' perceptions of North Korea and unification*. Asan Institute for Policy Studies. <http://www.jstor.org/stable/resrep20667>

Kang, J. Y. (2016). The dynamics of nation, state and people: Japanese Colonialism and nationalist discourses in Korea. *Interventions: International Journal of Postcolonial Studies*, 18(3), 379-403, DOI: 10.1080/1369801X.2015.1079498

Kang, W. T. (2011). *Korelilerin milli ve etnik kimlikleri (Korean national identity and ethnic identity)*. East Asia Institute .http://www.eai.or.kr/data/bbs/kor_book/2011101016341955.pdf

Kang, W. T. (2020). *Korelilerin milli ve etnik kimlikleri: 15 yıl içindeki değişim (Korean national identity and ethnic identity: changes over 15 years)*. Seoul National University, Department of Political Science and Diplomacy. https://www.eai.or.kr/documents/200706/1_2.pdf

Kawk, B. (2019). Korean language eucation and Korean Studies in Central Europe : Focusing on Korean Studies program for the degree students in the Czech Republic. *Kore Dili Eğitimi Araştırması (Korean Language Education Research)*, 54(5), 5–22. <http://kiss.kstudy.com/thesis/thesis-view.asp?key=3747727>

Kılın, D. (2008). Self determinasyon ilkesinin azınlıklar açısından değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(1-2), 949- 982.

Kim, H., ve Kim, S. K. (2019). Global convergence or national identity making?: The history textbook controversy in South Korea, 2004-2018. *Asia Pacific Journal of Education*, 39(2), 252–263. <https://doi.org/10.1080/02188791.2019.1621801>

Kim, J. C. (1993). *G. Kore ve Türkiye'de askerlerin siyasete müdahalelerinin karşılaştırılması (1960-1980)* (Tez No. 25714) [Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Kim, J. K. (2015). Yellow over Black: History of race in Korea and the new study of race and empire. *Critical Sociology* 41(2), 205–217.

Kim, M. (2019). South Korea's new nationalism: The end of "One Korea"? By Emma Campbell. *Journal of East Asian Studies*, 19(2), 268–270.

Kim, M. Y. (2000). National memory and identity of working class in Korea (1910-1950). *International Journal of Korean History* 1, 63-90.

Kim, N. (Feb, 2022). Peki Joseonjok halkı Koreli mi yoksa Çinli mi? (So are Joseonjok people Korean or Chinese?). BBC Korea. <https://www.bbc.com/korean/features-60342568#:~:text=%EB%B0%98%EB%A9%B4%20%ED%95%9C%EC%A4%91%20%EC%88%98%EA%B5%90%20%EC%9D%B4%ED%9B%84%20%EA%B5%AD%EB%82%B4,%EC%9D%98%201%EC%9D%B4%20%EC%A1%B0%EC%84%A0%EC%A1%B1%EC%9D%B4%EB%8B%A4>

Kim, N. H. J. (2016). Naturalizing Korean ethnicity and making 'ethnic' difference: a comparison of North Korean settlement and foreign bride incorporation policies in South Korea. *Asian Ethnicity*, 17(2), 185–198. <https://doi.org/10.1080/14631369.2016.1151234>

Kim, P. (2020). *Kore Yarımadası'ndaki barış söylemindeki sorunlar ve zorluklar (Issues and challenges in the peace discourse on the Korean Peninsula)*. Institute for National Security Strategies.

Kim, S. (2014). The modern Korean nation, *Tan 'gun*, and historical memory in Late Nineteenth to Early Twentieth Century Korea. *International Journal of Korean History*, 19 (2), 213-240.

Kim, S. (2023). North Korea's declaration of two Korean states: Evaluation and prospects. *PEACES*, 3(1), 91–114. <https://doi.org/10.56729/peaces.3.1.4>

Kim, S. ve Park, E. S. (2016). Is National Identity an Obstacle to the Acceptance of Foreign Immigrants as Kookmin (Korean Citizen)?. *Kore Demografisi (Korean Demography)* 39(4), 29-59.

- Kim, S. S. H. C. (2017). Korean “Han” and the postcolonial afterlives of “The beauty of sorrow.” *Korean Studies*, 41, 253–279. <http://www.jstor.org/stable/44508447>
- Kim, S., Yang, J. Ve Noh, M. (2015). What made the civic dimension of national identity more important among Koreans? A comparison between 2003 and 2010. *Development and Society*, 44(3), 535–563. <http://www.jstor.org/stable/deveandsoci.44.3.535>
- Kim, Y. (2019). Old narratives in new times: representations of North Korea and unification in South Korean social studies textbooks. *Compare a Journal of Comparative and International Education*, 50(8), 1104–1121. <https://doi.org/10.1080/03057925.2019.1579636>
- Koh, J. (2020). The Free-World Alliance and the principle of “선 민주•후 통일 (Democracy first, unification later)” of 'The Korean Congress for Democracy and Unification' in the 1970s: Focusing on Kim Jae-Joon's chairmanship. *History Research* 80, 33-70.
- Korkmaz, M. E. ve Gökmen, M. E. (2017). Park Chung Hee dönemi Kore siyaseti ve ekonomisi. *Türkiye’de Kore Çalışmaları* (ss. 15-32). Ankara Üniversitesi Basımevi.
- KOSIS. (2020). *Uyruğuna/cinsiyetine/yaşına göre yabancı sayısı (Number of foreigners by nationality/gender/age)*. Kore İstatistik Merkezi. https://kosis.kr/statHtml/statHtml.do?orgId=101vetblId=DT_1IN9508vevw_cd=MT_ZTITL Evelist_id=A1131veseqNo=velang_mode=kovelanguage=korveobj_var_id=veitm_id=vecon n_path=MT_ZTITLE
- Lankov, A. (2014). Korean Studies in the Russia of the Soviet Period. *Journal of Contemporary Korean Studies*, 1(1), 49-76.
- Le Melle, T. J. (2009). Race in International Relations. *International Studies Perspectives*, 10(1), 77–83. <http://www.jstor.org/stable/44218580>
- Lee, B. (2020). Protestantism and nationalism in South Korea: State nationalism and great-national-unity nationalism. *Journal of Christian Social Ethics*, 48, 159-190.
- Lee, C. S. (1963). The politics of Korean nationalism. *University of California Press eBooks* içinde. <https://doi.org/10.1525/9780520323155>

Lee, J. (2018). *State ideology and language policy in North Korea: an analysis of North Korea's public discourse*. University of Hawai'i.

Lee, J. H. (2004). *Bizans siyasi ve sosyal tarihinde tasvir Kırıcılık (İkonoklazma) Hareketinin başlangıç dönemi* (Tez No. 146822) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Lee, J. S. E. (2009). *Post-Unification Korean National Identity*. US-Korea Institute at SAIS. <http://www.jstor.org/stable/resrep11139>

Lee, J. W. (2013). Legacies of Japanese colonialism in the rhetorical constitution of South Korean national identity. *National Identities*, 16(1), 1–13. <https://doi.org/10.1080/14608944.2013.843516>

Lee, S. ve Jeong, H. (2019). Korean people's "New security perception": Change and continuity. *21st Century Political Science Journal*, 29(2). DOI: 10.17937/topsr.29.2.201906.73

Leve, L. (2011). "Identity." *Current Anthropology*, 52(4), 513–535. <https://doi.org/10.1086/660999>

Lim, T. C. ve Song, C. (2021). Editors' Introduction: Socio-Cultural and Political Changes in South Korea through a Discursive Lens. *International Journal of Korean History*, 2.

Mammadova, U. U. (2023). *Kore kollektif bellek inşasında Kore Savaşı ve savaşın ulus kimlik oluşumundaki yeri* (Tez No. 798887) [Yüksek Lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Mather, D. M., Jones, S. W. ve Moats, S. (2017). Improving upon Bogardus: Creating a more sensitive and dynamic social distance scale. *Survey Practice*, 10(4), 1–9. <https://doi.org/10.29115/sp-2017-0026>

Mirkelam, B. (2018). *Prospects for a multicultural Korean society: Minority politics with a focus on Afro-Koreans* (Tez No. 547479) [Yüksek Lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Mo, J. (2019). *Ulusları markalaştırmak: Geç kapitalizm çağında Güney Kore örneği* (Tez No. 568556) [Yüksek Lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

NIU. (2023). *Birleşme Sorunlarını Anlamak (Understanding Unification Issues)*. Korea National Institute for Unification Education.

Nobumasa, A. (2019). The breakdown of the US-North Korea Summit meeting and future prospects: An analysis from the structural factors of Denuclearization. *JIIA Strategic Comments*, 8. https://www2.jiia.or.jp/en/article_page_pr.php?id=17

Oh, S. C. (2012). *The Lessons of Cyprus Referendum 2004 for Korean Reunification*. (Tez No. 322191) [Yüksek Lisans tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Oppenheim, R. (2007). [Review of *Ethnic Nationalism in Korea: Genealogy, Politics, and Legacy*, *Studies of the Walter H. Shorenstein Asia-Pacific Research Center*, by G.-W. Shin]. *Korean Studies*, 31, 107–110. <http://www.jstor.org/stable/23720173>

Oxford Learner's Dictionaries. (t.y.). Iconoclastic. *Oxfordlearnersdictionaries.com* içinde. Erişim 20 Ağustos, 2024, <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/iconoclastic?q=iconoclastic>

Pai, H. I. (2000). *Constructing "Korean" origins: A critical review of archaeology, historiography, and racial myth in Korean state-formation theories*. Harvard University Asia Center. <https://doi.org/10.2307/j.ctt1tg5mnx>

Pak, J. (2019, 4 Mart). *The good, the bad, and the ugly at the US-North Korea summit in Hanoi*. The Brookings. Retrieved from <https://www.brookings.edu/articles/the-good-the-bad-and-the-ugly-at-the-us-north-korea-summit-in-hanoi/>

Parc, J. (2020). Has the ghost that ruined the country been resurrected? The puzzle of South Korea's domestic and foreign policies. *UNISCI Journal*, 18(52), 11–21. <https://doi.org/10.31439/unisci-71>

Panda, A. ve Narang, V. (2019, 5 Mart). *Why U.S.-North Korea Talks failed again?* Foreign Affairs. <https://www.foreignaffairs.com/articles/north-korea/2019-03-05/hanoi-summit-was-doomed-start>

Park, A. L. (2001). History and the politics of Korean reunification: A review of Korea: division, reunification ve U.S. foreign policy. *International Journal of Korean History*, 2, 371-381.

Park, H. (2002). Na, Chöl and the characteristics of his national movement. *International Journal of Korean History*, 3, 225-256.

Peters, B. (2002). A new look at “National Identity”: How should we think about “collective” or “national identities”? Are there two types of national identities? Does Germany have an ethnic identity, and is it different? *European Journal of Sociology / Archives Européennes de Sociologie / Europäisches Archiv Für Soziologie*, 43(1), 3–32.
<http://www.jstor.org/stable/23999097>

Peterson, V. S. (1993). Politics of identity in International Relations. *The Fletcher Forum of World Affairs*, 17(2), 1–12. <http://www.jstor.org/stable/45288848>

Podgorski, J. P. (2020, Mayıs 7). *Korean and American memory of the Five Years Crisis, 1866-1871*. Purdue University, Department of History. <https://doi.org/10.25394/pgs.12252854.v1>

R. J. Vincent. (1982). Race in International Relations. *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, 58(4), 658–670. <https://doi.org/10.2307/2618476>

Rejai, M., ve Enloe, C. H. (1969). Nation-states and state-nations. *International Studies Quarterly*, 13(2), 140–158. <https://doi.org/10.2307/3013942>

Rich, T. S., Bison, K. ve Kozovic, A. (2021). Who is welcome? South Korean public opinion on North Koreans and other refugees. *Japanese Journal of Political Science*, 1–13. doi:10.1017/S1468109921000116

Robinson, M. F. ve Robinson, M. E. (1986). Nationalism and the Korean tradition, 1896—1920: Iconoclasm, reform, and national identity. *Korean Studies*, 10, 35–53. <http://www.jstor.org/stable/23718830>

Rozman, G. (2019, 29 Temmuz). Why did the Hanoi Summit fail and what comes next? Coverage in four countries. *Korea Economic Institute (KEI)*, 304 - 313.

Saha, N. ve Tay J. (1992). Origin of the Koreans: A population genetic study. *American Journal of Anthropology*, 88, 27-36.

Santos, M. ve Tobón, A. (2024, 5 Temmuz). *A new era in globalisation? Analysis of the key results from the 2024 edition of the Elcano Global Presence Index*. The Elcano Royal Institute. Retrieved from <https://www.realinstitutoelcano.org/en/analyses/a-new-era-in-globalisation-analysis-of-the-key-results-from-the-2024-edition-of-the-elcano-global-presence-index/>

Scholl, T. (2019). Ch'oe Namsŏn and identity construction through negotiation with the colonizer. *International Journal of Korean History*, 24(1), 153-186.

Selçuk, E. (2021). Kore Cumhuriyeti hakkında (대한민국-Güney Kore). M. E. Gökmen ve A. M. Dünder (Ed.), *Türkiye'de Kore Çalışmaları-II* içerisinde (ss. 331 – 354). Ankara Üniversitesi Basımevi.

Sevinir, E. D. (2016). *Kuzey Kore ulusal kimliğinin ve totaliter rejiminin milliyetçilik üzerinden yeniden üretilmesi* (Tez No. 440800) [Yüksek Lisans tezi, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Shin, H. (2021). The Precarity and strategic navigation of *Chosonjok* migrants in South Korea. *European Journal of Korean Studies*, 7-35. Doi:10.33526/EJKS.20212002.7.

Shin, G. (2006a). *Ethnic nationalism in Korea: Genealogy, politics, and legacy*. Stanford University Press.

Shin, G. (2006b). *Korea's ethnic nationalism is a source of both pride and prejudice*. Freeman Spogli Institute for International Studies, Walter H. Shorenstein Asia-Pacific Research Center. https://aparc.fsi.stanford.edu/news/koreas_ethnic_nationalism_is_a_source_of_both_pride_and_prejudice_according_to_giwook_shin_20060802

Shin, G. (2013). Racist South Korea? Diverse but not tolerant of diversity. R. Kowner ve W. Demel (Eds.), *Race and racism in modern East Asia: western and eastern constructions* içinde (ss. 369-390). Brill.

Shin, G. ve Burke, K. C. (2008). North Korea and identity politics in South Korea. *The Brown Journal of World Affairs*, 15(1), 287–303. <http://www.jstor.org/stable/24590966>

Shin, J. (2007). The construction of national identity in South Korea and the tradition of masculinity in Korean Abstract Painting. *Inter-Asia Cultural Studies*, 8(3), 367–389. <https://doi.org/10.1080/14649370701393741>

Smith, A. D. (1994). *Milli Kimlik*. (B. S. Şener, Çev.). İletişim Yayıncılık. (Orijinal eserin yayın tarihi 1991).

So, K., Kim, J. ve Lee, S. (2012). The formation of the South Korean identity through national curriculum in the South Korean historical context: Conflicts and challenges. *International Journal of Educational Development*, 32, 797–804. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2011.11.005>

Son, S. A., (2021). *South Korean national identity and inter-Korean relations since 1945*. Routledge Handbook of Contemporary South Korea. Routledge

Song, C. (2014). Identity politics and the meaning of “Homeland” among Korean Chinese migrants in South Korea. *Urban Anthropology and Studies of Cultural Systems and World Economic Development*, 43(4), 441–479. <http://www.jstor.org/stable/24643202>

Suh, J. W. (2015). *Korean identity construction in relation to racialized differences* (Doktora Tezi, University of Illinois). Core UK. <https://core.ac.uk/download/pdf/158301782.pdf>

Snyder, S. (2019, 8 Ekim). *Why U.S.-North Korea talks failed again?* Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/in-brief/why-us-north-korea-talks-failed-again>

Tamer, C. (2024). *Kuzey Kore'nin Rusya-Ukrayna Savaşı'na müdahil olması ve etkileri*. Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi. <https://www.ankasam.org/kuzey-korenin-rusya-ukrayna-savasina-mudahil-olmasi-ve-etkileri/>

The Treaty of Portsmouth and the Russo-Japanese War, 1904–1905 (t.y.). United States Department of State, Office of the Historian, Foreign Service Institute. Erişim <https://history.state.gov/milestones/1899-1913/portsmouth-treaty>.

Tolstokulakov, I. (2018, Kasım). Korean Studies in academia and university settings in modern Russia. *The Center for International Affairs (CEFIA) Newsletter*, 172. https://www.aks.ac.kr/cefia/webzine/1811/column_eng.html

Tsai, Y. (2009). The emergence of human security: a constructivist perspective. *International Journal of Peace Studies*, 14(2), 19–33. <http://www.jstor.org/stable/41852991>

Tikhonov, V. (2012). The race and racism discourses in Modern Korea, 1890s—1910s. *Korean Studies* 36, 31–57. <http://www.jstor.org/stable/23719351>

Türkeş, S. (2023). Uluslararası ilişkiler kuramlarında kimliği. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi 11*(Özel Sayı), 48-74. <https://doi.org/10.14782/marmarasbd.1376357>

Understanding North Korea (북한 이해). (2010). Ministry of Unification, Unification Education Institute.

Won, C. ve Huntington, A. (2020). What it means to be Korean: national identity in North and South Korean elementary textbooks, 1960–2019. *Comparative Education*, 57(2), 267–289. <https://doi.org/10.1080/03050068.2020.1812237>

Words of Kim Dae Jung: call for reconciliation. (1998, 25 Şubat). New York Times. <https://www.nytimes.com/1998/02/25/world/words-of-kim-dae-jung-call-for-reconciliation.html>

Xu, Y. (2001). Lelang cultural interaction sphere: “an alternative approach to state-formation in Korea”. *International Journal of Korean History* 2, 351-361.

Yıldız, S. (2007). Kimlik ve ulusal kimlik kavramlarının toplumsal niteliği. *Millî Folklor*, 19(74), 9-16.

Yi, K. (2022). The Nature of ‘Peace•Unification Discourse’ on Moon Jae-in Regime’s Policy on the Korean peninsula. *Sivil Toplum ve STK’lar (Civil Society and NGO)* 20(1), 253-295.

Yin, S. J. & Institute of Strategic and International Studies. (2013). Pride of the people: South Korea and Korean nationalism. *ISIS Focus: Issue No. 8* içinde (ss. 4–8). Institute of Strategic and International Studies. <http://www.jstor.org/stable/resrep13541.3>

Yoon, J.-R. (1997). In search of identity in Korean sociology. *Contemporary Sociology*, 26(3), 308–310. <https://doi.org/10.2307/2654011>

Young, M., Zuelow, E. ve Sturm, A. (Ed.). (2007). *Nationalism in a global era: The persistence of nations*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203963517>